

HUMPPILAN ARKEOLOGINEN INVENTOINTI

Petro Pesonen 2005

Kvartsilouhos Humppilan Järvensuo 1:n asuinpaikalla.

MUSEOVIRASTO

Tiivistelmä

HUMPPILAN INVENTOINTI

Tutkimuksen suorittaja: Museovirasto, arkeologian osasto
Inventoija: FL Petro Pesonen

Humppilan kunnan esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi tehtiin Hämeen Liiton toimeksiannosta ja varoin. Inventointi liittyi Hämeen liiton organisoimaan kolmevuotiseen ”Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä” –hankkeeseen, johon kuuluu myös Museoviraston rakennushistorian osaston suorittama historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi v. 2005. Inventointi oli luonteeltaan perusinventointi, jossa tarkastettiin ennestään tunnetut esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat sekä etsittiin uusia muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa löytyi kahdeksan ennestään tuntematonta esihistoriallista asuinpaikkaa, joista yksi on vanha irtolöytöpaikka (Hiidenpenkka). Koska ennestään tunnetuista kohteista Järvensuo 3 ja 4 asuinpaikat on yhdistetty samaksi muinaisjäännöskohteeksi, tunnetaan Humppilasta inventoinnin jälkeen 12 kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi inventoinnissa löytyi viisi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa. Kivikautisista asuinpaikoista vanhimmaksi ajoittuu rannansiirtymiskronologian perusteella Lämpikäytävänmäen asuinpaikka n. 8100 eKr. ikäiseksi. Mesoliittista asutusta on myös Kuusiston, Järvensuo 2:n ja Järvensuo 3-4:n asuinpaikoilla. Neoliittisia asuinpaikkoja ovat löytöjen perusteella Järvensuo 1-4, Kultakangas ja Hiidenpenkka. Varhaismetallikautista löytöaineistoa on lisäksi Järvensuo 1-5:n asuinpaikoilla. Muita kohteita ei voida ajoittaa löytöjen tai rannansiirtymiskronologian avulla tarkemmin. Yhtään ennestään tuntematonta irtolöytöpaikkaa ei inventoinnin yhteydessä tullut tietoon.

Inventointikertomuksessa on kohdeselostukset 32 inventointikohteesta: 11 kivi- ja/tai varhaismetallikautista asuinpaikkaa, viisi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa, kaksi historiallisen ajan kivi-röykkiötä, 12 kivikautista irtolöytöpaikkaa, yksi rautakautinen ja yksi historiallisen ajan irtolöytöpaikka.

Löydöt: KM 35666-35681

Kenttätyöaika: 17.-25.5, 27.5, 31.5 ja 9.6.2005

Tutkimuskustannukset: Hämeen liitto

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 29.3.2006 Museoviraston arkeologian osaston arkistossa

Sisällysluettelo

Johdanto	1
Lounais-Hämeen kallio- ja maaperä.....	1
Humppilan vesistöhistoria	3
Esihistorian ajanjaksot.....	6
Humppilan arkeologinen tutkimushistoria	6
Inventoinnin kenttätyöt.....	8
Inventoinnin tulokset.....	9
Humppilan esihistorialliset asuinpaikat	9
Humppilan irtolöydöt.....	12
Muut kohteet	12
Yhteenvedo.....	13
Lähteet	14
Yleiskartat	14
Kiinteät muinaisjäännökset	16
Tentatiivikohteet.....	17
Irtolöytöpaikat	18
Suojelukohdeluettelo – Humppilan kiinteät muinaisjäännökset.....	19
Löytötaulukko	25
Kuva- ja negatiiviluettelo.....	27
Dialuettelo.....	28
Luettelo kohteista peruskarttalehdittäin	29
Kohdehakemisto	30
Kohdekuvaukset.....	31
Kiinteät muinaisjäännökset (kohteet 1-12).....	31
Tentatiivikohteet (kohteet 13-18).....	51
Irtolöytöpaikat (kohteet 19-32).....	58
Peruskarttaotteet.....	72
Valokuvataulut.....	81

Johdanto

Hämeen liiton organisoiman ”Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä” – hankkeen puitteissa tehdään vuosina 2005-2006 esihistoriallisten ja historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi lounaisessa Kanta-Hämeessä Jokioisten, Humppilan, Tammelan ja Rengon kunnissa sekä Forssan kaupungissa. Tutkimuskustannukset maksavat Hämeen liitto ja inventoitavan alueen kunnat. Esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnista vastaa Museoviraston arkeologian osasto ja historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnista puolestaan Museoviraston rakennushistorian osasto.

Esihistoriallisten muinaisjäännösten inventoinnin kenttätöihin oli käytettävissä vuonna 2005 yhteensä 1,5 kuukautta ja saman verran aikaa tulee olemaan myös vuonna 2006. Aika päätettiin jakaa kuntien kesken siten, että Tammelassa inventointia tehdään kuukausi ja muissa kunnissa ja Forssan kaupungissa kaksi viikkoa kussakin. Jakoon vaikuttavat sekä kuntien pinta-ala, vesistöt että ennestään tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten ja irtolöytöjen määrä. Ohjelmaan otettiin siten vuonna 2005 Forssan kaupunki sekä Jokioisten ja Humppilan kunnat. Näiden kuntien perusinventoinnin lisäksi tehtiin tarkastuksia kahdella kaava-alueella Tammelassa (Lamalan ja Liesjärven osayleiskaavat) ja Rengossa (Hietainmäen-Kuittilan ja Vaimaroisen-Kyynäröisen rantaosayleiskaavat) muutama päivän aikana.

Inventoinnin suoritti FL Petro Pesonen 2.5.-10.6.2005 välisenä aikana. Päivät jakautuivat kuntien kesken siten, että Tammelan kaava-alueilla inventoitiin 2.-3.5 ja 1.6, Rengon kaava-alueilla 9.5 ja 1.6, Jokioisissa 4.-16.5, 25.5, 30.5 ja 9.6, Humppilassa 17.-25.5, 27.5, 31.5 ja 9.6 ja Forssassa 25.5-26.5, 31.5 ja 2.6.-10.6. Usein oli järkevää inventoida tietty alue kerralla, välittämättä kuntarajoista. Tällaisia seutuja ovat esimerkiksi Kalsun tienoo sekä Koenjoen varsi.

Lounais-Hämeen kuntien esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi on luonteeltaan perusinventointia, joka tarkoittaa ennestään tunnettujen kiinteiden muinaisjäännösten ja irtolöytöpaikkojen tarkastamista sekä uusien kohteiden etsimistä. Inventointi palvelee paitsi muinaisjäännösuojelua ja arkeologista tutkimusta, myös kaavoitusta pyrkimällä etsimään ja rajaamaan muinaisjäännösalueita kunnan alueella. Inventoinnilla pyritään ehkäisemään ennalta tilanteita, joissa rakentaja tai muu maankäyttäjä kohtaa ennestään tuntemattoman muinaisjäännöksen ja siitä mahdollisesti aiheutuvat keskeytykset rakennustöissään.

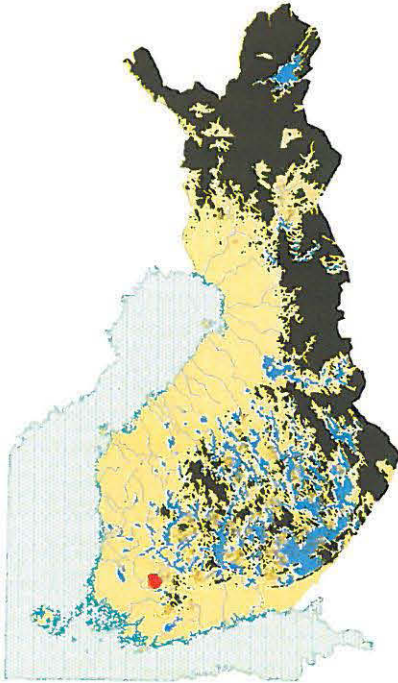
Lounais-Hämeen kallio- ja maaperä¹

Hämeen maakunnan kallioperä koostuu pääosin svekofennisen vuorijonon juuriosista. Varsinainen vuoristo on kulunut pois miljoonien vuosien aikana. Suurin osa nykyisin näkyvillä olevista kivilajeista on syntynyt svekofennisen vuorijonon poimutuksen aikana, pintakivet maanpinnalle kerrostuneista rapautumissedimenteistä tai tuliperäisistä purkaustuotteista kivettymällä ja syväkivet kiteytymällä erilaisista magmoista syvällä maankuoressa. Lounais-Hämeessä pintakivistä yleisimmin esiintyy emäksisiä vulkaniitteja ja kiillegneissisiä tai kiilleliusketta. Intermediäärisiä vulkaniitteja on jonkin verran Tammelan ja Forssan pohjoisosissa sekä hieman Humppilassa ja Jokioisilla. Syväkivistä ta-

¹ Luvun tekstit on koostettu seuraavasta selvityksestä: Sirpa Somersalo & Päivi Luppi (2003): Hämeen maakunnallinen maisemaselvitys. Hämeen liiton julkaisu II:190.

vallisimmat ovat Lounais-Hämeen länsiosassa granodioriitti ja Tammelan ylänköalueella mikrokliniigraniitti. Tammelan ja Forssan pohjoisosissa esiintyy myös gabroa ja dioriittia. Luonteenomaista Hämeen kallioperälle on voimakas lohkoutuminen siirroksia ja ruhjeita pitkin, jotka ilmenevät maastossa vesistölinjoina ja laaksoina. Näiden murrosten reunat ovat usein jyrkkiä ja muodostavat 5-10 m korkeita pystysuoria kalliuseinämiä. Murrokset ovat useimmiten luode-kaakko tai koillinen-lounas-suuntaisia.

*Humppilan kunnan sijainti punaisella värillä.
Vedenkoskemattomat alueet ruskealla värillä.*

Hämeen maakunnan yleisin maalaji on moreeni, mutta lounaisimmalle Hämeelle, etenkin Jokioisille ja Ypäjälle on tyypillistä myös savikoiden runsaus, joita Tammelassa taas on pääasiassa vain Pyhäjärven altaan ympäristössä. Turvealueita on varsinkin Tammelassa, jossa laajin turpeella ja liejulla täytynyt muinainen allas on Torronsuo. Toinen merkittävä turvealue on Humppilan länsirajalla oleva Järvensuon-Rautasuon alue. Merkittävimmät kallioalueet ovat Tammelan eteläosissa, mutta kalliota on paikoin muuallakin Lounais-Hämeessä.

Hiekka- ja soramuodostumia on Lounais-Hämeessä Tammela lukuunottamatta vähän ja niihin liittyviä hiekka- ja hietakankaita on laajemmasta mitasta vain Tammelassa, Pyhäjärven ja Kuivajärven välisellä kannaksella, Kuivajärven eteläpuolella sekä Pehkijärven pohjoispuolella. Lounais-Hämettä kuitenkin halkoo usea jääkauden loppuvaiheessa jäätikön reunavyöhykkeen sulamisvesivirtojen synnyttämä harjujakso. Nämä ovat jäätikön perääntymissuunnan mukaisesti pääpiirteissään luode-kaakko-suuntaisia ja ne saavat alkunsa Salpausseliltä.

Eteläisin Lounais-Hämettä halkovista harjuista kulkee Liesjärven ja Ruostejärven kautta Torrnsuon halki häipyen lopulta näkyvistä Ypäjän kirkonkylän eteläpuolella. Toinen, pidempi ja leveämpi harju tulee Lopelta Kuivajärven eteläpuolelle erottaen toisistaan Kuiva- ja Pyhäjärven, jatkuen Pyhäjärven pohjois- ja Kaukjärven etelärantaa pitkin Forssaan ja siitä edelleen Loimijoen pohjoisrantaan kohoten Inkissä Lamminmäeksi. Sieltä harju jatkuu Jokioisten Rehtijärvelle ja kohti Humppilan rajaa, jossa harju halkaisee koko Humppilan kunnan Kirkkoharjuna ja Venäjänharjuna. Kolmas laajempi harjujakso kulkee Tammelan pohjoisosien pikkujärvien alueen halki Tammelan ja Forssan rajalla olevalle Valijärvelle päätyen lopulta Ylisuon länsipuolelle. Näiden pidempien harjujen lisäksi kuntien alueella on pienempiä harjumuodostumia, yleensä edellä mainittujen sivuharjuja.

Humppilan vesistöhistoria²

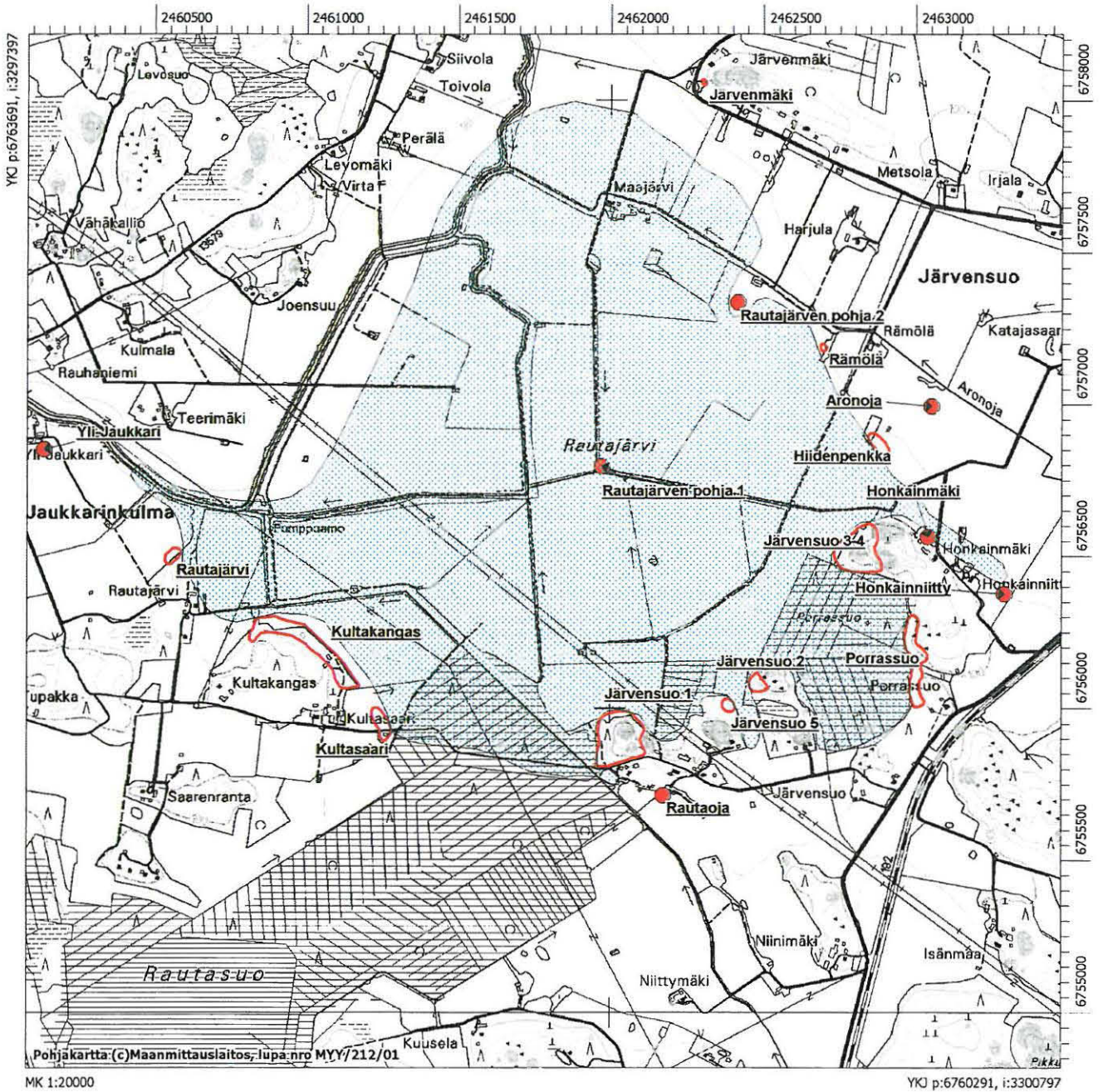
Muinaiset vesistöt vaikuttavat olennaisesti Lounais-Hämeen muinaisen asutuksen sijoittumiseen, sillä asutus on aina hakeutunut veden äärelle. Keskeistä asutushistorian rekonstruoinnin kannalta on tuntee Itämeren vaiheet, sillä varhaisvaiheissaan Itämeren edeltäjät ylsivät Lounais-Hämeeseen saakka. Jääkauden jälkeisessä Itämeren kehityksessä erotetaan seuraavat vaiheet: Baltian jääjärvi (n. 11000-9590 eKr.), Yoldiameri (n. 9590-8800 eKr.), Ancylusjärvi (n. 8800-7500 eKr.) ja Litorinameri sekä nykyinen Itämeri (7500 ekr – nykyaika). Pääpiirteissään vesi on jääkauden jälkeen alueella laskenut maankuoren kohotessa sen oltua jääkauden aikana mannerjään painamana. Kohoaminen ei kuitenkaan ole ollut samanlaista koko Itämeren alueella, vaan maankohoaminen on nopeampaa luoteessa ja hitaampaa kaakossa. Maankohoamisen vauhti oli myös heti jääkauden jälkeen huomattavasti nopeampaa kuin mitä se on nykyään.

Baltian jääjärvi ei ulottunut Lounais-Hämeeseen, koska alue oli tuolloin vielä jään peitossa, mutta Yoldiameren aikana paljastuivat ensimmäiset maa-alueet myös Lounais-Hämeessä. Yoldiameren ajan keskivaiheilla n. 9200 eKr. kunnan eteläosassa oli muutamia pieniä saaria nykyisen Kiipunjärven molemmin puolin. Ancylusjärvivaiheen alussa n. 8600 eKr. kunta oli edelleen saaristoa, mutta etelä- ja pohjoisosissa oli jo isoja saaria Soininkallion-Ilveskallion-Tyrinselän ja Korkeakankaan-Hannunkankaan-Kurjalankallion alueella. 500 vuotta myöhemmin, n. 8100 eKr., kunnan itäosat olivat jo osa kasvavaa manner-Suomea, mutta länsiosa oli edelleen saaristoa. Myllynkulmalta ulottui Koenjokilaaksoa pitkin kapea lahdella itään kunnan rajalle ja Koenkulmalle asti. Vitikasta Rautaojan kautta Kiipunjärven oli vielä vesiväylä ja Rautasuolta Humppilaan oli aavaselkä. Venäjänharjun tienoot olivat saaristoa. Nopean maankohoamisen seurauksena Venäjänharjukin liittyi mantereeseen 7800 eKr. mennessä, mutta pohjoisesta ulottui laaja lahdella Venäjänharjulle. Samoin lännestä ulottui laajahko lahti Koenjoen uomaa pitkin Rautajärvelle ja siitä edelleen pohjoiseen kapeikon kautta Venäjänharjun eteläpuolelle. Vuoteen 7500 eKr. mennessä Ancylusjärvi oli vetäytynyt kokonaan kunnan alueelta. Ainoastaan pohjoisosassa Jalasjoen laaksossa Ekilän länsipuolella näyttää pieni lahdella ulottuneen vielä Humppilan alueelle.

² Luku perustuu Kalevi Hokkasen selvitykseen (2005) Lounais-Hämeen muinaisranta-analyysit ja muinaisrantojen visualisointi. GTK:n raportti P.22.4.110.

Merivaiheiden lisäksi asutuksen kannalta tärkeitä ovat luonnollisesti olleet myös järvet ja joet. Humppilassa on nykyään enää vain yksi järvi: puoliksi Jokioisten kunnan alueella oleva Kiipunjärvi. Aiemmin Humppilan lounaisosassa oli toinenkin järvi, Rautajärvi, joka on kuivattu viljelykselle 1950-luvulla. Järvi on kuvattu myös Kuninkaan kartastossa, joka on tehty vuosina 1776-1805 (Alanen & Kepsu 1989: 184). Vanhan Rautajärven lasku-uomana oli Koenjoen uoma ja kynnys oli Kultakankaan koillispuolella. Vanha järven ranta erottuu nykyisellä maastokartalla 92,5 m mpy korkeuskäyränä. Kuninkaan kartaston kartan perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että vanha järvi on ulottunut hieman enemmän koilliseen kuin korkeuskäyrä antaa ymmärtää, ehkä Harjulan talon tienoille. On ilmeistä, että järvi on ollut ennen 1700-lukua huomattavasti laajempi, ulottuen ainakin n. 95 m mpy korkeuskäyrän tuntumaan, sillä kivikautisia asuinpaikkoja on tätä korkeammilla rannoilla. Allas on myös todennäköisesti historiansa aikana tulvinut usein, sillä rannat ovat olleet hyvin matalat ja toisaalta myös lasku-uoma on sijainnut voimakkaamman maankohoamisen suunnassa. Myös järven kaakkoispuolella oleva Porrassuo ja eteläpuolella olevan Rautasuon pohjoisosa lienevät olleet järvenä, sillä niiden rannoilla on kivikautisia asuinpaikkoja. Toinen mahdollisuus on, että asuinpaikat ovat Ancyclusjärvivaiheen aikaisia.

Makeavetiset joet ja niiden muodostama kulkureitistö olivat myös erittäin tärkeitä asuinpaikkojen valinnan kannalta. Humppilan seudulla keskeisin joki on Kokemäenjoen vesistöön kuuluva Koenjoki (l. Koijoki), joka on myös kunnan rajana sen lounais- ja koillisosissa. Kiipunjärveltä Koenjokeen laskee entisen Rautajärven kautta pieni Rautaoja, jonka varrella oleva Ärjynsuon laakso on saattanut joskus olla myös lyhyen aikaa järvenä. Portaanpäänoja laskee myös Koenjokeen vanhan Humppilan kylän luona. Kuntaa halkovalta Venäjänharjulta saa alkunsa Myllyojan eteläisempi haara, joka laskee Jalasjokeen Jokivarren talon länsipuolella. Samaan haaraan tulee myös koillisesta, Tourunkulmalta laskeva toinen Myllyoja.

Rautajärven oletettu laajuus kivikaudella.

Esihistorian ajanjaksot

Seuraavassa taulukossa on esitetty Suomen esihistorian ajanjaksot.³ Taulukosta on jätetty pois sellaiset keramiikkatyypit ja kulttuuriryhmät, joita on vain Itä- ja Pohjois-Suomessa. Suurin osa Suomen esihistorian jaksotuksesta erityisesti kivi- ja pronssikaudella perustuu keramiikkatyyppeihin. Rautakauden kronologia noudattaa skandinaavisia ja keskieurooppalaisia periodijakoja.

KIVIKAUSI

Paleoliittinen kivikausi	n. 120 000 eKr.
Mesoliittinen kivikausi	8600 - 5000 eKr.
Suomusjärven kulttuuri	8300 - 5000 eKr.
Neoliittinen kivikausi	5000 - 1500 eKr.
Kampakeraaminen kulttuuri	5000 - 3200 eKr.
Vanhempi varhaiskampakakeramiikka	5000 - 4500 eKr.
Nuorempi varhaiskampakakeramiikka	4500 - 4000 eKr.
Jäkärän keramiikka	4300 - 3900 eKr.
Tyypillinen kampakakeramiikka	3900 - 3400 eKr.
Myöhäiskampakakeramiikka	3600 - 3200 eKr.
Pyheensillan keramiikka	3200 - 2800 eKr.
Nuorakeramiikka	3200 - 2300 eKr.
Kiukaisten keramiikka	2300 - 1500 eKr.

PRONSSIKAUSI

Tekstiilikkeramiikka (Sarsa-Tomitsa)	1900 - 500 eKr.
Paimion keramiikka	1500 - 800 eKr.
Morbyn keramiikka	800 eKr. - 300 jKr.

RAUTAKAUSI

Esiroomalainen rautakausi	500 eKr. - 0
Vanhempi roomalainen rautakausi	0 - 200 jKr.
Nuorempi roomalainen rautakausi	200 - 400 jKr.
Kansainvaellusaika	400 - 575 jKr.
Merovingiaika	575 - 800 jKr.
Viikinkiaika	800 - 1025 jKr.
Ristiretkiaika	1025 - 1150/1300 jKr.

Humppilan arkeologinen tutkimushistoria

Ensimmäisenä Humppilan esihistoriaa sivuavana tutkimuksena voidaan pitää J.W. Hirsjärven v. 1884 Suomen Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaattina tekemää Tammelan kihlakunnan muinaisjäännösinventointia, joka pitää sisällään paljon muutakin kuin nykyään muinaisjäännöksiksi tulkittuja ilmiöitä. Tuolloin Humppilakin kuului Tammelan kihlakuntaan. Paljon tietoja ei Hirsjärvi Humppilasta mukaansa saanut, vaan: ”Humppilan kappeli oli köyhä kiviaseista, niin kuin sellaisen järvet-

³ Taulukko teoksesta Maiseman muisti. Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Museovirasto, Helsinki 2001.

tömän alankomaan sopiikin olla. Sanoi joku sentään, että Humppilan kylä joutui kolmattakymmentä vuotta sitte tulen saaliiksi, kun ei ruvettu kohta vedellä sammuttamaan, vaan koitettiin ukonvaajalla sammuttaa.” (Hirsjärvi 1884: 155.)

Ensimmäinen Humppilasta löydetty kivikautinen esine toimitettiin museokokoelmiin vasta vajaa kymmenen vuotta myöhemmin. Esine oli ”Juho Ruokojärven rantapellostä” löydetty tasatalta (KM 2907: 20). Esineen löytöpaikkaa ei ole myöhemmin pystytty tarkemmin paikallistamaan. Aiemmin museoon oli jo toimitettu tasatalta Murron kylän Paavolan pellostä (KM 2715: 1). Kyseinen talo on kuitenkin ilmeisesti entisen Metsämaan, nykyisen Loimaan puolella kuntarajoja. Vuonna 1896 kokoelmiin saatiin vielä tasatalta Huhdin Hintsan talosta (KM 3239: 1). Tätäkään löytöpaikkaa ei ole myöhemmin voitu tarkemmin paikallistaa. Jo kauan sitten löytyivät kaksi tasataltaa Humppilan kylän tienoilta (KM 13689: 1-2), mutta Kansallismuseo sai ne vasta 1950-luvulla raittiuspuhuja Jalmari Matiston perikunnalta. Vuonna 1920 Kiipunjärven rannalta löytyi kaksoiskourutaltoa (KM 12178), joka sekin toimitettiin museoon vasta vuonna 1949. Kuten aiempienkin löytöjen kohdalla, myöskään tämän tarkkaa löytöpaikkaa ei enää tiedetä. Vuonna 1959 löydetyn rautakautisen soikean tuluskiven (KM 14651) löytöpaikka on jollain tarkkuudella pystytty paikallistamaan. Se on löydetty Kiipunjärven pohjoispuoliselta pellostä.

Urjalan ja Humppilan rajalla sijaitseva Lapinkalman röykkiö tarkastettiin jo v. 1958 (Aarni Erä-Esko) ja samana vuonna se myös kaivettiin (Mikko Paloniemi). Kaivausmatkansa ohessa Paloniemi tarkasti röykkiöitä myös Peuhkurin metsässä. Vaikka reikäkivi (KM 20976) löydettiin Kiipunjärveltä laskevan Rautaojan varren Pajanala-nimiseltä pellostä jo 1960-luvulla, toimitettiin se museokokoelmiin vasta vuonna 1980. Samana vuonna Lounais-Hämeen museon johtaja Lauri Pohjakallio teki tarkastusmatkoja joillekin Humppilan kivikautisille löytöpaikoille.

1980-luvulla alkoi Humppilan arkeologisen tutkimushistorian vilkas kausi. Jo ennen tätä kuivatun Rautajärven ympäristöstä oli löytynyt irtolöytöjä, mm. Lounais-Hämeen museossa oleva nelisivuinen poikkikirves v. 1958, mutta vasta kun samana vuonna Rautasuon koillisrannalta löytynyt puinen mela (KM kansat. 10496) ajoitettiin 1970-luvun lopulla radiohiiliajoitusmenetelmällä myöhäskivikautiseksi, voi Järvensuon alueen muinaisuuden sanoa tulleen yleiseen tietoisuuteen. Keväällä 1982 löytyi melan löytöpaikan vierestä lisää puu-, kaarna- ja tuohiesineitä sekä keramiikkaa ja yksi kivi-kirves (KM 21493). Ari Siiriäinen ja Eero Naskali tekivät paikalle samana vuonna tarkastusmatkan ja vuonna 1985 Siiriäisen johdolla asuinpaikalla tehtiin pieni kaivaus. Tutkimuksissa kaivettiin sekä moreenimaalla olevaa ranta-asuinpaikkaa että suon alle jääneitä kulttuurikerroksia (Siiriäinen 1983; 1987). Samassa yhteydessä Järvensuon sedimentistä on tehty myös arkeobotaanisia tutkimuksia eli selvitetty alueen kasvillisuuden historiaa makrofossiili- ja siitepölyanalyysin menetelmin (Aalto 1983; Aalto *et al.* 1985). Makrofossiiliaineistosta mielenkiintoisimpia ovat vesipähkinän (*Trapa natans*) rikutut kuoret, jotka kertovat tämän nykyään Suomesta hävinneen kasvin olleen kivikautisten asukkaiden ravintokasvina (Aalto 1983). Siitepölyanalyysi puolestaan osoittaa alueella harjoitetun viljelyä viimeistään pronssikaudella, mahdollisesti jo kivikauden lopullakin (Vuorela 2002; Aalto *et al.* 1985).

Järvensuon tutkimusten yhteydessä vanhoilta rannoilta löydettiin lisää asuinpaikkoja, joten ensimmäisenä löytynyt kohde sai nimen Järvensuo 1 ja muut vastaavasti Järvensuo 2-4. Viimeisen kohteen sijainti on jäänyt epäselväksi tutkimusraporttien puuttuessa ja myöhempien tietojen valossa on ilmeistä, ettei se muodostakaan erillistä asuinpaikkaa. Kohteet 3 ja 4 onkin yhdistetty nimelle Järven-

suo 3-4. Järvensuolla jatkettiin tutkimuksia 2000-luvulla: Lauri Pohjakallio on tehnyt arkeologisia kaivauksia Järvensuo 2 asuinpaikalla vuosina 2001-2002 ja Järvensuo 1 asuinpaikalla vuonna 2004. Järvensuo 1:n pienialaiset tutkimukset kohdistuivat korkealla mäen päällä olevalle Kuoppanummen tasanteelle, jolta Väinö Mäki oli muutamaa vuotta aiemmin löytänyt esineistöä. Järvensuo 2:lla kaivettiin isompi ala, 68 m², runsaslöytöistä asuinpaikkatasannetta lähes suon reunalla. Kaivausten yhteydessä alueelta keksittiin myös kalliiossa oleva kvartsisuoni, jota on jäljistä päätellen käytetty kivi-kaudella kvartsilouhoksena. (Pohjakallio 2005.) Järvensuon ympäristöstä on 1980-luvulta alkaen saatu museokokoelmiin löytöjä sekä em. asuinpaikoilta että muilta, irtolöytöpaikoiksi luokitelluilta kohteilta. Näitä ovat mm. Rautaojan läheltä löydetty kourutaltta (KM 21990), Rautajärven vanhalta rantapenkalta eli Hiidenpenkalta löydetty itäkarjalainen tasataltta (KM 27814) ja Yli-Jaukkarin talon luota löydetty piikärki (KM 32926).

Ennen vuoden 2005 inventointia Humppilasta tunnettiin Peuhkurin ja Lapinkalman röykkiöiden lisäksi neljä kivi- ja/tai varhaismetallikautista asuinpaikkaa (Järvensuo 1-4), 13 kivikautista irtolöytöä yhtä monelta löytöpaikalta ja yksi rautakautinen irtolöytö.

Inventoinnin kenttätyöt

Inventoinnin tavoitteena oli ennestään tiedossa olevien muinaisjäännösten tarkastus ja toisaalta uusiin muinaisjäännösten etsiminen. Muinaisjäännösten etsintä kohdistettiin vain esihistoriallisen ajan muinaisjäännöksiin, koska samana vuonna tehtiin erillinen historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi (Enqvist 2005). Esihistoriallisista muinaisjäännöksistä keskityttiin erityisesti kivikautisiin ja varhaismetallikautisiin pyyntikulttuurin asuinpaikkoihin, koska vesistöhistorian perusteella alueelta oli mahdollista löytää sekä meri- että jokivaiheen aikaisia asuinpaikkoja. Pronssi- tai rautakautisia, maanviljelyskulttuuriin liittyviä muinaisjäännöksiä ei inventoinnin yhteydessä erityisesti haettu, koska niiden löytäminen tienoolta ei ole kovin todennäköistä.

Tavallisin inventointimenetelmä Humppilassa oli pintapoiminta, jota tehtiin varsinkin pelloilla, mutta myös tienleikkauksia ja metsä-äestysalueita tarkastettiin. Inventoinnissa etsitään siis muinaisjäännöksistä peräisin olevia irtaimia löytöjä sellaisilta paikoilta, joissa maanpinta on avoimena. Metsämaastossa tehtiin tarpeen mukaan koekuoppia, erityisesti näin meneteltiin muinaisen Rautajärven entisillä rannoilla kuten Kultakankaalla ja Honkainmäellä. Kohteet dokumentoitiin maastossa kirjallisesti ja usein myös valokuvaamalla. Kohteiden laajuus määriteltiin topografian ja pintalöytöjen perusteella. Kohdetiedot on syötetty Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin jälkitöiden yhteydessä.

Vaikka pyyntikulttuurin asuinpaikat sijaitsevatkin usein säännönmukaisesti tietynlaisilla paikoilla, joita luonnehtivat mm. hiekkainen maaperä, suojainen takamaasto ja edullinen sijainti vesistön äärellä, ei tätä voi pitää sääntönä asuinpaikkoja etsittäessä, vaan niitä löytyy kaikenlaisista ympäristöistä. Tärkein edellytys on (muinainen) sijainti veden äärellä. Niinpä inventoinnissa käytettiin hyödyksi alueelta laadittuja muinaisrantakarttoja.

Inventoinnin tulokset

Inventoinnissa löytyi kahdeksan ennestään tuntematonta esihistoriallista asuinpaikkaa, joista Hiidenpenkan asuinpaikka on vanha irtolöytöpaikka. Kohteista yksi on tulkittu varhaismetallikautiseksi asuinpaikaksi (Järvensuo 5), muut ovat ajoitettavissa todennäköisesti kivikautisiksi. Koska ennestään tunnetuista kohteista Järvensuo 3 ja 4 asuinpaikat on yhdistetty samaksi muinaisjäännöskohteeksi, tunnetaan Humppilasta inventoinnin jälkeen 12 kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi löytyi kvartsi-iskoksia neljältä kohteelta, jotka ovat mahdollisia kivikautisia asuinpaikkoja ja luokiteltu muinaisjäännösrekisteriin ns. tentatiivikohteiksi. Nämä tentatiivikohteet ovat sellaisia kohteita, joita ei syystä tai toisesta ole voitu määrittää muinaismuistolain rauhoittamaksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi. Yleensä tässä luokassa on historiallisen ajan kohteita, mutta toinen ryhmä ovat mahdolliset kivikautiset asuinpaikat eli sellaiset kohteet, joiden löytöaineisto on joko niin vähäistä tai niin epäämäräistä, että asuinpaikan olemassaolo on epävarma. Samalla tavalla tehtäviinasuinpaikaksi on luokiteltu Järvenpään pii-iskoksen löytöpaikka. Vanhastaan tunnetuista kohteista myös Peuhkurin kiviröykkiöpaikka on luokiteltu tentatiivikohteeksi. Yhtään ennestään tuntematonta irtolöytöpaikkaa ei inventoinnin yhteydessä tullut tietoon.

Inventointikertomuksessa on kohdeselostukset 32 inventointikohteesta: 11 kivi- ja/tai varhaismetallikautista asuinpaikkaa, viisi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa, kaksi historiallisen ajan kiviröykkiötä, 12 kivikautista irtolöytöpaikkaa, yksi rautakautinen ja yksi historiallisen ajan irtolöytöpaikka. Ainoastaan kiinteiden muinaisjäännösten kohdalla on mainittu rauhoitusluokka joka ei perustu muinaismuistolakiin vaan Museovirastossa vakiintuneeseen käytäntöön. 1-luokka käsittää kohteet, joiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa, 2-luokka kohteet, joiden arvon selvittäminen edellyttää lisätutkimuksia ja jotka voidaan siirtää tutkimusten jälkeen luokkaan 1 tai 3, ja 3-luokka tuhoutuneet tai "riittävästi" tutkitut kohteet, jotka eivät ole enää rauhoitettuja. Tässä kertomuksessa käytetään vain luokkia 1 ja 2.

Humppilan esihistorialliset asuinpaikat

Suurin osa Humppilan kivi- ja varhaismetallikautisista asuinpaikoista sijaitsee ehjällä metsäalueella, joten ne ovat hyvin säilyneitä ja suojellisesti arvokkaita muinaisjäännöksiä. Koska kohteet ovat ehjiä, niiden rajojen määrittely perustuu enemmän topografiaan kuin peltokohteiden, joilla löytöjen levintä tavallisesti määrittelee asuinpaikan rajat suhteellisen tarkasti. Humppilan asuinpaikoista kokonaan tai lähes kokonaan ehjiä ovat Järvensuo 1-5, Kultakangas ja Porrassuo. Pellolla sijaitsevia ovat Kultasaari, Rautajärvi, Hiidenpenkka, Kuusisto ja Läpikäytävänmäki. Tentatiivikohteisiin luokituvista mahdollisista asuinpaikoista vain Joenrantakallio ei sijaitse pellolla.

Humppilan esihistorialliset asuinpaikat keskittyvät muinaisen Rautajärven rannoille Järvensuon alueella. Täällä sijaitsevat kahta lukuunottamatta kaikki Humppilan muinaisista asuinpaikoista. Tutkimushistoriallisesti merkittävin on Järvensuo 1:n asuinpaikka ennen kaikkea sen edustalla säilyneiden suolöytöjen vuoksi. On kuitenkin varsin todennäköistä, että vastaavia kerrostumia on muuallakin Järvensuon alueella, vaikkei niitä toistaiseksi tunnetaakaan. Inventoinnissa Järvensuo 1:n asuinpaikka osoittautui myös olevan aiemmin luultua huomattavasti laajempi – sitä on ainakin 150 x 150 m kokoisella alueella. Lisäksi asuinpaikan pohjoisosan kallioseinämissä on kvartsilouhos. Vastaavalla tavalla myös Järvensuo 3-4 asuinpaikka näyttää olevan laaja ja moniulotteinen, sillä löytöjä on Hon-

kainmäen länsipäässä eri korkeuksilla usealla eri löytökohdalla. Järvensuo 2 –asuinpaikkaa vastapäätä, kapean peltolaakson toiselta puolelta löytyi inventoinnissa ennestään tuntematon asuinpaikka, joka ristittiin Järvensuo 5:ksi. Järvensuon asuinpaikkojen pohjoispuolelta, muinaisen Rautajärven Hiidenpenkältä löytyi itäkarjalaisen tasataltan (KM 27814) löytöpaikalta pellolta myös kivikautinen asuinpaikka. Honkainmäen eteläosa on Porrassuon rantaa, jolta löytyi kolmelta eri rantatasanteelta merkkejä kivikautisista asuinpaikoista. Tämän kohteen kolme eri löytökohtaa, vaikkakin selvästi erillisiä asuinpaikkoja, on yhdistetty suojelusyistä yhdeksi kokonaisuudeksi, jonka nimeksi valittiin Porrassuo. Muut kolme Järvensuon alueen muinaista asuinpaikkaa sijaitsee Rautasuon länsipuolella, ensimmäinen niistä Kultasaaren talon itäpuolella pellolla ja pienellä latosaarekkeella, toinen Kultakankaan pohjois-, koillis- ja itäreunan terasseilla ja kumpareilla. Erillisiä löytökohtia jälkimmäisellä on peräti neljä, mutta jälleen suojelusyistä kohteet on ollut tarpeen yhdistää Kultakankaan asuinpaikaksi. Kolmas asuinpaikka sijaitsee jo lähellä Koenjokea, Rautajärven talosta luoteeseen, pellolla.

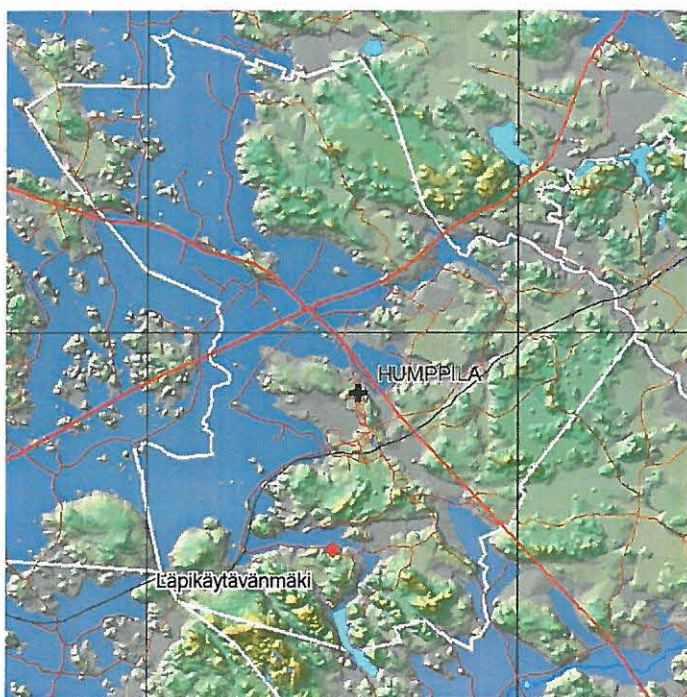
Muista Humppilan asuinpaikoista Läpikäytävänmäen asuinpaikka sijaitsee Järvensuolta länteen, Kii-punjärveltä Koenjokeen laskevan Rautaojan varrella, pelloksi kuivatun Ärjynsuon etelärannalla. Asuinpaikka sijaitsee pellolla, kuten myös kunnan pohjoisosissa, kolmen kunnan (Forssa, Humppila, Jokioinen) rajalla sijaitseva Kuusiston asuinpaikka, joka liittyy täällä muidenkin kuntien alueella toettuun Koijoen asuinpaikka- ja löytökeskittymään.

Humppilan asuinpaikoilta on löytynyt kvartssia, piitä, saviastian paloja, palanutta luuta ja kiviesineitä sekä niiden katkelmia. Kvartseista suurin osa on ytimiä ja iskoksia eli kvartzsiesineiden valmistuksessa jäljelle jäänyttä jättemateriaalia. Kvartzsiesineistä tavallisimpia ovat kaapimet, mutta joukossa on muitakin esineitä kuten nuolenkärkiä. Piiesineet ovat Järvensuo 2:n asuinpaikalta löytyneitä mantelinmuotoisia nuolenkärkiä. Lisäksi yksi pii-iskos on löydetty Järvenpään mahdolliselta asuinpaikalta. Palaneita eläinten luita, jotka ovat aikanaan nuotioon joutuneita ruoantähteitä, on löytynyt useilta asuinpaikoilta. Järvensuo 2:n kaivausaineiston luuanalyysin perusteella asuinpaikalla on syöty majavaa, hirveä, näättä, riekkoa, teertä, haukea ja särkikaloja (Pohjakallio 2005). Asuinpaikoilta löytyneet kiviesineet ovat kirveitä, talttoja ja nuolenkärkiä sekä näiden katkelmia. Oman mainintansa ansaitsevat luonnollisesti Järvensuo 1:n asuinpaikan puuesineet, jotka ovat säilyneet suon hapettomissa kerroksissa kivikaudelta saakka. Suo-olosuhteissa on säilynyt rimamaisten muutaman sentin levyisten puunkappaleiden, mahdollisten liistekatiskan rippeiden lisäksi tuohesta ja kaarnasta tehtyjä verkkoja. Paikalta on myös kaksi melaa ja eläinpäinen puulusikan katkelma.

Humppilan keramiikka-aineisto on hyvin monipuolista pitäen sisällään useita Länsi- ja Etelä-Suomen esihistoriaan lukeutuvia keramiikkatyyppiejä. Eniten erilaista keramiikkaa on Järvensuo 2:n asuinpaikalta, josta on löytynyt varhaiskampakeramiikkaa, tyypillistä kampakeramiikkaa, myöhäiskampakeramiikkaa, nuorakeramiikkaa, Kiukaisten keramiikkaa ja Sarsan-Tomitsan tekstiilikeramiikkaa. Järvensuo 1:stä on myös paljon keramiikkaa: myöhäiskampakeramiikan aikaista balttilaista keramiikkaa, nuorakeramiikkaa ja Kiukaisten keramiikkaa. Järvensuo 3-4 löydöissä on mahdollisesti varhaiskampakeramiikkaa, ja lisäksi ainakin Sarsa-Tomitsa –keramiikkaa sekä mahdollisesti muutaikin kivikauden lopun tai varhaismetallikauden keramiikkaa. Uusista asuinpaikoista keramiikkaa saatiin vain Kultakankaan asuinpaikalta, josta löytyi pieni pala varhaiskampakeramiikkaa sekä hieman enemmän tarkemmin tunnistamatonta todennäköisesti myöhäiskivikautista keramiikkaa.

Asuinpaikoilta on keramiikan lisäksi runsaasti ajoittavaa aineistoa. Näistä mainittakoon erityisesti kaksi poikkiteräistä kvartsinuolenkärkeä, toinen Järvensuo 3-4 ja toinen Kuusiston asuinpaikalta.

Esinetyyppi ajoittuu myöhäismesoliittiseksi, n. 7000-5000 eKr. Toinen mesoliittiseksi ajoittuva esinetyyppi on Järvensuo 2:n asuinpaikalta löytynyt alkeellinen kirves. Nämä ovatkin tuntemattomasta paikasta löytyneen eteläsuomalaisen tasataltan (KM 2907: 20) lisäksi ainoat selvästi mesoliittiseen asutukseen viittaavat esinelöydöt Humppilasta. Toinen mahdollisuus ajoittaa kohteita on kuitenkin rannansiirtymiskronologia. Kalevi Hokkasen (2005) tekemän muinaisranta-analyysin perusteella voidaan nimittäin todeta, että myös Läpikäytävänmäen asuinpaikka on todennäköisesti mesoliittinen ajoittuen n. 8100 eKr. ikäiseksi. Kivikautiset asuinpaikat sijaitsivat nimittäin lähes säännönmukaisesti veden äärellä, veden pinnasta metrin pari ylempänä riippuen paikalla olleen rannan topografiasta. Läpikäytävänmäen kohdalla tämä ehto toteutuu vain mesoliittisella kivikaudella, mikäli sitten asuinpaikan edustalla oleva Ärjynsuo ei ole ollut järvenä vielä meren vetäytymisen jälkeen. Järvenpään piilöytö voisi ajoittua samanaikaiseksi kuin Läpikäytävänmäen asuinpaikka. Muita Humppilan asuinpaikkoja ei voida ajoittaa rannansiirtymisen perusteella, sillä Järvensuon asuinpaikat ovat voineet sijaita Rautajärven rannoilla ja Kuusiston asuinpaikka pohjoisessa on varmasti sijainnut Koenjoen rannalla. Viimeksimainitulta asuinpaikalta löytynyt kvartsinuolenkärki osoittaa joen virranneen samassa uomassa paikalla jo mesoliittisella kivikaudella.

Humppilan vanhin kivikautinen asuinpaikka, Läpikäytävänmäki. Pohjakarttana Hokkasen (2005) muinaisranta kartta 8100 eKr. (10100 vuotta sitten).

Muusta kiviesineistöstä ajoittavia löytöjä ovat Järvensuo 2:n asuinpaikalta löytyneet mantelinmuotoiset piinuolenkärjet, jotka voidaan ajoittaa tyypillisen kampakeramiikan aikaan. Samalta asuinpaikalta on löydetty myös pitkä, solakka Pyheensillan tyyppin nuolenkärki, joka on ajoitettavissa lähinnä kivikauden loppupuolelle. Suurin osa asuinpaikkojen keramiikkalöydöistä indikoi myös vahvaa asutusta juuri kivikauden loppupuolella, n. 3600-1500 eKr. Asutus ei löytöjenkään perusteella kuitenkaan ole tauonnut kivikauden jälkeen, vaan alueelta on runsaasti myös varhaiseen metallikauteen tai pronssikauteen viittaavia löytöjä: Järvensuo 2:n ja 3-4:n asuinpaikoilta löytynyt Sarsan-Tomitsan

tekstiilikeramiikka, Järvensuo 3-4 asuinpaikalta löydetyt pronssipellin palat sekä Järvensuo 1 ja 5 asuinpaikoilta kerätyt mahdolliset savitiivisteiden kappaleet, jotka viittaavat pronssikautiseen oksapunosseinärakennustekniikkaan.

Humppilan irtolöydöt

Kahta lukuunottamatta kaikki Humppilasta museoihin päätyneet irtolöydöt ovat kivikautisia esineitä. Ensimmäinen poikkeus on Takaniitynlähteeltä, Kiipunjärven tuntumasta löydetty soikea tuluskivi (KM 14651), joka tyyppinä ajoitetaan yleensä varhaiselle tai keskiselle rautakaudelle (n. 1 – 800 jKr.). Koska soikeiden tuluskivien löytöpaikat ovat yleensä kiinteän rautakautisen peltoviljelyä harjoittaneiden asutusalueiden ulkopuolella, pidetään niitä todennäköisimmin kaskenpolttoon liittyvinä uhrilahjoina (esim. Pohjakallio 1994: 84). Esine sinänsä kuitenkin todistaa rautakautisista aktiviteeteista Humppilassa. Toinen poikkeus on Huhtaan Perkiönmäeltä talletettu historiallisen ajan mela (KM 27770).

Muut esineet ovat kivikautisia. Osa esineistä on sellaisia muotoja, jotka pystytään ajoittamaan tiettyyn kivikauden vaiheeseen, mutta suurin osa on yleisiä, pitkään kivikaudella käytössä olleita esine-tyyppejä. Mesoliittiselle kivikaudelle ajoittuvat em. kvartsikärjet ja alkeellinen kirves Järvensuon asuinpaikoilta sekä tuntemattomasta löytöpaikasta saatu eteläsuomalainen tasatalta (KM 2907: 20), joka tyyppinä ajoitetaan pääasiassa mesoliittisen kivikauden loppuun. Humppilanjoen rannalta löydetty pohjalainen tasatalta (KM 13689: 2) saattaa myös ajoittua mesoliittiselle kivikaudelle, tosin pohjalaiset esineet olivat käytössä lähes koko kivikauden. Hiidenpenkältä löydetty itäkarjalainen tasatalta (KM 27814) on myös pitkäikäistä tyyppiä, vaikkakin niiden pääasiallinen käyttöaika näyttää olevan tyypillisen kampakeramiikan aikana. Muut esineet ovat tarkemmin tyypittelemättömiä talttoja, kirveitä ja reikäkiviä.

Muut kohteet

Lapinkalman kiviröykkiö on Urjalan ja Humppilan rajalla, mäntymetsäisellä harjulla. Vaikka röykkiö on tutkittu, ei sen funktiosta ole täyttä selvyyttä. Röykkiötä on pidetty lapinraunio-tyyppisenä röykkiöhautana, vaikka se ei sijainniltaan sellaisia vastaakaan. Todennäköisesti kyseessä onkin jokin muu rakennelma, mahdollisesti röykkiö on alunperinkin rakennettu pitäjien rajamerkiksi, jollainen se nykyään on. Vajaan kilometrin päässä olevat Peuhkurin kiviröykkiöt lienevät viljelysraunioita. Inventoinnissa havaittiin Rautavuoren lounaisseinämässä punaisia värjäymiä, jotka lienevät kuitenkin luontaisia. Tämä punavärihavainto ei ole inventointikohteiden joukossa. Värjäytymät sijaitsevat koordinaattien p= 6759922, i= 3300139 osoittamassa kohdassa.

Yhteenvedo

Humppilan kunnan esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi tehtiin Hämeen Liiton toimeksiannosta ja varoin. Inventointi liittyi Hämeen liiton organisoimaan kolmevuotiseen ”Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä” –hankkeeseen, johon kuuluu myös Museoviraston rakennushistorian osaston suorittama historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi v. 2005. Inventointi oli luonteeltaan perusinventointi, jossa tarkastettiin ennestään tunnetut esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat sekä etsittiin uusia muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa löytyi kahdeksan ennestään tuntematonta esihistoriallista asuinpaikkaa, joista yksi on vanha irtolöytöpaikka (Hiidenpenkka). Koska ennestään tunnetuista kohteista Järvensuo 3 ja 4 asuinpaikat on yhdistetty samaksi muinaisjäännöskohteeksi, tunnetaan Humppilasta inventoinnin jälkeen 12 kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi inventoinnissa löytyi viisi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa. Kivikautisista asuinpaikoista vanhimmaksi ajoittuu rannansiirtymiskronologian perusteella Lämpikäytävänmäen asuinpaikka n. 8100 eKr. ikäiseksi. Mesoliittista asutusta on myös Kuusiston, Järvensuo 2:n ja Järvensuo 3-4:n asuinpaikoilla. Neoliittisia asuinpaikkoja ovat löytöjen perusteella Järvensuo 1-4, Kultakangas ja Hiidenpenkka. Varhaismetallikautista löytöaineistoa on lisäksi Järvensuo 1-5:n asuinpaikoilla. Muita kohteita ei voida ajoittaa löytöjen tai rannansiirtymiskronologian avulla tarkemmin. Yhtään ennestään tuntematonta irtolöytöpaikkaa ei inventoinnin yhteydessä tullut tietoon.

Inventointikertomuksessa on kohdeselostukset 32 inventointikohteesta: 11 kivi- ja/tai varhaismetallikautista asuinpaikkaa, viisi mahdollista kivikautista asuinpaikkaa, kaksi historiallisen ajan kivi-röykkiötä, 12 kivikautista irtolöytöpaikkaa, yksi rautakautinen ja yksi historiallisen ajan irtolöytöpaikka.

Helsingissä 29.3.2006

Petro Pesonen, FL

Lähteet

Arkistolähteet

Museovirasto, arkeologian osaston arkisto:

Kansallismuseon pääluettelo
 Löytöverifikaatit
 Kivikauden lappuluettelo ja metallikausien löytökortisto
 Muinaisjäännösrekisteri

Kaivauskertomukset:

Lapinkalma – kaivauskertomus, Mikko Paloniemi (1958)
 Järvensuo 2 – Humppilan Järvensuo 2 kivikautisen ja varhaismetallikautisen asuinpaikan kaivaus 4.-15.6.2001, Lauri Pohjakallio
 Järvensuo 2 – Humppilan Järvensuo 2 kivikautisen ja varhaismetallikautisen (?) asuinpaikan kaivaus 3.-14.6.2002, Lauri Pohjakallio
 Järvensuo 1 – koekaivaus Humppilan Järvensuon Kuoppa-Nummen kivikautisella asuinpaikalla 27.5.2004, Lauri Pohjakallio

Tarkastuskertomukset:

Peuhkuri – kiviröykkiöt Humppilan Kinolan kylän Peuhkurin metsässä, Mikko Paloniemi (1958)
 Lapinkalma – tuhottu kiviröykkiö Urjalan ja Humppilan pitäjien rajalla Kinolan kylän Tourunkulmalla, ”Lapinkalmassa”, Aarni Erä-Esko (1958)
 Humppila – tarkastuksia löytöpaikoilla, Lauri Pohjakallio (1980)

Inventointikertomukset:

Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa, luetellut J.W. Hirsjärvi (1882-1883)
 Humppila, kiinteiden muinaisjäännösten arkistoinventointi 1988, Jyri Saukkonen
 Humppilan esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi 2005, Petro Pesonen

Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto:

Inventointikertomukset:

Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä 2005-2006. Historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi Humppilan kunnan alueella 9.-13.9.2005.

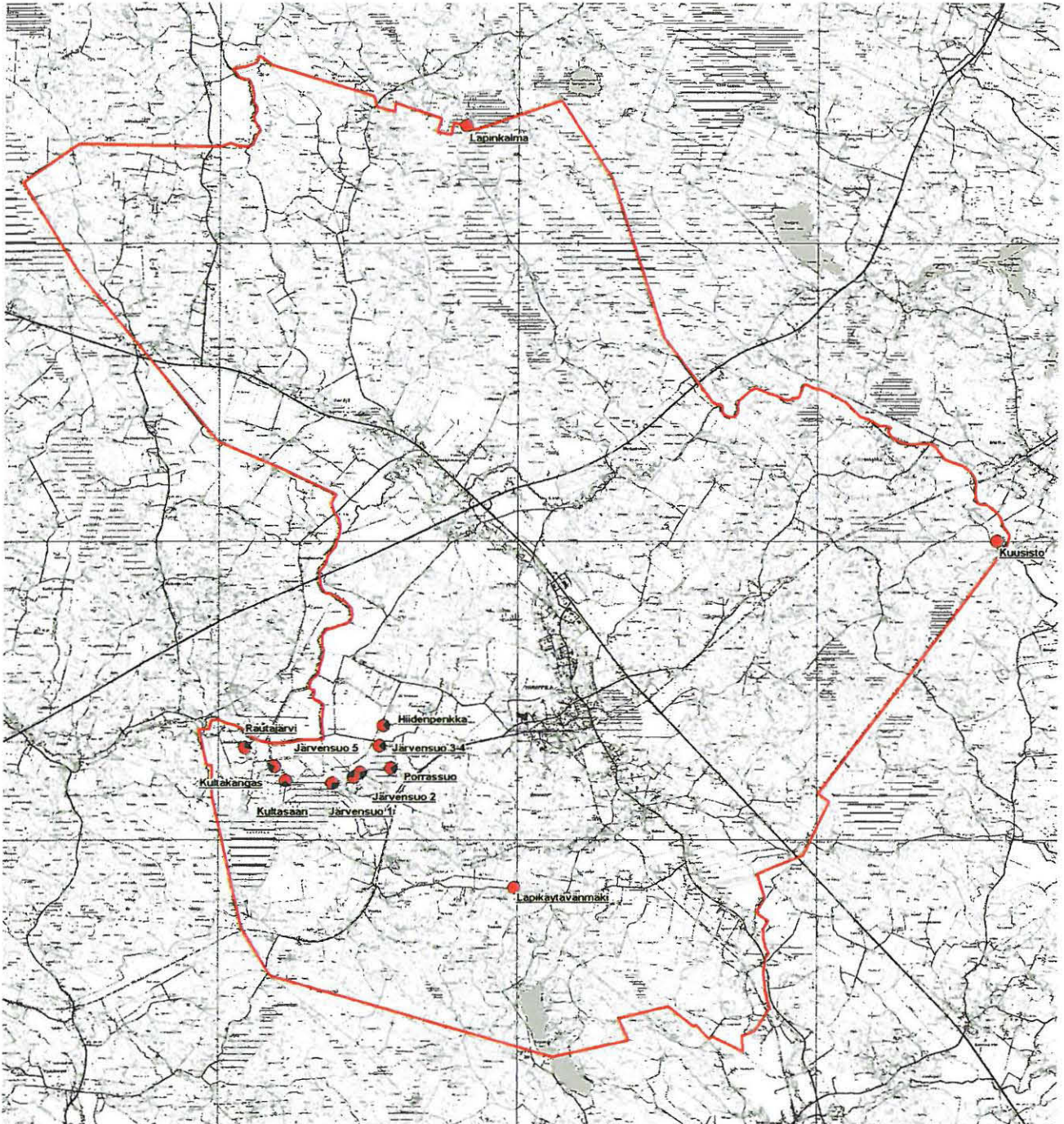
Painetut lähteet ja kirjallisuus

Aalto, Marjatta 1983: Humppilan Järvensuon neoliittisen asuinpaikan makrofossiileista. *Karhunhammas* 7.

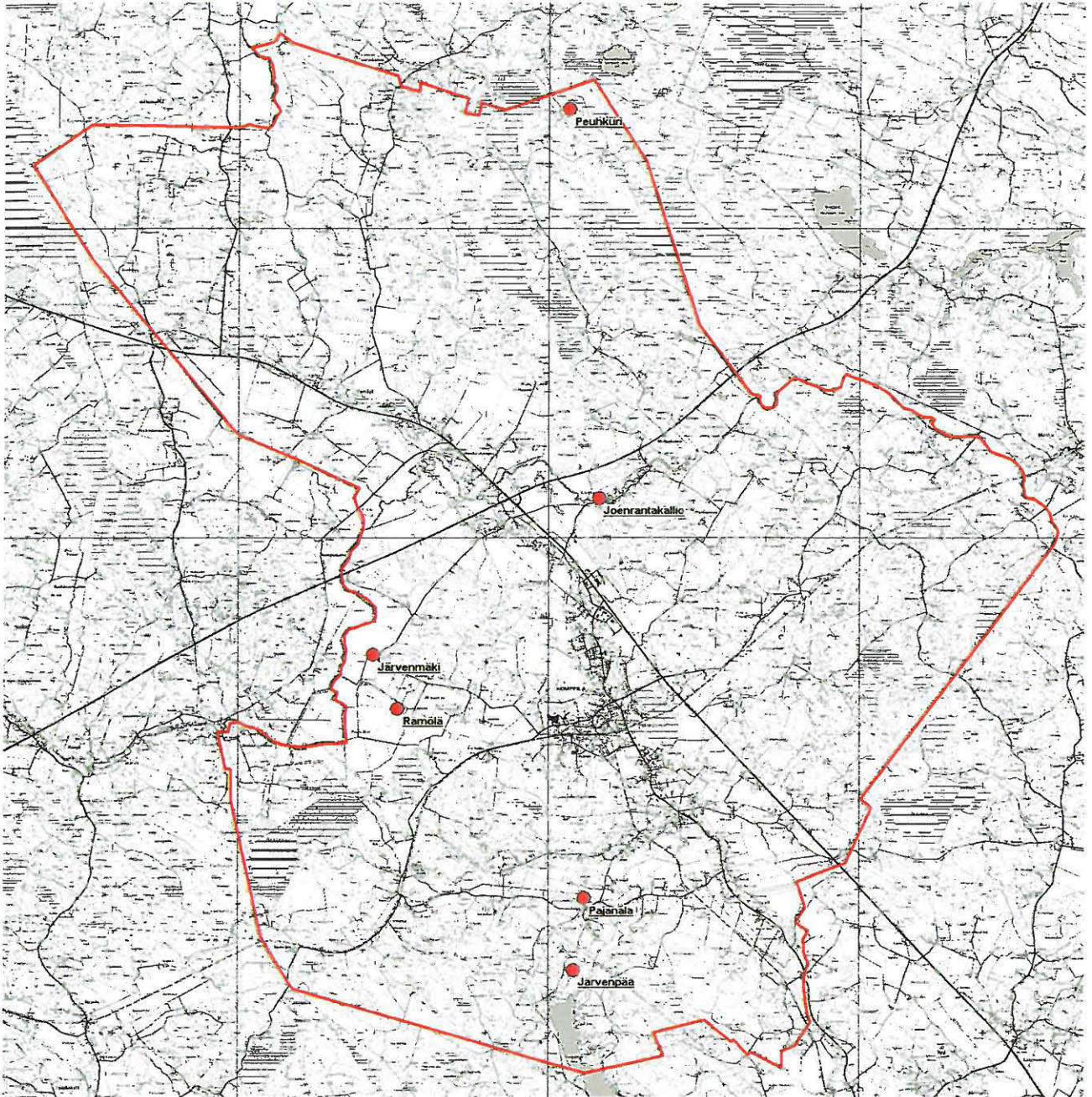
Aalto, Marjatta, Siiriäinen, Ari & Vuorela, Irmeli 1985: Humppila Järvensuo – a preinvestigation for an archaeological and palaeobotanical project in SW Finland. *Iskos* 5.

- Alanen, Timo & Kepsu, Saulo 1989: Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Tampere.
- Hokkanen, Kalevi 2005: Lounais-Hämeen muinaisranta-analyysit ja muinaisrantojen visualisointi. Arkeologisen kulttuuriperinnön täydentävät selvitykset Hämeessä. *GTK:n raportti* P.22.4.110.
- Pohjakallio, Lauri 1994: Lounais-Hämeen esihistoria. *Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys, Vuosikirja* 63.
- Pohjakallio, Lauri 2005: Uusia kivikautisia löytöjä Humppilan Järvensuolta. *Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys, Vuosikirja* 74.
- Purhonen, Paula (toim.) 2001: *Maiseman muisti. Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset*. Museovirasto, Helsinki.
- Siiriäinen, Ari 1983: Humppilan Järvensuon kivikautinen löytöpaikka. *Karhunhammas* 7.
- Siiriäinen, Ari 1987: Excavations at Järvensuo, Finland. *News/WARP: Wetland Archaeology Research Project*, 2.
- Somersalo, Sirpa & Luppi, Päivi 2003: Hämeen maakunnallinen maisemaselvitys. *Hämeen liiton julkaisu* II:190.
- Vuorela, Irmeli 2002: Siitepölyanalyysillä lisävalaistusta Humppilan Järvensuon esihistoriaan. *Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys, Vuosikirja* 71.

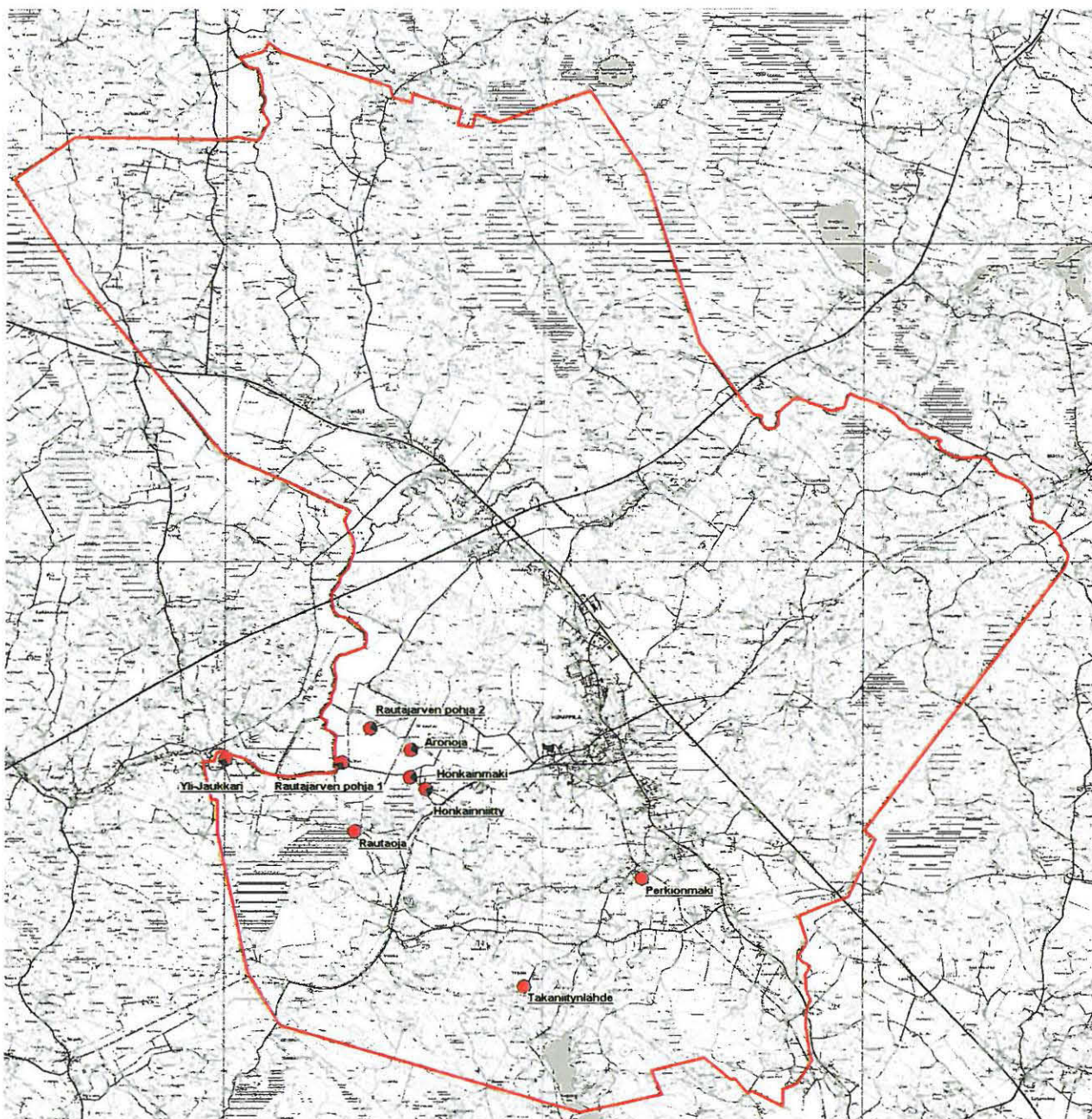
Humppilan kiinteät muinaisjäänökset (kohteet 1-12). Mittakaava 1:100 000.

Humppilan tentatiivikohteet (kohteet 13-18). Mittakaava 1:100 000.

Humppilan irtolöytöpaikat (kohteet 19-32)

Suojelukohdeluettelo

1. Humppila Järvensuo 1 (103010001)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6761363, i= 3299321, z= 95-105 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 4,4 km lounaaseen.
Kiinteistöt:
 10340200050024 Niinisaari, om. Rukko, Hilka Eine, os. Ypäjäntie 331, 31640 Humppila
 10340100010637 Suosaari, om. Mäki, Väinö Juhani, os. Rautasuontie 74, 31640 Humppila

Tutkimukset ja löydöt:

Väinö Mäki irtolöytö, äyskäri (puinen?), kadonnut
 Martti Seppänen 1958, irtolöytö, KM kansat. os. 10496 mela
 Olli Mäki 1982, irtolöytö, KM 21493: 1-5 puulusikan katkelma, lovipäinen kaarnakoho, reiällisen kaarnakohon katkelma, tuohisia rullakohoja 2 kpl
 Ari Siiriäinen & Eero Naskali 1982, tarkastus
 Antti Metsävuori 1983, irtolöytö, KM 30676 saviastian pala
 Ari Siiriäinen 1985, kaivaus, KM 23822 kaivauslöydöt, ei luetteloitu
 Jyri Saukkonen 1988, arkistoinventointi
 Väinö Mäki 2001, irtolöytö, KM 32928: 1-4 saviastian paloja 3 kpl, palanutta luuta 2 kpl, kvartsi-iskoksia 4 kpl, kivilajiskos
 Kati Salo 2002, irtolöytö, KM 33385: 1-3 saviastian paloja 12 g, palanutta luuta 1 g
 Lauri Pohjakallio 2004, kaivaus, KM 34489: 1-55 kaivauslöydöt
 Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35666: 1-8 saviastian paloja 4 kpl, kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 34 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Järvensuon lounaispuolella ja kuivatun Rautajärven eteläpuolella, Rautasuon itärannalla. Merkittävin osa muinaisjäännöstä lienee pelto- ja suoalueella liejun alapuolella moreenin pinnassa olevat mahdolliset paalujen varaan rakennettujen asuinrakennusosien jäännökset ja paikalta löytyneet puu-, kaarna- ja tuohiesineet. Löytökerroksen on tulkittu jääneen tulvivan järven veden ja järven pohjalle kertyneen liejun peittämäksi. Asuinpaikkalöytöjä on myös kallioisen metsäsaarekkeen länsi- ja luoteisrinteen tasanteilla, mäen päältä Kuoppanummi-nimiseltä paikalta, kahden kallion välissä olevalta tasanteelta sekä Kuoppanummen itäpuolella olevasta kallioiden välisestä solasta. Asuinpaikan laajuus on kuivalla maalla ainakin 120 x 200 m.

2. Humppila Järvensuo 2 (103010002)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6761526, i= 3299784, z= 96-98 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 4 km lounaaseen
Kiinteistöt:
 10340100010795 Suosaari II, om. Mäki, Väinö Juhani, os. Rautasuontie 74, 31640 Humppila

Tutkimukset ja löydöt:

Ari Siiriäinen & Juha Laurén 1985, tarkastus, ei luetteloitu
 Jyri Saukkonen 1988, arkistoinventointi
 Lauri Pohjakallio 2001, kaivaus, KM 32925: 1-288 kaivauslöydöt

Lauri Pohjakallio 2002, kaivaus, KM 33262:1-141 kaivauslöydöt

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35667 kvartsi-iskos

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Järvensuon lounaispuolella ja pelloksi kuivatun Rautajärven eteläpuolella. Asuinpaikkahavainnot on tehty louhikkoisen metsäsaarekkeen lounaisosassa olevalta tasanteelta, jossa kasvaa havumetsää. Tasanteen etelälounaisella reunalla on pieni kalliokumpare, jonka kvartsisuoni vaikuttaa louhitulta. Asuinpaikalla on tehty kaivauksia v. 2001-2002. Kaivauksissa on löytynyt kivi- ja varhaismetallikautiseen asuinpaikkaan liittyvää materiaalia. Asuinpaikasta 80 m itäkaakkoon on kuusi kiviröykkiötä, jotka ovat todennäköisesti viljelysraunioita.

3. Humppila Järvensuo 3-4 (103010003)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6761954, i= 3300129, z= 95-110 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,5 km lounaaseen

Kiinteistöt:
 10340200010066 Rämölä, om. Mäkelä, Eija Eeva-Liisa, os. Anttilantie 11, 31300 Tammela
 10340200010040 Pikonkorpi, om. Mäkelä, Eija Eeva-Liisa, os. Anttilantie 11, 31300 Tammela
 10340200180000 Honkainmäki, om. Hyytiäinen, Jarmo Tapani, os. Honkainmäentie 50, 31640 Humppila

Tutkimukset ja löydöt:

Ari Siiriäinen 1986, tarkastus

Yrjö Hyytiäinen 1986, irtolöytö, KM 30281: 1-5 pronssipeltiä 3 kpl, saviastian paloja 53 kpl, kvartsi-iskoksia 42 kpl, palanutta luuta 26 g

Jyri Saukkonen 1988, arkistoinventointi

Matti Huurre 2001, irtolöytö, KM 32927 kvartsi-iskos

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35668: 1-9 saviastian paloja 9 kpl, poikkiteräinen kvartsinuolenkärki, kvartsi-iskoksia 4 kpl, palanutta luuta 28 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, Porrassuon koillispuolella olevan moreenikumpareen läntisimmässä päässä, kuivatun Rautajärven itärannalla. Asuinpaikalta on löytöjä koekuopista n. 120 x 120 metrin kokoiselta alueelta mäen päällä olevalta kallioiden väliseltä tasanteelta, alemmilla tasanteilta aivan mäen länsipäässä sekä näistä 90 m koilliseen olevasta mäkien välisestä laaksosta. Lisäksi yksi kvartsi-iskos on löydetty pellostä asuinpaikan alapuolelta. Asuinpaikan edustalla voi hyvinkin olla ehjiä kerrostumia suon pinnan alla. Kohteeseen on yhdistetty aiemmat kivikautiset asuinpaikat Järvensuo 3 ja Järvensuo 4.

4. Humppila Lapinkalma (103010004)

Muinaisjäännöstyyppi: kiviröykkiö
Ajoitus: ajoittamaton
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211303 Venäjä
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6772276, i= 3302041, z= 120 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 8,5 km pohjoisluoteeseen

Kiinteistöt:
 10340608780003 Sora- kuivikepalsta, omistajatietoja ei ole saatavilla
 10340600050083 Lapinkallio, om. Ojala, Keijo Sakari, os. Tourunkulmantie 749, 31160 Nuutajärvi

Tutkimukset ja löydöt:

Mikko Paloniemi 1958, kaivaus
 Aarni Erä-Esko 1958, tarkastus
 Jyri Saukkonen 1988, arkistoinventointi
 Petro Pesonen 2005, inventointi

Kohdekuvaus: Lapinkalma on Humppilan ja Urjalan välinen rajapaikka. Paikka on metsäisellä, etelä-pohjois-suuntaisella harjulla. Paikalla ollut röykkiö on tutkittu ja sen kivistä on koottu rajamerkki. Paikan luonne ei ole täysin selvillä. Röykkiötä on pidetty myös ns. lapinrauniona, mutta tutkimuksissa ei tästä saatu varmuutta. Paikkaan liittyy runsaasti kansantarinoita. Tarun mukaan paikalla on ollut lappalaisten uhripaikka tai kirkko, joka on vaipunut harjuun.

5. Humppila Järvensuo 5 (100005265)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6761455, i= 3299683, z= 96-97 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 4,1 km lounaaseen

Kiinteistöt:
 10340100010637 Suosaari, om. Mäki, Väinö Juhani, os. Rautasuontie 74, 31640 Humppila

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35669: 1-3 kvartsi-iskos, palanutta luuta 1 kpl, palanutta savea 24

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven kaakkoisrannalla, vastapäätä Järvensuo 2 -asuinpaikkaa, siitä 100 m lounaaseen, ilmeisesti muinaisen pienen salmen vastarannalla, joka nykyään on märkää peltoa. Asuinpaikka on pienellä sekametsää kasvavalla kumpareella aivan pellon reunalla. Vaikka maasto on louhikkoista, on maan pinta kuitenkin tasainen ja maaperä koekuoppien perusteella pinnalta hiesusavea ja sitten kovempaa savea. Koekuopista on löytynyt kvartsi-iskos, palanutta luuta ja palanutta savea, mahdollisesti savitiivistettä, jotka voisivat liittyä esim. varhaismetallikautiseen rakennelmaan tms. Kohteen laajuus on ehkä 20 x 30 m

6. Humppila Porrassuo (100005266)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1
Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6761576, i= 3300306, z= 97-99 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,5 km lounaaseen

Kiinteistöt:
 10340200190000 Honkainniitty, om. Hyytiäinen, Pasi Viljami, os. Honkainmäentie 41, 31640 Humppila
 10340100010618 Onnensuo, om. Rukko, Hilka Eine, os. Ypäjäntie 331, 31640 Humppila

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35670: 1-10 retusoitu kvartsiesine, kvartsi-iskoksia 19 kpl, palanutta luuta 50 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven itäpuolella olevan Porrassuon itärannalla, Porrassuon talon länsi- ja luoteispuolella. Asuinpaikalla on kolme selvästi erillistä löytökohtaa, asuinpaikkatasannetta, jotka on kuitenkin suojelullisista syistä yhdistetty yhdeksi muinaisjäänöskohteeksi. Kokonaisuutena Porrassuolla on asuinpaikkalöytöjä suon itärannalla noin 300 m matkalla. Eteläisimmistä

löytökohdasta etelään maasto on alavaa ja lähempänä Rautasuon tietä erittäin louhikkoista. Pohjoisimmasta asuinpaikasta pohjoiseen on potentiaalisempaa maastoa ja vielä pohjoisempaa on asuinpaikka Järvensuo 3-4. Löytökohdille tehdyistä koekuopista löytyi kvartseja ja palanutta luuta. Asuinpaikka on kokonaan ehjässä maastossa.

7. Humppila Kultasaari (100005267)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6761446, i= 3298541, z= 96-97 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,1 km länsilounaaseen

Kiinteistöt:

10340100010122 Kultasaari, om. Lehtomäki, Minna Orvokki, os. Rautasuontie 199, 32280 Metsäkorpi

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35671: 1-2 kvartsi-iskoksia 9 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven lounaisrannalla, Rautasuon pohjoispuolella, Kultasaaren talosta 200 m itään. Asuinpaikkalöytöjä on kerätty kahdesta kohdasta, joista ensimmäinen on välittömästi Jaukkarinkulmalle johtavan tien eteläpuolella, jossa pienellä kalliokumpareella olleen puretun ladon kohdalta löytyi joukko kvartsi-iskoksia. Vaikka kumpare on kalliota, on sen päällä kuitenkin kerros hiekkaa, jota on sieltä täältä käännetty auralla. Asuinpaikka on saattanut säilyä ladon alla hyvinkin, mutta tulevat toimet saattavat vaarantaa sen säilymisen. Tällä kohdalla asuinpaikkaa on ehkä 20 x 15 m alalla. Toinen asuinpaikkakohta on tien pohjoispuolella olevalla pellolla, josta on löytynyt pari kvartsi-iskosta n. 45 m ensimmäisistä löydöistä pohjoisluoteeseen, hiekkapellolla erottuvalla muinaisrantatörmältä.

8. Humppila Kultakangas (100005268)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1/2

Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6761691, i= 3298364, z= 96-98 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,1 km länsilounaaseen

Kiinteistöt:

10340100010789 Kultakangas, om. Varen, Pentti Mikael, os. Rautasuontie 245, 32280 Metsäkorpi

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35672: 1-17 saviastian paloja 4 kpl, palanutta savea 1 kpl, kvartsi-iskoksia 34 kpl, palanutta luuta 21 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven lounaispuolella olevan Kultakankaan kumpareen koillisivulla, vanhan järven muinaisrannoilla. Asuinpaikalla on neljä erillistä löytökohtaa, jotka on suojelullisista syistä kuitenkin yhdistetty yhdeksi muinaisjäänöskohteeksi. Kaikkiaan Kultakankaan asuinpaikka kattaa koko moreenikumpareen koillisivun n. 400 x 50 m kokoisella alueella. Suurin osa asuinpaikasta on täysin ehjässä maastossa. Löytöjä on pellolta, metsään tehdyistä koekuopista sekä tuulenkadoista. Paikalta on löytynyt keramiikkaa, kvartseja ja palanutta luuta.

9. Humppila Rautajärvi (100005269)

Muinaisjännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6762028, i= 3297879, z= 96-97 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,5 km länsilounaaseen

Kiinteistöt:
 10340100010551 Saarenpää, om. Yli-Jaukkari, Raimo Jaakko Oskari, os. Jaukkarintie 44, 32280 Metsäkorpi

Tutkimukset ja löydöt:
 Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35673 kvartsi-iskoksia 5 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven länsipuolella, Rautajärven autiotalosta 170 m pohjoisluoteeseen, aivan metsänreunassa, savipellolla. Paikalta on löytynyt lähes tasaiselta pellolta joukko kvartseja n. 15 x 10 m kokoiselta alueelta, 5-15 metriä metsän reunasta. Metsään tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään, mutta niistä ilmeni että myös metsäalue on ollut aiemmin peltona. Asuinpaikka lienee ollut hyvin loivalla järven rannalla, löytökohta nousee muusta pellostä vain joitakin kymmeniä senttejä.

10. Humppila Hiidenpenkka (100005270)

Muinaisjännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6762290, i= 3300214, z= 94-95 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,2 km lounaaseen

Kiinteistöt:
 10340200010067 Honkainmäki, om. Hyytiäinen, Jarmo Tapani, os. Honkainmäentie 50, 31640 Humppila

Tutkimukset ja löydöt:
 Ilpo Hyytiäinen 1993, irtolöytö, KM 27814 itäkarjalainen tasataltta
 Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35674 kvartsi-iskoksia 3 kpl

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven muinaisella itärannalla, Honkainmäen talosta 400 m pohjoisluoteeseen. Paikalla on pellolla jokseenkin selvästi erottuva vanha rantapenkka, jota paikkakunnalla kutsutaan Hiidenpenkaksi. Hiesusavisessa pellossa vanha rantatörmä erottuu noin metrin korkeana vallina, jonka päältä on löytynyt n. 40 x 10 m kokoiselta alueelta muutamia kvartsi-iskoksia. Koska paikalta on aiemmin löytynyt myös itäkarjalainen talta (KM 27814), on sitä syytä pitää kivikautisena asuinpaikkana.

11. Humppila Kuusisto (100005271)

Muinaisjännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2
Peruskartta: 211305 Latovainio

Yhtenäiskoordinaatit: p= 6764917, i= 3310598, z= 105-106 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 7,6 km itäkoilliseen

Kiinteistöt:

10340100010001 Kuusisto, om. Touru, Heimo Juhani oikeudenomistajat, os. Vuolluntie 177, 31110 Matku
 10340100010001 Kuusisto, om. Touru, Marjatta Ihaelma, os. Vuolluntie 177, 31110 Matku

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35675: 1-5 kivilaji-iskos, poikkiteräinen kvartsinuolenkärki, kvartsinaskali, kvartsisiesine, kvartsi-iskoksia 32 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee aivan Humppilan, Forssan ja Jokioisten rajalla Forssan Matkun kylän eteläpuolella, Koijoen länsirannalla, Kuusiston talosta 120-200 m koilliseen, joen rantapellolla. Savipellolta on löytynyt kvartseja n. 75 x 50 m kokoiselta alueelta selvästi erottuvan peltokumpareen eteläpuolelta, suojassa pohjoistuulilta. Rannassa on rantasauna ja löytöjä on tullut myös rantasaunan edustalta kaivetun ojan penkalta ja maakasoista.

12. Humppila Lämpikäytävänmäki (1000005272)

Muinaisjäännostyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta: 211302 Humppila
Yhtenäiskoordinaatit: p= 6759464, i= 3302266, z= 100-105 m mpy
Sijainti: Humppilan kirkosta 4,3 km etelälounaaseen

Kiinteistöt:

10340500010053 Jaakkola, om. Tuki, Tommi Ilari, os. Lehtokuja 8, 31640 Humppila
 10340500010053 Jaakkola, om. Tuki, Pasi Timo Juhani, os. Taipaleentie 277, 31640 Humppila

Tutkimukset ja löydöt:

Petro Pesonen 2005, inventointi, KM 35676 kvartsi-iskoksia 8 kpl

Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Kiipunjärven ja muinaisen Rautajärven yhdistävän Rautaojan varrella olevan Ärjynsuon etelärannalla, Lämpikäytävänmäen länsipäässä, Taipaleen talosta 500 m länteen. Paikalla on savipellolla erottuva selkeähkö muinaisrantatörmä, ojitetusta Rautaojasta 150 m etelään. Tämän törmän päältä on löytynyt metsän reunasta kvartseja n. 30 x 30 m alalta. Muualta pellolta ei kvartseja löytynyt. Asuinpaikka voi hyvin jatkua vielä noin 10 metriä metsän puolelle, mutta sen jälkeen mäki kohoaa jyrkästi idässä päin. Asuinpaikan aikainen ranta lienee n. 100 m mpy, joka merkitsee sitä, että se on sijainnut melko varmasti Ancylus-järven rannalla ja ajoittuu noin 8200 eKr.

Löytötaulukko

Kokoelma	Päänumero	Alanumerot		Mjunnus	Inventointinumero	Kohdenimi	Löytöluokitus
KM	2907	20		1000005288	28	Ruokojärvi	tasataltta
KM	3239	1		1000005279	19	Hintsa	tasataltta
KM	12178			1000005283	23	Kiipunjärvi	kaksoiskourutaltoa
KM	13689	2		1000005282	22	Humppilanjoen ranta	pohjalainen tasataltta
KM	13689	1		1000005290	30	Venäjä	tasataltta
KM	14651			1000005289	29	Takaniitynlähte	soikea tuluskivi
KM	20976			1000005274	14	Pajanala	reikäkivi
KM	21493	1	5	103010001	1	Järvensuo 1	puulusikan katkelma, lovipäinen kaarnakoho, reiällisen kaarnakohon katkelma, tuohisia rullakohoja 2 kpl
KM	21990			1000005287	27	Rautaoja	kivitaltta
KM	23822			103010001	1	Järvensuo 1	kaivauslöydöt (Siiriäinen 1985)
KM	27770			1000005284	24	Perkiönmäki	mela
KM	27814			1000005270	10	Hiiidenpenkka	itäkarjalainen tasataltta
KM	30281	1	5	103010003	3	Järvensuo 3-4	pronssipeltiä 3 kpl, saviastian paloja 53 kpl, kvartsi-iskoksia 42 kpl, palanutta luuta 26 g
KM	30676			103010001	1	Järvensuo 1	saviastian pala
KM	32925	1	288	103010002	2	Järvensuo 2	kaivauslöydöt (Pohjakallio 2001)
KM	32926			1000005291	31	Yli-Jaukkari	piikärki
KM	32927			103010003	3	Järvensuo 3-4	kvartsi-iskos
KM	32928	1	4	103010001	1	Järvensuo 1	saviastian paloja 3 kpl, palanutta luuta 2 kpl, kvartsi-iskoksia 4 kpl, kivilaji-iskos
KM	33262	1	141	103010002	2	Järvensuo 2	kaivauslöydöt (Pohjakallio 2002)
KM	33385	1	3	103010001	1	Järvensuo 1	saviastian paloja 12 g, palanutta luuta 1 g
KM	34489	1	55	103010001	1	Järvensuo 1	kaivauslöydöt (Pohjakallio 2004)
KM	35666	1	8	103010001	1	Järvensuo 1	saviastian paloja 4 kpl, kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 34 kpl
KM	35667			103010002	2	Järvensuo 2	kvartsi-iskos
KM	35668	1	9	103010003	3	Järvensuo 3-4	saviastian paloja 9 kpl, poikkiteräinen kvartsinuolenkärki, kvartsi-iskoksia 4 kpl, palanutta luuta 28 kpl
KM	35669	1	3	1000005265	5	Järvensuo 5	kvartsi-iskos, palanutta luuta 1 kpl, palanutta savea 24 kpl
KM	35670	1	10	1000005266	6	Porrassuo	retusoitu kvartsiestine, kvartsi-iskoksia 19 kpl, palanutta luuta 50 kpl
KM	35671	1	2	1000005267	7	Kultasaari	kvartsi-iskoksia 9 kpl
KM	35672	1	17	1000005268	8	Kultakangas	saviastian paloja 4 kpl, palanutta savea 1

							kpl, kvartsikaapimia 2 kpl, kvartsi-iskoksia 34 kpl, palanutta luuta 21 kpl
KM	35673			1000005269	9	Rautajärvi	kvartsi-iskoksia 5 kpl
KM	35674			1000005270	10	Hiidenpenkka	kvartsi-iskoksia 3 kpl
KM	35675	1	5	1000005271	11	Kuusisto	kivilaji-iskos, poikkiteräinen kvartsinuolenkärki, kvartsinaskali, kvartsiesine, kvartsi-iskoksia 32 kpl
KM	35676			1000005272	12	Läpikäytävänmäki	kvartsi-iskoksia 8 kpl
KM	35677			1000005273	13	Joenrantakallio	kvartsi-iskos
KM	35678			1000005274	14	Pajanala	kvartsia 2 kpl
KM	35679			1000005275	15	Rämölä	kvartsi-iskos
KM	35680			1000005276	16	Järvenmäki	kvartsi-iskoksia 2 kpl
KM	35681			1000005277	17	Järvenpää	pii-iskos
KM kans.	10496			103010001	1	Järvensuo 1	mela
LHM				1000005280	20	Honkainmäki	oikokirves
LHM				1000005285	25	Rautajärven pohja 1	nelisivuinen poikkikirves
LHM	3572			1000005292	32	Aronoja	oikokirves
löytäjän hallussa				1000005286	26	Rautajärven pohja 2	kivikirves
löytäjän hallussa				1000005281	21	Honkainniitty	kiviesineen teräkatkelma
ei luetteloitu				103010002	2	Järvensuo 2	asuinpaikkalöytöjä
kadonnut				103010001	1	Järvensuo 1	äyskäri (puinen?)

KM = Kansallismuseon kokoelmat, kans. = kansatieteen osaston kokoelmat

LHM = Lounais-Hämeen museo

Kuva- ja negatiiviluettelo

Kuvaaja Petro Pesonen 2005

Neg.nro	Kuva	Kohde	Aihe	Pvm
139939	26	Joentrantakallio	Löytöpaikka leikkauksessa. SE-NW.	17.5.2005
139940	25	Läpikäytävänmäki	Asuinpaikka metsän reunassa. SW-NE.	17.5.2005
139941	27	Pajanala	Löytöpaikka pellolla tien vasemmalla puolella. S-N.	17.5.2005
139942	28	Järvenmäki	Löytöjä saunan edustalta. W-E.	18.5.2005
139943		Rautavuori	Punaläikkä kalliiossa. S-N.	18.5.2005
139944	19	Kultasaari	Löydöt kokon edestä. SE-NW.	18.5.2005
139945	20	Kultasaari	Löytöjä pellosta kuvan etualalta ja tien toiselta puolelta kokon luota. NE-SW.	18.5.2005
139946	22	Kultakangas	Löytöalue D. Tuulenskaato, josta löytöjä. N-S.	18.5.2005
139947	4	Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä tasanteelta, isosta kivistä vasemmalle. NE-SW.	19.5.2005
139948	2	Järvensuo 1	Kuoppnummen löytöalue kahden kallion välisessä laaksossa. E-W.	19.5.2005
139949	3	Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä kallion oikealta puolelta tasanteelta. S-N.	19.5.2005
139950	1	Järvensuo 1	Siiriäisen kaivausalue metsän reunassa suoraan edessä, kuva otettu suokaivausalueelta. SW-NE.	19.5.2005
139951	10	Järvensuo 2	Iskujälki kvartsisuonessa. S-N.	19.5.2005
139952	9	Järvensuo 2	Kvartsilouhos. S-N.	19.5.2005
139953	8	Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa, panoraama (1/3). S-N.	19.5.2005
139954	8	Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa, panoraama (2/3). S-N.	19.5.2005
139955	8	Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa, panoraama (3/3). S-N.	19.5.2005
139956	11	Järvensuo 2	Kiviröykkiöitä mäen etelärinteellä. S-N.	19.5.2005
139957	21	Kultakangas	Löytöalue A pellon reunassa. NW-SE.	19.5.2005
139958	14	Järvensuo 3-4	Asuinpaikka-alueita kallioiden välisellä tasanteella. NE-SE.	20.5.2005
139959	15	Järvensuo 3-4	Koekuoppa tasanteelle. E-W.	20.5.2005
139960	13	Järvensuo 3-4	Järvensuo 3:n vanha löytöpaikka. NE-SW.	20.5.2005
139961	12	Järvensuo 3-4	Vanha löytöpaikka tasanteella pelloilta kuvattuna. NW-SE.	20.5.2005
139962	17	Porrassuo	Pohjoinen löytöalue törmän päällä. NW-SE.	20.5.2005
139963	18	Porrassuo	Keskinen asuinpaikka Porrassuon rantatasanteella. NE-SW.	20.5.2005
139964	23	Hiidenpenkka	Asuinpaikka vanhalla Rautajärven törmällä. SE-NW.	23.5.2005
139965	29	Rautajärven pohja 2	Löytöpaikka ladosta vasemmalle. E-W.	23.5.2005
139966	16	Lapinkalma	Kaivettu kiviröykkiö. W-E.	24.5.2005
139976	24	Kuusisto	Asuinpaikka peltokumpareen eteläpuolella joen rannalla. NW-SE.	31.5.2005
139995	6	Järvensuo 1	Kvartsilouhos kalliioseinämassä. SE-NW.	9.6.2005
139996	7	Järvensuo 1	Lähikuva kvartsisuonesta.	9.6.2005
139997	5	Järvensuo 1	Louhos on kuvan keskellä olevien pienten puiden juurakoiden takana, kuva otettu pellon reunasta. NE-SW.	9.6.2005

Dialuettelo

Kuvaaja Petro Pesonen 2005

Dianro	Kohde	Aihe	Pvm
57461	Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä tasanteelta, isosta kivistä vasemmalle. NE-SW.	19.5.2005
57462	Järvensuo 1	Kuoppanummen löytöalue kahden kallion välisessä laaksossa. E-W.	19.5.2005
57463	Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä kallion oikealta puolelta tasanteelta. S-N.	19.5.2005
57464	Järvensuo 1	Siiräisen kaivausalue metsän reunassa suoraan edessä, kuva otettu suokaivausalueelta. SW-NE.	19.5.2005
57465	Järvensuo 1	Kvartsilouhos kallioseinämässä. SE-NW.	9.6.2005
57466	Järvensuo 1	Lähikuva kvartsisuonesta.	9.6.2005
57467	Järvensuo 1	Louhos on kuvan keskellä olevien pienten puiden juurakoiden takana, kuva otettu pellon reunasta. NE-SW.	9.6.2005
57468	Järvensuo 2	Iskujälki kvartsisuonessa. S-N.	19.5.2005
57469	Järvensuo 2	Kvartsilouhos. S-N.	19.5.2005
57470	Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa. S-N.	19.5.2005
57471	Järvensuo 2	Kiviröykkiöitä mäen etelärinteellä. S-N.	19.5.2005
57472	Järvensuo 3-4	Asuinpaikka-aluetta kallioiden välisellä tasanteella. NE-SW.	20.5.2005
57473	Järvensuo 3-4	Koekuoppa tasanteelle. E-W.	20.5.2005
57474	Järvensuo 3-4	Järvensuo 3:n vanha löytöpaikka. NE-SW.	20.5.2005
57475	Järvensuo 3-4	Vanha löytöpaikka tasanteella pellolta kuvattuna. NW-SE.	20.5.2005
57476	Lapinkalma	Kaivettu kiviröykkiö. W-E.	24.5.2005
57477	Porrassuo	Pohjoinen löytöalue törmän päällä. NW-SE.	20.5.2005
57478	Porrassuo	Keskinen asuinpaikka Porrassuon rantatasanteella. NE-SW.	20.5.2005
57479	Kultasaari	Löydöt kokon edestä. SE-NW.	18.5.2005
57480	Kultasaari	Löytöjä pellostä kuvan etualalta ja tien toiselta puolelta kokon luota. NE-SW.	18.5.2005
57481	Kultakangas	Löytöalue D. Tuulenskaato, josta löytöjä. N-S.	18.5.2005
57482	Kultakangas	Löytöalue A pellon reunassa. NW-SE.	19.5.2005
57483	Hiidenpenkka	Asuinpaikka vanhalla Rautajärven törmällä. SE-NW.	23.5.2005
57484	Kuusisto	Asuinpaikka peltokumpareen eteläpuolella joen rannalla. NW-SE.	31.5.2005
57485	Läpikäytävänmäki	Asuinpaikka metsän reunassa. SW-NE.	17.5.2005
57486	Joenrantakallio	Löytöpaikka leikkauksessa. SE-NW.	17.5.2005
57487	Pajanala	Löytöpaikka pellolla tien vasemmalla puolella. S-N.	17.5.2005
57488	Järvenmäki	Löytöjä saunan edustalta. W-E.	18.5.2005
57489	Rautajärven pohja 2	Löytöpaikka ladosta vasemmalle. E-W.	23.5.2005
57490	Rautavuori	Punaläikkä kalliassa. S-N.	18.5.2005
57491	Rautavuori	Punaläikkä kalliassa. S-N.	18.5.2005

Luettelo kohteista peruskarttalehdittäin

Kohteiden numerointi vastaa inventointikertomuksen kohdenumerointia

Kiinteät muinaisjäännökset

2111 11 METSÄMAA	-	
2111 12 MAJANOJA	-	
2113 02 HUMPPILA	1-3, 5-10, 12	(10)
2113 03 VENÄJÄ	4	(1)
2113 05 LATOVAINIO	11	(1)
2113 06 MATKU	-	

Tentatiivikohteet

2111 11 METSÄMAA	-	
2111 12 MAJANOJA	-	
2113 02 HUMPPILA	14-17	(4)
2113 03 VENÄJÄ	13, 18	(2)
2113 05 LATOVAINIO	-	
2113 06 MATKU	-	

Irtolöytöpaikat

2111 11 METSÄMAA	-	
2111 12 MAJANOJA	-	
2113 02 HUMPPILA	20-21, 23-27, 29, 31-32	(10)
2113 03 VENÄJÄ	30	(1)
2113 05 LATOVAINIO	-	
2113 06 MATKU	-	

Kohdehakemisto

Inventointinumero	Mj tunnus	Kohdenimi	Mj tyyppi	Ajoitus	PKNumero	Sivunumero
1	103010001	Järvensuo 1	asuinpaikka	kivi- ja varhaismetallikautinen	211302	31
2	103010002	Järvensuo 2	asuinpaikka	kivi- ja varhaismetallikautinen	211302	34
3	103010003	Järvensuo 3-4	asuinpaikka	kivi- ja varhaismetallikautinen	211302	36
4	103010004	Lapinkalma	kiviröykkiö	ajoittamaton	211303	39
5	1000005265	Järvensuo 5	asuinpaikka	varhaismetallikautinen	211302	40
6	1000005266	Porrassuo	asuinpaikka	kivikautinen	211302	41
7	1000005267	Kultasaari	asuinpaikka	kivikautinen	211302	43
8	1000005268	Kultakangas	asuinpaikka	kivikautinen	211302	44
9	1000005269	Rautajärvi	asuinpaikka	kivikautinen	211302	46
10	1000005270	Hiidenpenkka	asuinpaikka	kivikautinen	211302	47
11	1000005271	Kuusisto	asuinpaikka	kivikautinen	211305	48
12	1000005272	Läpikäytävänmäki	asuinpaikka	kivikautinen	211302	50
13	1000005273	Joenrantakallio	asuinpaikka?	kivikautinen	211303	51
14	1000005274	Pajanala	asuinpaikka?	kivikautinen	211302	52
15	1000005275	Rämölä	asuinpaikka?	kivikautinen	211302	53
16	1000005276	Järvenmäki	asuinpaikka?	kivikautinen	211302	54
17	1000005277	Järvenpää	asuinpaikka?	kivikautinen	211302	56
18	1000005278	Peuhkuri	kiviröykkiöitä	ajoittamaton	211303	57
19	1000005279	Hintsa	löytöpaikka	kivikautinen		58
20	1000005280	Honkainmäki	löytöpaikka	kivikautinen	211302	59
21	1000005281	Honkainniitty	löytöpaikka	kivikautinen	211302	60
22	1000005282	Humppilanjoen ranta	löytöpaikka	kivikautinen		61
23	1000005283	Kiipunjärvi	löytöpaikka	kivikautinen	211302	62
24	1000005284	Perkiönmäki	löytöpaikka	historiallinen	211302	63
25	1000005285	Rautajärven pohja 1	löytöpaikka	kivikautinen	211302	64
26	1000005286	Rautajärven pohja 2	löytöpaikka	kivikautinen	211302	65
27	1000005287	Rautaoja	löytöpaikka	kivikautinen	211302	66
28	1000005288	Ruokojärvi	löytöpaikka	kivikautinen		67
29	1000005289	Takaniitynlähde	löytöpaikka	rautakautinen	211302	68
30	1000005290	Venäjä	löytöpaikka	kivikautinen	211303	69
31	1000005291	Yli-Jaukkari	löytöpaikka	kivikautinen	211302	70
32	1000005292	Aronoja	löytöpaikka	kivikautinen	211302	71

1 Humppila Järvensuo 1 (103010001)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761363, i= 3299321, z= 95-105 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 4,4 km lounaaseen.

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Järvensuon lounaispuolella ja kuivatus Rautajärven eteläpuolella, Rautasuon itärannalla. Merkittävin osa muinaisjäännöstä lienee pelto- ja suoalueella liejun alapuolella moreenin pinnassa olevat mahdolliset paalujen varaan rakennettujen asuinkonstruktioiden jäännökset ja paikalta löytyneet puu-, kaarna- ja tuohiesineet. Löytökerroksen on tulkittu jääneen tulvivan järven veden ja järven pohjalle kertyneen liejun peittämäksi. Asuinpaikkalöytöjä on myös kallioisen metsäsaarekkeen länsi- ja luoteisrinteen tasanteilla, mäen päältä Kuoppanummi-nimiseltä paikalta, kahden kallion välissä olevalta tasanteelta sekä Kuoppanummen itäpuolella olevasta kallioiden välisestä solasta. Asuinpaikan laajuus on kuivalla maalla ainakin 120 x 200 m.

Tutkimukset

Väinö Mäki, irtolöytö. Esine on Antti Metsävuoren ilmoituksen mukaan (KM 30676 verifikaatissa) löytynyt Siiriäisen kaivauspaikalta ja sittemmin kadonnut. Löydöt: äyskäri (puinen?), kadonnut.

Martti Seppänen, irtolöytö 1958. Esineen löysi koululainen Martti Seppänen vuonna 1958 Humppilan Järvensuosta, Järvensuon rannasta ruoppauksen yhteydessä. Melan osat olivat auran viillon syvyydessä mudan ja saven rajassa. Ari Siiriäisen artikkelissa (Karhunhammas 7, 1983) melan mainitaan löytyneen vuonna 1977. Löydöt: KM kansat. os. 10496 mela.

Olli Mäki, irtolöytö 1982. Esineet löytyivät samalta paikalta kuin aiemmin löytynyt mela (KM kansat. 10496), ojaa paranneltaessa. Löydöt: KM 21493: 1-5 puulusikan katkelma, lovipäinen kaarnakoho, reiällisen kaarnakohon katkelma, tuohisia rullakohoja 2 kpl.

Ari Siiriäinen & Eero Naskali, tarkastus 1982. Ei kertomusta.

Antti Metsävuori, irtolöytö 1983. Saviastian palan on löytänyt Antti Metsävuori v. 1983 tai 1984 ojankaivuun yhteydessä Järvensuo 1 löytöpaikalta. Samassa yhteydessä hän löysi muutamia kymmeniä kappaleita saviastian palasia, jotka hän oli jättänyt ennen Ari Siiriäisen v. 1985 kaivausta kotinsa rappusille ja ilmeisesti Siiriäinen on saanut palaset haltuunsa. Saviastian palasten löytöpaikka on 15 metrin päässä Siiriäisen kaivaukselta, kallion juurella, turvepellolla. Palaset olivat n. ½ neliömetrin alueella, metrin syvyydellä, saven rajassa. Löydöt: KM 30676

Ari Siiriäinen, kaivaus 1985. Ei kertomusta, myöskään löytöjä ei ole luetteloitu. Löydöt: KM 23822 kaivauslöydöt, ei luetteloitu.

Jyri Saukkonen, arkistoinventointi 1988. Inventointikertomukseen on kerätty perustietoja muinaisjäännöskohteesta.

Väinö Mäki, irtolöytö 2001. Esineet löysi maanviljelijä Väinö Mäki tekemästään lapionterän kokoisesta koekuopasta Humppilan Järvensuo 1 asuinpaikan tutkitusta kohdasta noin 90 m kaakkoon, Kuoppanummi-nimisen mäen päältä, kahden kallion välissä olevalta tasanteelta. Löydöt: KM 32928: 1-4 saviastian paloja 3 kpl, palanutta luuta 2 kpl, kvartsi-iskoksia 4 kpl, kivilaji-iskos.

Kati Salo, irtolöytö 2002. Löydöt ovat peräisin Humppilan Järvensuo 1:n ennestään tunnetulta moniperiodiselta asuinpaikalta. Ei verifikaattia eikä tarkastuskertomusta. Väinö Mäen kertoman mukaan löydöt ovat peräisin asuinpaikkakumpareen länsirinteeltä, muutama metri Kuoppanummea alemmalta tasolta, josta löytyi asuinpaikkalöytöjä v. 2005 inventoinnissakin. Löydöt: KM 33385: 1-3 saviastian paloja 12 g, palanutta luuta 1 g.

Lauri Pohjakallio, kaivaus 2004. Pohjakallio teki koekaivauksen Väinö Mäen v. 2001 Kuoppanummelta tekemien löytöjen paikalla. Kuoppanummen asuinpaikka sijaitsee vanhastaan tunnetusta suon ja pellon reunan asuinpaikasta noin 100 m kaakkoon ja noin 10 m korkeammalla kallioiden rajaamalla tasanteella. Kaivauksen laajuus oli vain 2 neliometriä, löydöt ovat tavanomaista kivikautista asuinpaikkamateriaalia, joukossa myöhäiskivikautista keramiikkaa. Löydöt: KM 34489: 1-55 kaivauslöydöt.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin asuinpaikan Humppilan inventoinnissa 19.5.2005 ja uudestaan 9.6.2005. Osan aikaa tarkastuksessa oli oppaana mukana maanomistaja Väinö Mäki. Otin GPS-koordinaatteja vanhoilta löytöpaikoilta ja tein asuinpaikan laajuuden selvittämiseksi koekuoppia, lisäksi arkeologian opiskelija Jasse Tiilikkala ilmoitti löytäneensä alueelta aiemmin samana vuonna mahdollisen kvartsilouhoksen, jonka kävin tarkastamassa. Paikalla on tehnyt kaivauksia Ari Siiriäinen v. 1985 ja Lauri Pohjakallio v. 2004. Siiriäisen ojan penkalla sijainnut kaivausalue oli vielä näkyvissä ja siinä oli kulmapaalut - kaivausalueen koko on ollut n. 2 x 2 m. Väinö Mäen kertoman mukaan suolla ollut kaivausalue on ollut kooltaan 2 x 3 m. Koekuopan 1 kaivoin moreenirinteelle suunnilleen samalle paikalle, mistä Kati Salo on poiminut löytöjä v. 2002 (KM 33385). Koekuopasta löytyi hiekkamoreenin seasta keramiikkaa, kvartsia ja palanutta luuta (KM 35666:1-3). Koekuopan 2 tein alemmalle terassille, lähemmäs Jaukkarinkulmalle johtavaa tietä (Rautasuontie). Täällä maaperä oli hiesumultaa, kuopasta löytyi palanutta luuta (KM 35666: 4). Koekuoppa 3 tehtiin ylätasanteelle, lähelle Lauri Pohjakallion v. 2004 koekaivausta kallioiden välisessä laaksossa, "Kuoppaummella". Tästä koekuopasta löytyi tummanruskeasta, multavasta kulttuurimaasta, kivikkoisen hiekan seasta runsaasti löytöjä: keramiikkaa, kvartsia ja palanutta luuta (KM 35666: 5-7). Tasanne, jolle koekuoppa tehtiin, on vielä kolme metriä alempana kuin Kuoppaummen koekaivauspaikka. Sama tasanne viettää hieman alemmaksi koekuopalle 1. Koekuoppa 4 kaivettiin Kuoppaummesta itään, kallion ala- ja itäpuolella olevaan solaan, joka jää Kuoppaummen kallion parikymmentä metriä sen itäpuolella olevan kallion väliin. Tästäkin koekuopasta tuli löytöjä: palanutta luuta tumman likamaan seasta (KM 35666: 8). Löytöjä tuli siis jokaisesta alueelle tehdystä koekuopasta, jotka olivat kooltaan n. 25 x 25 cm. Tiilikalan ilmoittama kvartsilouhos sijaitsee Järvensuon asuinpaikkakumpareen pohjoisella reunalla, kallioseinäessä, "hyllyinä" laskeutuvan kallion "rappusen" seinässä. Näkyvillä on kaatuneen puun juurakon takana hyvälaatuista kvartsia v. 50 x 50 cm kokoisella alueella, kohdassa josta kaatuneen puun juurakko on repäissyt sammaleen pois kallion pinnalta. Kvartsisuonessa on jokseenkin selkeitä iskunjälkiä. Maassa kvartsisuonen alapuolella on rapautunutta kalliomurskaa ja siinä vähän kvartsin paloja. Mahdollisesti myös tästä alemmaa on otettu kvartsia, mikä olisi sitten rapauttanut kalliota.

Kohteiden GPS-koordinaatit:

Siiriäisen vanha kaivausalue suon reunalla, p= 6761422, i= 3299298

Koekuoppa 1, p= 6761340, i= 3299293

Koekuoppa 2, p= 6761311, i= 3299279

Koekuoppa 3, p= 6761347, i= 3299298

Koekuoppa 4, p= 6761422, i= 3299298

Kvartsilouhos, p= 6761422, i= 3299366 Löydöt: KM 36566: 1-8 saviastian paloja 4 kpl, kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 34 kpl.

Löydöt

kadonnut äyskäri (puinen?)

KM 21493: 1-5 puulusikan katkelma, lovipäinen kaarnakoho, reiällisen kaarnakohon katkelma, tuohisia rullakohoja 2 kpl

KM 23822 kaivauslöydöt (Siiriäinen 1985)

KM 30676 saviastian pala

KM 32928: 1-4 saviastian paloja 3 kpl, palanutta luuta 2 kpl, kvartsi-iskoksia 4 kpl, kivilaji-iskos

KM 33385: 1-3 saviastian paloja 12 g, palanutta luuta 1 g

KM 34489: 1-55 kaivauslöydöt (Pohjakallio 2004)

KM 35666: 1-8 saviastian paloja 4 kpl, kvartsi-iskoksia 5 kpl, palanutta luuta 34 kpl

KM kansat.os. 10496 mela

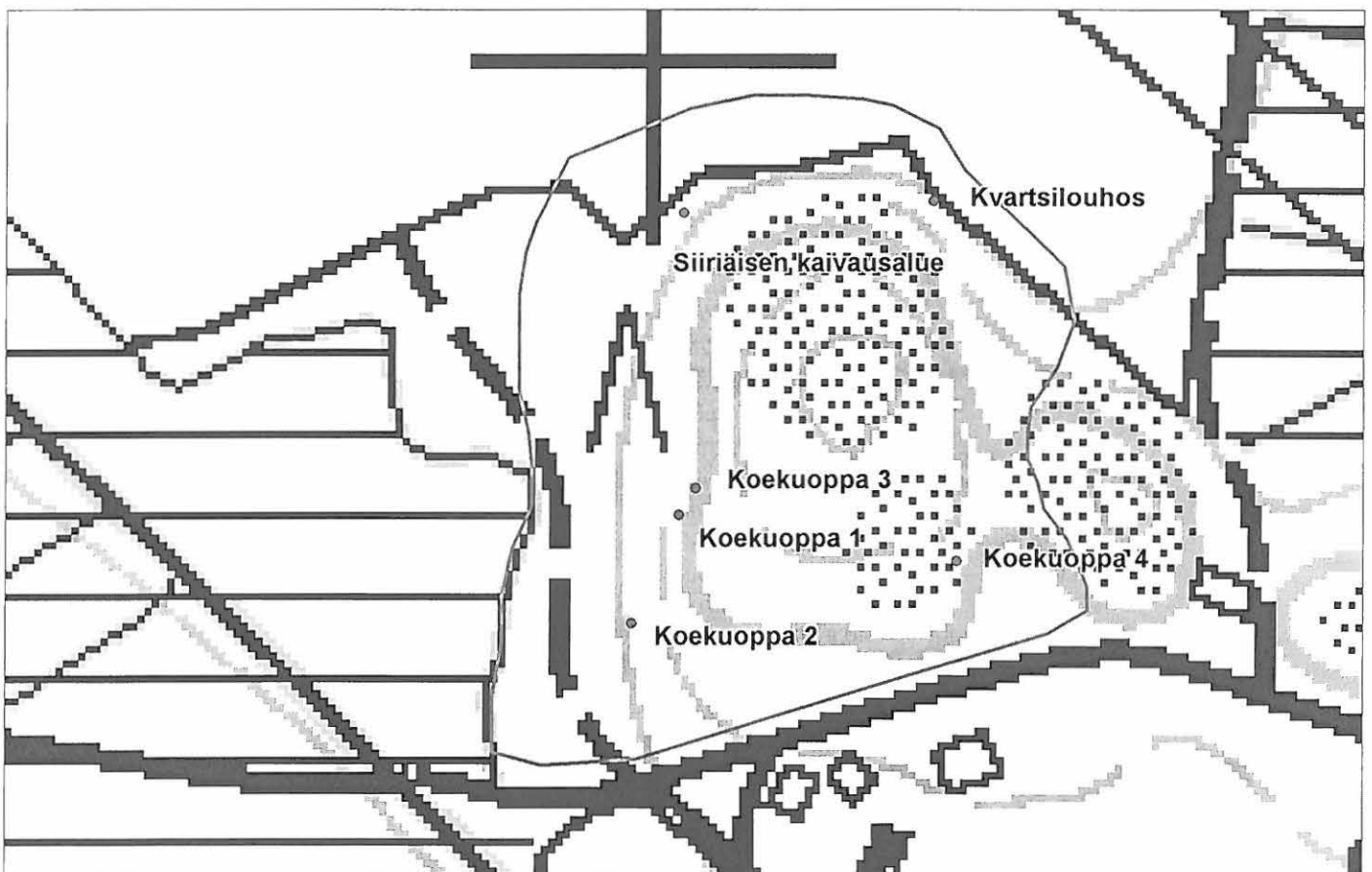
Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

139947	4	Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä tasanteelta, isosta kivistä vasemmalle. NE-SW.	19.5.2005
139948	2	Järvensuo 1	Kuoppaummen löytöalue kahden kallion välisessä laaksossa. E-W.	19.5.2005
139949	3	Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä kallion oikealta puolelta tasanteelta. S-N.	19.5.2005
139950	1	Järvensuo 1	Siiriäisen kaivausalue metsän reunassa suoraan edessä, kuva otettu suokaivausalueelta. SW-NE.	19.5.2005

139995	6	Järvensuo 1	Kvartsilouhos kallioseinämässä. SE-NW.	9.6.2005
139996	7	Järvensuo 1	Lähikuva kvartsisuonesta.	9.6.2005
139997	5	Järvensuo 1	Louhos on kuvan keskellä olevien pienten puiden juurakoiden takana, kuva otettu pellon reunasta. NE-SW.	9.6.2005
<i>Diat:</i>				
57461		Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä tasanteelta, isosta kivistä vasemmalle. NE-SW.	19.5.2005
57462		Järvensuo 1	Kuoppanummen löytöalue kahden kallion välisessä laaksossa. E-W.	19.5.2005
57463		Järvensuo 1	Koekuoppalöytöjä kallion oikealta puolelta tasanteelta. S-N.	19.5.2005
57464		Järvensuo 1	Siiriäisen kaivausalue metsän reunassa suoraan edessä, kuva otettu suokaivausalueelta. SW-NE.	19.5.2005
57465		Järvensuo 1	Kvartsilouhos kallioseinämässä. SE-NW.	9.6.2005
57466		Järvensuo 1	Lähikuva kvartsisuonesta.	9.6.2005
57467		Järvensuo 1	Louhos on kuvan keskellä olevien pienten puiden juurakoiden takana, kuva otettu pellon reunasta. NE-SW.	9.6.2005

Koekuopat ym. havaintoja Järvensuo 1:n asuinpaikalla. Mittakaava 1:2000.

2 Humppila Järvensuo 2 (103010002)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761526, i= 3299784, z= 96-98 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 4 km lounaaseen
Kohdekuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Järvensuon lounaispuolella ja pelloksi kuivatun Rautajärven eteläpuolella. Asuinpaikkahavainnot on tehty louhikkoisen metsäsaarekkeen lounaisosassa olevalta tasanteelta, jossa kasvaa havumetsää. Tasanteen etelälounaisella reunalla on pieni kalliokumpare, jonka kvartsisuoni vaikuttaa louhitulta. Asuinpaikalla on tehty kaivauksia v. 2001-2002. Kaivauksissa on löytynyt kivi- ja varhaismetallikautiseen asuinpaikkaan liittyvää materiaalia. Asuinpaikasta 80 m itäkaakkoon on kuusi kiviröykkiötä, jotka ovat todennäköisesti viljelysraunioita.

Tutkimukset

Ari Siiriäinen & Juha Laurén, tarkastus 1985. Ei tarkastuskertomusta. Löydöt: ei luetteloitu.

Jyri Saukkonen, arkistoinventointi 1988. Inventointikertomukseen on kerätty perustietoja muinaisjäännöskohteesta.

Lauri Pohjakallio, kaivaus 2001. Kaivausalue tehtiin kesällä 2000 paikalla avatun koekuopan ympärille. Kaivausalueen laajuus oli 68 neliometriä. Kaivausalueella oli heti turpeen alla, humukseen ja kulttuurimaahan sekoittuneena enimmäkseen ohut palomaakerros, joka lienee osa kulttuurikerrosta. Selkeitä rakenteita ei kaivauksella yksittäistä nokimaaläiskää lukuunottamatta havaittu. Löydöt ovat saviastian paloja, mahdollinen saviesineen kappale, kiviesineitä ja niiden katkelmia, kivilaji-iskoksia, kvartsisiesineitä ja -iskoksia sekä palanutta luuta. Rantaterassin jatkeena kaivausalueen etelälounaispuolella on pieni kalliokumpare, jonka kvartsisuoni vaikutti louhitulta. Lisäksi paikalle tehtiin kaksi koekuoppaa, joista toisesta löytyi kvartsi-iskos, jonka kvartsi-iskos koskemattomalta vaikuttavasta savikosta. Palaneesta luusta on tehty luuanalyysi (Kati Salo), jossa löydettiin majavan, hirven, mahdollisesti nädän, hauen ja särkikalojen luita. Löydöt: KM 32925: 1-288 kaivauslöydöt.

Lauri Pohjakallio, kaivaus 2002. Kaivaus oli jatkoa vuoden 2001 kesken jääneelle kaivaukselle. Edellisenä vuonna avattu kaivausalue tutkittiin loppuun. Kiinteitä rakennelmia ei edelleenkaan havaittu, vain muutama hiililaikku pohjakerroksissa. Löydöt olivat saviastianpaloja, kivilajiesineiden kappaleita, kivilaji-iskoksia, kvartsisiesineitä ja -iskoksia, kvartsi-iskoksia, vuorikristalliesineen teelmä ja -iskos, punamultaa ja palanutta luuta. Vuoden 2002 kaivauksen aikana kalliokumpareen päältä poistettiin turvetta niin, että kalliosta oleva louhittu kohta tuli näkyviin. Siitä on lohkottu kvartsikimpaleita. Löydöt: KM 33262:1-141 kaivauslöydöt.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Järvensuo 2 asuinpaikan Humppilan inventoinnissa 19.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee suojaisassa laaksossa selkeähkön rantavyöhykkeen yläpuolella noin metrin pellon pintaa ylempänä. Asuinpaikalla kasvaa isoja kuusia. Kävin paikalla yhdessä maanomistaja Väinö Mäen kanssa, jolla on metsänhoitosuunnitelma paikalle. Tarkastuksen yhteydessä hänelle selvitettiin, ettei kallioiden ja harjanteen rajoittamalle tasanteelle saa tehdä koneellista metsänhoitoa, mutta muulla alueella ei sille ole estettä. Tein lähelle asuinpaikan eteläosassa olevaa kvartsilouhosta koekuopan, josta löytyi yksi kvartsi-iskos. Maa kuopassa oli hiesusavea, jossa oli jonkin verran kiveä. Kvartsilouhos on varsin selvä: kalliosta on graniitin ja kvartsin vuorottelevia juovia ja ainakin yhdessä kohdassa kvartsisissa näkyy iskunjälki. Asuinpaikasta n. 80 m itäkaakkoon, etelään laskevalla mäen rinteellä on havumetsässä kuusi, halkaisijaltaan 1-1,5 m olevaa, louhikkokivistä kasattua kiviröykkiötä. Yksi niistä on korkeudeltaan n. 80 cm, muut ovat matalampia. Yksi röykkiöistä on purettu. Röykkiöt lienevät vanhoja viljelysraunioita. Löydöt: KM 35667 kvartsi-iskos.

Löydöt

ei luetteloitu asuinpaikkalöytöjä (Siiriäinen & Laurén 1985)
 KM 32925: 1-288 kaivauslöydöt (Pohjakallio 2001)
 KM 33262: 1-141 kaivauslöydöt (Pohjakallio 2002)
 KM 35667 kvartsi-iskos

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

139951	9	Järvensuo 2	Iskujälki kvartsisuonessa. S-N.	19.5.2005
139952	8	Järvensuo 2	Kvartsilouhos. S-N.	19.5.2005
139953	10	Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa, panoraama (1/3). S-N.	19.5.2005
139954	10	Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa, panoraama (2/3). S-N.	19.5.2005
139955	10	Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa, panoraama (3/3). S-N.	19.5.2005
139956	11	Järvensuo 2	Kiviröykkiöitä mäen etelärinteellä. S-N.	19.5.2005

Diat:

57468		Järvensuo 2	Iskujälki kvartsisuonessa. S-N.	19.5.2005
57469		Järvensuo 2	Kvartsilouhos. S-N.	19.5.2005
57470		Järvensuo 2	Asuinpaikka laaksossa. S-N.	19.5.2005
57471		Järvensuo 2	Kiviröykkiöitä mäen etelärinteellä. S-N.	19.5.2005

3 Humppila Järvensuo 3-4 (103010003)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivi- ja varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761954, i= 3300129, z= 95-110 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,5 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, Porrassuon koillispuolella olevan moreenikumpareen läntisimmässä päässä, kuivatun Rautajärven itärannalla. Asuinpaikalta on löytöjä koekuopista n. 120 x 120 metrin kokoiselta alueelta mäen päällä olevalta kallioiden väliseltä tasanteelta, alemmilta tasanteilta aivan mäen länsipäässä sekä näistä 90 m koilliseen olevasta mäkien välisestä laaksosta. Lisäksi yksi kvartsi-iskos on löydetty pellosta asuinpaikan alapuolelta. Asuinpaikan edustalla voi hyvinkin olla ehjiä kerrostumia suon pinnan alla. Kohteeseen on yhdistetty aiemmat kivistiset asuinpaikat Järvensuo 3 ja Järvensuo 4.

Tutkimukset

Yrjö Hyytiäinen, irtolöytö 1986. Esineet on Yrjö Hyytiäinen (Kirkkotie 27, 31640 Humppila) löytänyt Järvensuo 3:n moniperiodiselta asuinpaikalta. Löydöt: KM 30281: 1-5 pronssipeltiä 3 kpl, saviastian paloja 53 kpl, kvartsi-iskoksia 42 kpl, palanutta luuta 26 g.

Ari Siiriäinen, tarkastus 1986. Ei tarkastuskertomusta.

Jyri Saukkonen, arkistoinventointi 1988. Inventointikertomukseen on kerätty perustietoja muinaisjäännöskohteesta (Järvensuo 3).

Matti Huurre, irtolöytö 2001. Iskoksen on löytänyt fil. tri Matti Huurre kesäkuussa 2001 Humppilan Järvensuon pellosta kynökseltä, Porrassuon pohjoispuolelta ja Järvensuo 3 asuinpaikasta n. 90 m länteen. Löytöpaikka on peltona olevaa entistä järvenpohjaa. Löydöt: KM 32927 kvartsi-iskos.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin asuinpaikan Humppilan inventoinnissa 20.5.2005. Alun perin Järvensuo 3 -asuinpaikan sijaintitiedot ovat viitanneet Porrassuon koillispuolella olevan moreenikumpareen läntisimmässä päässä olevalle tasanteelle, josta Yrjö Hyytiäinen v. 1986 keräsi ensimmäiset löydöt koekuopasta. Järvensuo 4 -asuinpaikalla taas viitattiin Järvensuo 3:sta 100 tai 200 m itään olevaan kallioiseen rinteeseen, josta ei ole minkäänlaista tarkastuskertomusta eikä löytöjäkään ole poimittu talteen (vanhat koordinaatit osoittivat 100 m päähän, eräissä tiedoissa puhutaan 200 metristä). Inventoinnin aikana kävi, ilmi että Järvensuo 3 -asuinpaikka ulottuu ainakin Järvensuo 4:n koordinaattien osoittamaan pisteeseen, joten nämä ovat samaa asuinpaikkaa. Lisäksi inventoinnissa tavattiin Yrjö Hyytiäisen poika, joka kertoi isänsä löytäneen esihistoriallisia löytöjä paitsi juuri Järvensuo 3:n vanhasta löytöpaikasta myös Porrassuon rantatasanteelta, Järvensuo 3:sta 400 m kaakkoon (josta löytyi myöhemmin inventoinnissa Porrassuon asuinpaikka). Onkin mahdollista, että vanha tieto Järvensuo 4 -asuinpaikan olemassaolosta viittaa Porrassuon asuinpaikkaan - joka tapauksessa Hyytiäisen löydöt jälkimmäiseltä paikalta eivät ole päätyneet mihinkään museoon eikä asiasta näin ollen ole varmuutta. Inventointikertomuksessa kohteet Järvensuo 3 ja 4 on päädytty muiden todisteiden puutteessa yhdistämään ja Porrassuo on raportoitu omana kohteenaan.

Asuinpaikalle tehtiin useita koekuoppia, joista lähes jokaisesta tuli löytöjä. Koekuoppa 1 kaivettiin kallioiden väliselle tasanteelle, lähelle vanhoja Järvensuo 4 -asuinpaikalle ilmoitettuja koordinaatteja. Tasanteella kasvaa katajaa, kuusta ja koivua - keskellä tasannetta on pieni niittymäinen aukio, josta 10 m kaakkoon tein koekuopan. Siinä oli hyvin kivistä maata, mutta tummanruskeaa hiekkaa, josta löytyi varhaismetallikautiselta vaikuttava keramiikan pala (KM 35668: 1). Aukiolle tehdyssä koekuopassa 2 maa oli muhevampaa ja vähäkivisempää ja siitä tuli runsaasti löytöjä: keramiikkaa ja palanutta luuta (KM 35668: 2-3). Koekuopan 3 tein kivistien alueiden väliselle pienelle, halkaisijaltaan n. 10-metriseksi tasanteelle, jossa maaperä oli melkein pelkkää kiveä. Silti koekuopasta löytyi mesoliittinen viistoteräinen kvartsinuolenkärki (KM 35668: 4). Koekuopan 4 tein edellisestä kuopasta 35 m luoteeseen hyvin mitättömälle, n. 4 x 10 m kokoiselle, edellisiä löytöjä useita metrejä alempana olevalle tasanteelle. Tässäkin koekuopassa maa oli hyvin kivistä eikä sitä pystynyt kaivamaan kuin 10 cm syvyyteen. Silti kuopasta löytyi pieni kvartsi-iskos (KM 35668: 5). Selkeämpi tasanne on tästä vähän lounaaseen

aivan pellon reunan yläpuolella, jonka korkeahkon (n. 3 m) törmän reunaan tein koekuopan 5. Tämä tasanne on muusta ympäristöstä poiketen lähes puuton, kasvaen vain hieman nuorta haavikkoa, ja heinikkona. Koekuopassa oli jonkin verran kiviä, mutta muuten hyvin tummanruskeaa ja tahmeaa luusilppuista likamaata, josta löytyi luiden lisäksi kvartsiä ja tekstiilikeramiikkaa (KM 35668: 6-8). Tasanteen pituus on n. 20 m ja leveys n. 10 m. Yrjö Hyytiäisen poika osui paikalle kaivaessani koekuoppaa ja hän kertoi paikan olevan sama, josta hänen isänsä aikoinaan teki ensimmäiset löydöt. Koekuoppa 6 tehtiin edellisestä löytöpaikasta 90 m koilliseen olevalle kukkuloiden väliselle tasanteelle, ruohottuneelle, n. 1,5 m peltoa ylempänä olevalle törmälle. Maaperä kuopassa oli hiesua, kuopasta löytyi palanutta luuta (KM 35668: 9). Inventoinnin perusteella asuinpaikkaa on Porrassuon pohjoispuolella olevan kumpareen länsipäässä ainakin 120 x 120 m kokoisella alueella, kaikilla korkeustasoilla. Matti Huurre on aikanaan löytänyt kvartsi-iskoksen myös pellolta aivan asuinpaikan alapuolelta, joten asuinpaikan edustalla voi hyvinkin olla ehjiä kerrostumia suon pinnan alla.

Löydöt

KM 30281: 1-5 pronssipeltiä 3 kpl, saviastian paloja 53 kpl, kvartsi-iskoksia 42 kpl, palanutta luuta 26 g

KM 32927 kvartsi-iskos

KM 35668: 1-9 saviastian paloja 9 kpl, poikkiteräinen kvartsinuolenkärki, kvartsi-iskoksia 4 kpl, palanutta luuta 28 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

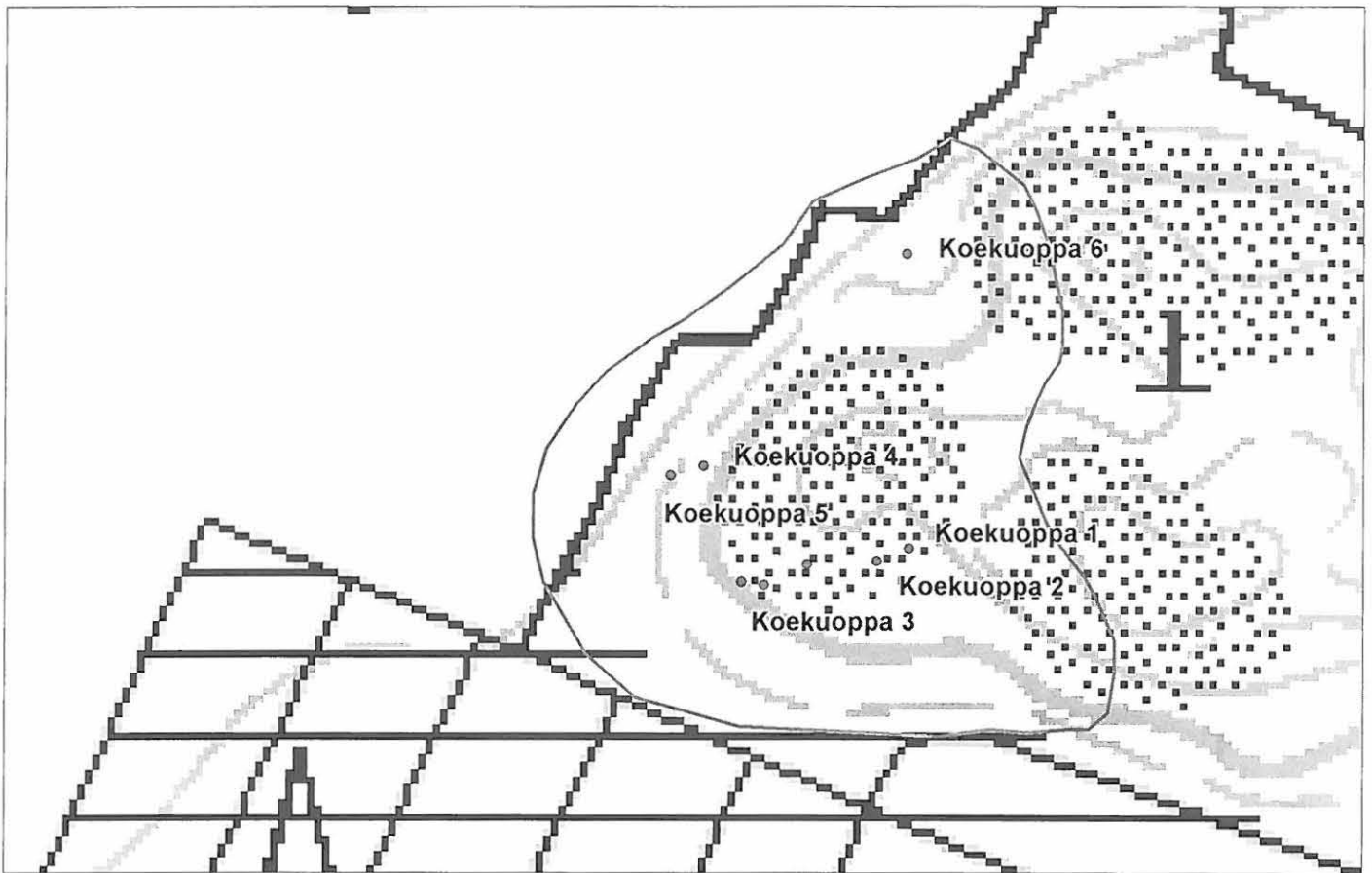
Negatiivit ja kuvat:

139958	14	Järvensuo 3-4	Asuinpaikka-aluetta kallioiden välisellä tasanteella. NE-SE.	20.5.2005
139959	15	Järvensuo 3-4	Koekuoppa tasanteelle. E-W.	20.5.2005
139960	13	Järvensuo 3-4	Järvensuo 3:n vanha löytöpaikka. NE-SW.	20.5.2005
139961	12	Järvensuo 3-4	Vanha löytöpaikka tasanteella pellolta kuvattuna. NW-SE.	20.5.2005

Diat:

57472		Järvensuo 3-4	Asuinpaikka-aluetta kallioiden välisellä tasanteella. NE-SW.	20.5.2005
57473		Järvensuo 3-4	Koekuoppa tasanteelle. E-W.	20.5.2005
57474		Järvensuo 3-4	Järvensuo 3:n vanha löytöpaikka. NE-SW.	20.5.2005
57475		Järvensuo 3-4	Vanha löytöpaikka tasanteella pellolta kuvattuna. NW-SE.	20.5.2005

Järvensuo 3-4 asuinpaikalle tehdyt koekuopat. Mittakaava 1:2000

4 Humppila Lapinkalma (103010004)

Muinaisjäännöstyyppi: kivistä rökkiö
Ajoitus: ajoittamaton
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211303 VENÄJÄ
Yhtenäiskoordinaatit p= 6772276, i= 3302041, z= 120 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 8,5 km pohjoisluoteeseen

Kohdekuvaus: Lapinkalma on Humppilan ja Urjalan välinen rajapaikka. Paikka on metsäisellä, etelä-pohjois-suuntaisella harjulla. Paikalla ollut rökkiö on tutkittu ja sen kivistä on koottu rajamerkki. Paikan luonne ei ole täysin selvillä. Rökkiötä on pidetty myös ns. lapinrauniona, mutta tutkimuksissa ei tästä saatu varmuutta. Paikkaan liittyy runsaasti kansantarinoita. Tarun mukaan paikalla on ollut lappalaisten uhripaikka tai kirkko, joka on vaipunut harjuun.

Tutkimukset

Aarni Erä-Esko, tarkastus 1958. Erä-Esko tarkasti kivistä rökkiön, koska paikkaa uhkasi Tampereen-Turun valtatie rakennustyömaan soranotto. Rökkiö sijaitsee Urjalan ja Humppilan rajalla, Urjalan Ison Mustajärven eteläkärjestä n. 2,6 km etelään, Joulusuon ja Kitusuon välisellä, pitkällä N-S-suuntaisella Kitusuon harjulla. Rökkiötä ja sen välitöntä ympäristöä kutsutaan "Lapinkalmaksi". Tarun mukaan paikalla on muinoin ollut uhripaikka tai Lapinkalmassa on ollut kirkko, joka on vaipunut harjuun. Nyt rökkiö on täydellisesti tuhottu ajamalla siitä pois kuormittain kiviä. Rökkiön jäännösten päällä on paksu turve ja kookkaita männyn taimia. Rökkiö on ollu kallon kokoisista ja suuremmista kivistä koottu, miltei säännöllisen ympyrän muotoinen ja halkaisijaltaan 8-9 m. Jäännöksistä on rökkiön keskelle kokoon pantu pitäjien rajapyykki. Erä-Eskon mukaan rökkiö on ollut nykyisen pohja-alansa laajuinen ns. lapinraunio.

Mikko Paloniemi, kaivaus 1958. Paloniemen kaivauskertomus on Aarni Erä-Eskon tarkastuskertomuksen liitteenä. Paloniemi sai tehtäväkseen tutkia rökkiön 9.-11.9.1958. Rökkiö oli täysin löydötön. Kohta kivien alta tuli esiin raaka valkea hiekka. Mitään hiilenpalasia ei löydetty edes pinnalta tai kivien alta. Koska TVH:n ilmoituksen mukaan koko harju lähitulevaisuudessa siirretään täytemaaksi Turku-Tampere pikatielle, ei kiviä kaivauksen jälkeen koottu entisille paikoilleen. Rajapyykki, jonka alta myös kaivettiin, pystytettiin kuitenkin entiseen paikkaansa.

Jyri Saukkonen, arkistoinventointi 1988. Inventointikertomukseen on kerätty perustietoja muinaisjäännöskohteesta. Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Lapinkalman rökkiön Humppilan inventoinnissa 24.5.2005. Nykyisellään rökkiöstä on jäljellä halkaisijaltaan n. 10-metrinen kivikehä, jonka keskellä on rajapyykki. Näyttäisi siltä, ettei rökkiö ole ollut ainakaan luontainen kivikko, sillä kankaalla, harjun päällä ei ole luontaista kivikkoa.

Löydöt

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 8

Negatiivit ja kuvat:

139966	16	Lapinkalma	Kaivettu kivistä rökkiö. W-E.	24.5.2005
<i>Diat:</i>				
57476		Lapinkalma	Kaivettu kivistä rökkiö. W-E.	24.5.2005

5 Humppila Järvensuo 5 (1000005265)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: varhaismetallikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761455, i= 3299683, z= 96-97 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 4,1 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven kaakkoisrannalla, vastapäätä Järvensuo 2 -asuinpaikkaa, siitä 100 m lounaaseen, ilmeisesti muinaisen pienen salmen vastarannalla, joka nykyään on märkää peltoa. Asuinpaikka on pienellä sekametsää kasvavalla kumpareella aivan pellon reunalla. Vaikka maasto on louhikkoista, on maan pinta kuitenkin tasainen ja maaperä koekuoppien perusteella pinnalta hiesusavea ja sitten kovempaa savea. Koekuopista on löytynyt kvartsi-iskos, palanutta luuta ja palanutta savea, mahdollisesti savitiivistettä, jotka voisivat liittyä esim. varhaismetallikautiseen rakennelmaan tms. Kohteen laajuus on ehkä 20 x 30 m.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 19.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven kaakkoisrannalla, vastapäätä Järvensuo 2 -asuinpaikkaa, siitä 100 m lounaaseen, ilmeisesti muinaisen pienen salmen vastarannalla, joka nykyään on märkää peltoa. Asuinpaikka on pienellä sekametsää kasvavalla kumpareella aivan pellon reunalla. Vaikka maasto on louhikkoista, on maan pinta kuitenkin tasainen ja maaperä koekuoppien perusteella pinnalta hiesusavea ja sitten kovempaa savea. Tein lähemmäs pellon reunaa kaksi koekuoppaa, joista toisesta löytyi kvartsi-iskos ja toisesta palaneen luun palanen. Kolmas koekuoppa tehtiin keskemmälle tasannetta, jossa maaperä oli karkeampaa mutta kosteaa. Kuopasta löytyi runsaahkosti palanutta savea, josta en kerännyt kaikkea talteen. On mahdollista, että palaneen saven palaset ovat savitiivistettä ja voisivat liittyä esim. varhaismetallikautiseen rakennelmaan tms. Kohteen laajuus on ehkä 20 x 30 m.

Löydöt

KM 35669: 1-3 kvartsi-iskos, palanutta luuta 1 kpl, palanutta savea 24 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

6 Humppila Porrassuo (1000005266)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761576, i= 3300306, z= 97-99 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,5 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven itäpuolella olevan Porrassuon itärannalla, Porrassuon talon länsi- ja luoteispuolella. Asuinpaikalla on kolme selvästi erillistä löytökohtaa, asuinpaikkatasannetta, jotka on kuitenkin suojelullisista syistä yhdistetty yhdeksi muinaisjäännöskohteeksi. Kokonaisuutena Porrassuolla on asuinpaikkalöytöjä suon itärannalla noin 300 m matkalla. Eteläisimmästä löytökohdasta etelään maasto on alavaa ja lähempänä Rautasuon tietä erittäin louhikkoista. Pohjoisimmasta asuinpaikasta pohjoiseen on potentiaalisempaa maastoa ja vielä pohjoisempana on asuinpaikka Järvensuo 3-4. Löytökohdille tehdyistä koekuopista löytyi kvartsia ja palanutta luuta. Asuinpaikka on kokonaan ehjässä maastossa.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 20.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven itäpuolella olevan Porrassuon itärannalla, Porrassuon talon länsi- ja luoteispuolella. Asuinpaikalla on kolme selvästi erillistä löytökohtaa, asuinpaikkatasannetta, jotka on kuitenkin suojelullisista syistä yhdistetty yhdeksi muinaisjäännöskohteeksi. Pohjoisin asuinpaikka (A) sijaitsee Porrassuon talosta 260 m luoteeseen suon päälle nousevalla muinaisrantatörmällä kuivalla mäntykankaalla. Paikalla on n. 30 x 15 metrin kokoinen tasanne, jolle tein kaksi koekuoppaa. Ensimmäisessä koekuopassa oli ohut tummanruskean likamaan kerros, josta löytyi kvartsi-iskoksia (KM 35670: 1). Edellisestä kuopasta n. 10 m etelään tehdyssä kuopassa oli tummanruskeaa aika kivistä hiesumaata, jossa oli runsaasti löytöjä: kvartsia ja palanutta luuta (KM 35670: 2-3). Kuoppa tehtiin noin seitsemän metrin päähän terassin reunasta. Keskinen asuinpaikka (B) sijaitsee Porrassuon talosta 190 m luoteeseen suolle pistävän harjanteen tyvessä olevalla tasanteella ja todennäköisesti myös harjanteen päässä. Asuinpaikan laajuus on kuivahkolla sekametsäkankaalla koekuopista ja topografiasta päätellen ainakin 20 x 50 m. Tein paikalle kaksi koekuoppaa, joista ensimmäisen länteen, Porrassuolle päin olevan törmän päälle. Kuopassa oli tummanruskeaa likamaata ja paljon löytöjä: kvartsia ja palanutta luuta (KM 35670: 4-6). Toisen koekuopan tein kaakkoon, pienelle niitylle suuntautuvan törmän päälle, kuitenkin aika lähelle edellistä koekuoppaa. Tässä kuopassa oli hyvin tummanruskeaa ja hiilistä maata, löytöinä yksi kvartsi-iskos ja pala palanutta luuta (KM 35670: 7-8). Vähän harjunkärkeen päin havaitsin vanhan pienen kuopan, joka saattaisi olla Yrjö Hyytiäisen paikalle aikanaan kaivama. Hänen poikansa nimittäin kertoi allekirjoittaneelle, että hän olisi löytänyt juuri täältä aikanaan koekuopasta löytöjä, jotka hän olisi sitten antanut Ari Siiriäiselle. Löydöt eivät kuitenkaan ole koskaan päätyneet mihinkään museoon (vrt. Järvensuo 3-4). Eteläinen asuinpaikka (C) sijaitsee Porrassuon talosta 90 m länteen, n. 20 x 30 m laajuisella tasanteella. Pikaisesti tehdyssä lapionpistossa tasanteen keskelle oli tummanruskeaa, hiilensekaista hiekkaa, jossa oli myös löytöjä: kvartsia ja palanutta luuta (KM 35670: 9-10). Kokonaisuutena Porrassuolla on asuinpaikkalöytöjä suon itärannalla noin 300 m matkalla. Eteläisimmästä asuinpaikasta etelään maasto on alavaa ja lähempänä Rautasuon tietä erittäin louhikkoista. Pohjoisimmasta asuinpaikasta pohjoiseen on potentiaalisempaa maastoa ja vielä pohjoisempana on asuinpaikka Järvensuo 3-4. Asuinpaikka on kokonaan ehjässä maastossa.

Löydöt

KM 35670: 1-10 retusoitu kvartsisine, kvartsi-iskoksia 19 kpl, palanutta luuta 50 kpl

Kertomuksen liitteet:

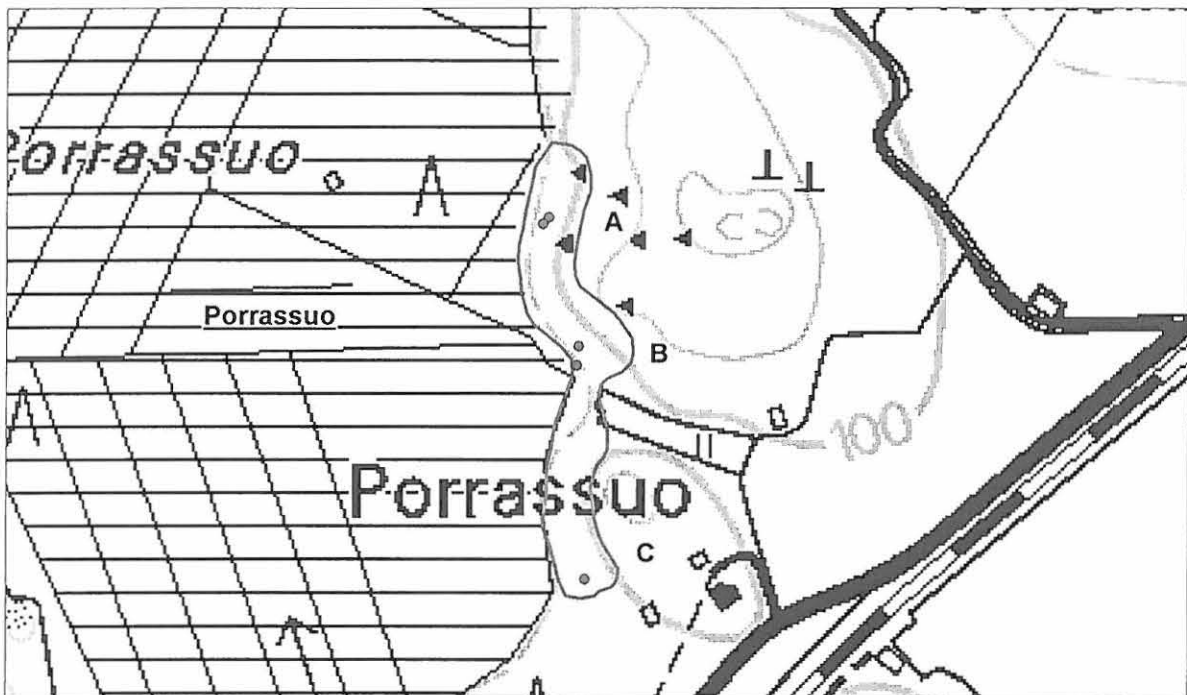
Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

139962	17	Porrassuo	Pohjoinen löytöalue törmän päällä. NW-SE.	20.5.2005
139963	18	Porrassuo	Keskinen asuinpaikka Porrassuon rantatasanteella. NE-SW.	20.5.2005

Diat:

57477	Porrassuo	Pohjoinen löytöalue törmän päällä. NW-SE.	20.5.2005
57478	Porrassuo	Keskinen asuinpaikka Porrassuon rantatasanteella. NE-SW.	20.5.2005

Porrassuon asuinpaikan löytöalueet. Mittakaava 1:5000.

7 Humppila Kultasaari (1000005267)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761446, i= 3298541, z= 96-97 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,1 km länsilounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven lounaisrannalla, Rautasuon pohjoispuolella, Kultasaaren talosta 200 m itään. Asuinpaikkalöytöjä on kerätty kahdesta kohdasta, joista ensimmäinen on välittömästi Jaukkarinkulmalle johtavan tien eteläpuolella, jossa pienellä kalliokumpareella olleen puretun ladon kohdalta löytyi joukko kvartsi-iskoksia. Vaikka kumpare on kalliota, on sen päällä kuitenkin kerros hiekkaa, jota on sieltä täältä käännetty auralla. Asuinpaikka on saattanut säilyä ladon alla hyvinkin, mutta tulevat toimet saattavat vaarantaa sen säilymisen. Tällä kohdalla asuinpaikkaa on ehkä 20 x 15 m alalla. Toinen asuinpaikkakohta on tien pohjoispuolella olevalla pellolla, josta on löytynyt pari kvartsi-iskosta n. 45 m ensimmäisistä löydöistä pohjoisluoteeseen, hiekkapellolla erottuvalta muinaisrantatörmältä.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Kultasaaren kivikautinen asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 18.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven lounaisrannalla, Rautasuon pohjoispuolella, Kultasaaren talosta 200 m itään. Asuinpaikkalöytöjä on kerätty kahdesta kohdasta, joista ensimmäinen on välittömästi Jaukkarinkulmalle johtavan tien eteläpuolella, jossa pienellä kalliokumpareella olleen puretun ladon kohdalta löytyi joukko kvartsi-iskoksia (KM 35671: 1). Vaikka kumpare on kalliota, on sen päällä kuitenkin kerros hiekkaa, jota on sieltä täältä käännetty auralla. Asuinpaikka on saattanut säilyä ladon alla hyvinkin, mutta tulevat toimet saattavat vaarantaa sen säilymisen. Tällä kohdalla asuinpaikkaa on ehkä 20 x 15 m alalla. Toinen asuinpaikkakohta on tien pohjoispuolella olevalla pellolla, josta löytyi pari kvartsi-iskosta n. 45 m ensimmäisistä löydöistä pohjoisluoteeseen, hiekkapellolla erottuvalta muinaisrantatörmältä (KM 35671: 2). Kultasaaren talon pohjois- ja koillispuolella olevat löytöpaikat on erotettu omaksi muinaisjäännöksekseen, Humppila Kultakangas.

Löydöt

KM 36571: 1-2 kvartsi-iskoksia 9 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

139944	19	Kultasaari	Löydöt kokon edestä. SE-NW.	18.5.2005
139945	20	Kultasaari	Löytöjä pellosta kuvan etualalta ja tien toiselta puolelta kokon luota. NE-SW.	18.5.2005
<i>Diat:</i>				
57479		Kultasaari	Löydöt kokon edestä. SE-NW.	18.5.2005
57480		Kultasaari	Löytöjä pellosta kuvan etualalta ja tien toiselta puolelta kokon luota. NE-SW.	18.5.2005

8 Humppila Kultakangas (1000005268)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 1/2

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761691, i= 3298364, z= 96-98 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,1 km länsilounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven lounaispuolella olevan Kultakankaan kumpareen koillissivulla, vanhan järven muinaisrannoilla. Asuinpaikalla on neljä erillistä löytökohtaa, jotka on suojelullisista syistä kuitenkin yhdistetty yhdeksi muinaisjäänöskohteeksi. Kaikkiaan Kultakankaan asuinpaikka kattaa koko moreenikumpareen koillissivun n. 400 x 50 m kokoisella alueella. Suurin osa asuinpaikasta on täysin ehjässä maastossa. Löytöjä on pellolta, metsään tehdyistä koekuopista sekä tuulenskaadoista. Paikalta on löytynyt keramiikkaa, kvartsia ja palanutta luuta.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Kultakankaan kivikautinen asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 18.5.2005 ja asuinpaikkaa tarkastettiin uudestaan 19.5.2005 ja 27.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven lounaispuolella olevan Kultakankaan kumpareen koillissivulla, vanhan järven muinaisrannoilla. Asuinpaikalla on neljä erillistä löytökohtaa, jotka on suojelullisista syistä kuitenkin yhdistetty yhdeksi muinaisjäänöskohteeksi. Pohjoisin asuinpaikka (A) sijaitsee Kultakankaan talosta 200-300 m koilliseen, osittain pellolla ja osittain ehjässä moreenimäessä pellon takana. Kynnetyltä pellolta löytyi läheltä metsän reunaan auran viiltojen nostamasta hiekasta kvartseja n. 100 m matkalta pellon länsireunasta lähtien (KM 35672: 1-3), kymmenisen metriä kauempana pellolla näyttäisi olevan mahdollinen vanha rantavalli, joka kulkee tällä kohdalla kaakosta luoteeseen. Pellon yläpuoliselle mäelle tehdyistä koekuopista tuli myös löytöjä pienen hiekkakuopan (halk. n. 8 m) vierestä rinteestä ja yläpuolelta, tasanteelta. Ensimmäisessä koekuopassa oli selvä podsolimaannos, hienoa hiekkaa ja löytönä yksi kvartsi (KM 35672: 4), toisessa taas hyvin kivineen maa, jossa lapiota ei saanut työnnettyä juuri huuhtoutumiskerrosta pidemmälle. Tästäkin kuopasta löytyi kuitenkin kvartsia (KM 35672: 5). Löytökuopat ovat arviolta 2-3 m pellon reunan tason yläpuolella. Vielä ylemmäs tehdyissä koekuopissa ei ollut löytöjä, joten asuinpaikka rajautuu metsäosuudella arviolta 20 x 10 m kokoiseksi vyöhykkeeksi.

Toinen löytökohta (B) on pieni, kivikkoinen kumpare pellon laidassa Kultakankaan talosta 320 m koilliseen, jolla kasvaa kuusta ja haapaa. Kivien väliin tehdyssä koekuopassa oli vahva kulttuurikerros runsaine kvartsi- ja luulöytöineen (KM 35672: 6-7). Asuinpaikan laajuus on ehkä n. 20 x 20 m, ylempänä maastossa on louhikkoa ja edelliselle löytökohdalle päin pellonvierussavikkoja. Kolmas löytökohta (C) on heinikkoinen ja vatukkoinen tasanne edellisestä kohteesta 60 m eteläkaakkoon ja Kultakankaan talosta 350 m itäkoilliseen. Löytökohtien B ja C välillä on vain savikuoppa. Tasanteelle tehdyssä koekuopassa oli tummanruskeaa hyvin kivistä kulttuurimaata, jossa oli kuitenkin paljon löytöjä: saviastian pala, kvartsia ja palanutta luuta (KM 35672: 8-10). Tasanne on n. 10 m leveä ja jatkuu koekuopasta etelään ainakin 20 m ja pohjoiseen 5 m. On mahdollista, että asuinpaikkaa olisi kaakossa olevalle ladolle saakka, mutta välillä tasanne vähän laskee ja koekuoppien perusteella maa on vähän kosteampaa. Eteläisin löytökohta on kuusivaltaisella kankaalla, Kultakankaan talosta 400 m itään ja Kultasaaren talosta 150 m koilliseen paikassa, jossa metsä ulottuu pienenä kiilana pellon keskelle. Löytöjä tuli täällä kahdesta paikasta, 1) kuusen tuulenskaadosta n. 10 m pellon reunaan kaivetusta kuopasta, joka nyt oli lammikkona - tuulenskaadosta löytyi keramiikkaa, kvartsia ja palanutta luuta, 2) toisesta tuulenskaadosta, n. 50 m edellisestä, lähempää latoa, jossa maa on savisempaa - tuulenskaadosta löytyi kuitenkin kampakeramiikkaa, kvartsia ja palanutta luuta. Tämän löytökohdan arvioitu laajuus on topografian perusteella n. 100 x 50 m. Kaikkiaan Kultakankaan asuinpaikka kattaa koko moreenikumpareen koillissivun n. 400 x 50 m kokoisella alueella. Suurin osa asuinpaikasta on täysin ehjässä maastossa.

Löydöt

KM 36572: 1-17 saviastian paloja 4 kpl, palanutta savea 1 kpl, kvartsikaapimia 2 kpl, kvartsi-iskoksia 34 kpl, palanutta luuta 21

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

139946	22	Kultakangas	Löytöalue D. Tuulenkaato, josta löytöjä. N-S.	18.5.2005
139957	21	Kultakangas	Löytöalue A pellon reunassa. NW-SE.	19.5.2005

Diat:

57481		Kultakangas	Löytöalue D. Tuulenkaato, josta löytöjä. N-S.	18.5.2005
57482		Kultakangas	Löytöalue A pellon reunassa. NW-SE.	19.5.2005

Kultakankaan ja Kultasaaren asuinpaikan löytöalueet. Mittakaava 1:5000.

9 Humppila Rautajärvi (1000005269)

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivistä
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762028, i= 3297879, z= 96-97 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,5 km länsilounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven länsipuolella, Rautajärven autiotalosta 170 m pohjoisluoteeseen, aivan metsänreunassa, savipellolla. Paikalta on löytynyt lähes tasaiselta pelloilta joukko kvartseja n. 15 x 10 m kokoiselta alueelta, 5-15 metriä metsän reunasta. Metsään tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään, mutta niistä ilmeni että myös metsäalue on ollut aiemmin peltona. Asuinpaikka lienee ollut hyvin loivalla järven rannalla, löytökohta nousee muusta pellosta vain joitakin kymmeniä senttejä.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Rautajärven kivistä asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 19.5.2005 ja se tarkastettiin vielä toisen kerran 27.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven länsipuolella, Rautajärven autiotalosta 170 m pohjoisluoteeseen, aivan metsänreunassa, savipellolla. Paikalta löytyi lähes tasaiselta pelloilta joukko kvartseja n. 15 x 10 m kokoiselta alueelta, 5-15 metriä metsän reunasta. Metsään tehdyistä koekuopista ei löytynyt mitään, mutta niistä ilmeni että myös metsäalue on ollut aiemmin peltona. Asuinpaikka lienee ollut hyvin loivalla järven rannalla, löytökohta nousee muusta pellosta vain joitakin kymmeniä senttejä.

Löydöt

KM 35673 kvartsi-iskoksia 5 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

10 Humppila Hiidenpenkka (1000005270)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762290, i= 3300214, z= 94-95 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,2 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven muinaisella itärannalla, Honkainmäen talosta 400 m pohjoisluoteeseen. Paikalla on pellolla jokseenkin selvästi erottuva vanha rantapenkka, jota paikkakunnalla kutsutaan Hiidenpenkaksi. Hiesusavisessa pellossa vanha rantatörmä erottuu noin metrin korkeana vallina, jonka päältä on löytynyt n. 40 x 10 m kokoiselta alueelta muutamia kvartsi-iskoksia. Koska paikalta on aiemmin löytynyt myös itäkarjalainen taltta (KM 27814), on sitä syytä pitää kivikautisena asuinpaikkana.

Tutkimukset

Ilpo Hyytiäinen, irtolöytö 1993. Taltan (KM 27814) löysi maanviljelijä Ilpo Hyytiäinen (Vitikka, 31640 Humppila) toukokuun alussa 1993 Humppilan kunnan Humppilan kylän Honkainmäen tilan pellostä (Rn:o 1:67) Hiidenpenkan päältä n. 3-4 m entisen Rautajärven rannasta. Löytöpaikka on n. 420 m Honkainmäen tilan päärakennuksesta pohjoisluoteeseen.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Hiidenpenkan kivikautisen asuinpaikan Humppilan inventoinnissa 20.5.2005 ja kävin paikalla vielä uudestaan 23.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven muinaisella itärannalla, Honkainmäen talosta 400 m pohjoisluoteeseen. Paikalla on pellolla jokseenkin selvästi erottuva vanha rantapenkka, jota paikkakunnalla kutsutaan Hiidenpenkaksi. Hiesusavisessa pellossa vanha rantatörmä erottuu noin metrin korkeana vallina, jonka päältä löytyi n. 40 x 10 m kokoiselta alueelta muutamia kvartsi-iskoksia. Koska paikalta on aiemmin löytynyt myös itäkarjalainen taltta (KM 27814), on sitä syytä pitää kivikautisena asuinpaikkana.

Löydöt

KM 27814 itäkarjalainen tasatalta
 KM 35674 kvartsi-iskoksia 3 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

139964	23	Hiidenpenkka	Asuinpaikka vanhalla Rautajärven törmällä. SE-NW.	23.5.2005
--------	----	--------------	---	-----------

Diat:

57483		Hiidenpenkka	Asuinpaikka vanhalla Rautajärven törmällä. SE-NW.	23.5.2005
-------	--	--------------	---	-----------

11 Humppila Kuusisto (1000005271)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211305 LATOVAINIO
Yhtenäiskoordinaatit p= 6764917, i= 3310598, z= 105-106 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 7,6 km itäkoilliseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee aivan Humppilan, Forssan ja Jokioisten rajalla Forssan Matkun kylän eteläpuolella, Koijoen länsirannalla, Kuusiston talosta 120-200 m koilliseen, joen rantapellolla. Savipelloilta on löytynyt kvartseja n. 75 x 50 m kokoiselta alueelta selvästi erottuvan peltokumpareen eteläpuolelta, suojassa pohjoistuulilta. Rannassa on rantasauna ja löytöjä on tullut myös rantasaunan edustalta kaivetun ojan penkältä ja maakasoista.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Kuusiston kivikautinen asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 31.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee aivan Humppilan, Forssan ja Jokioisten rajalla Forssan Matkun kylän eteläpuolella, Koijoen länsirannalla, Kuusiston talosta 120-200 m koilliseen, joen rantapellolla. Savipelloilta löytyi kvartseja n. 75 x 50 m kokoiselta alueelta selvästi erottuvan peltokumpareen eteläpuolelta, suojassa pohjoistuulilta. Rannassa on rantasauna ja löytöjä tuli myös rantasaunan edustalta kaivetun ojan penkältä ja maakasoista.

Löydöt

KM 35675: 1-5 kivilaji-iskos, poikkiteräinen kvartsinuolenkärki, kvartsinaskali, kvartsesine, kvartsi-iskoksia 32 kpl

Kertomuksen liitteet:

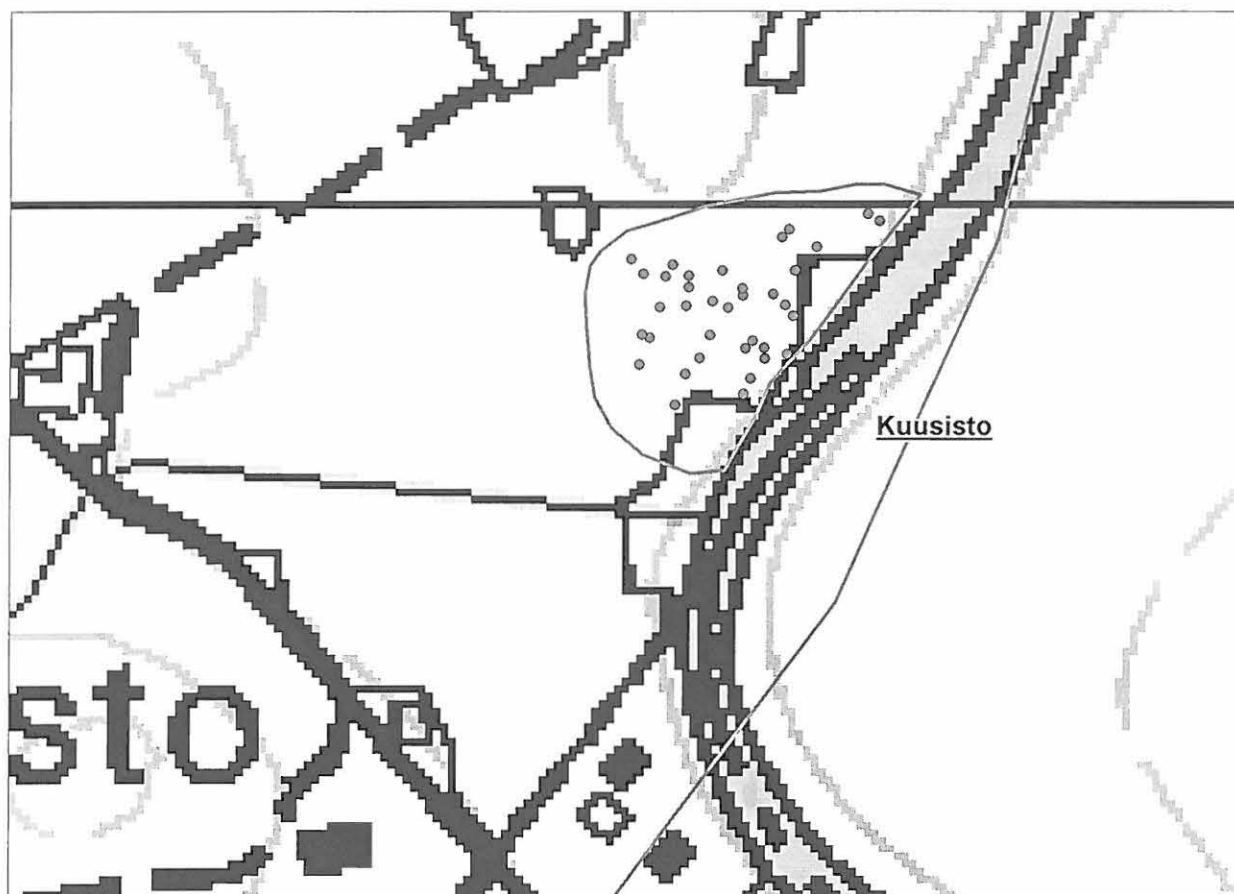
Peruskarttaote: 7

Negatiivit ja kuvat:

139976	24	Kuusisto	Asuinpaikka peltokumpareen eteläpuolella joen rannalla. NW-SE.	31.5.2005
--------	----	----------	--	-----------

Diat:

57484		Kuusisto	Asuinpaikka peltokumpareen eteläpuolella joen rannalla. NW-SE.	31.5.2005
-------	--	----------	--	-----------

Kuusiston asuinpaikan löytöalue. Mittakaava 1:2000.

12 Humppila Läpikäytävänmäki (1000005272)

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: 2

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6759464, i= 3302266, z= 100-105 m mpy
Koordinaattien selite: keskikoordinaatit
Sijainti: Humppilan kirkosta 4,3 km etelälounaaseen

Kohdekuvaus: Asuinpaikka sijaitsee Kiipunjärven ja muinaisen Rautajärven yhdistävän Rautaojan varrella olevan Ärjynsuon etelärannalla, Läpikäytävänmäen länsipäässä, Taipaleen talosta 500 m länteen. Paikalla on savipellolla erottuva selkeähkö muinaisrantatörmä, ojitetusta Rautaojasta 150 m etelään. Tämän törmän päältä on löytynyt metsän reunasta kvartseja n. 30 x 30 m alalta. Muualta pellolta ei kvartseja löytynyt. Asuinpaikka voi hyvin jatkua vielä noin 10 metriä metsän puolelle, mutta sen jälkeen mäki kohoaa jyrkästi idässä päin. Asuinpaikan aikainen ranta lienee n. 100 m mpy, joka merkitsee sitä, että se on sijainnut melko varmasti Ancylus-järven rannalla ja ajoittuu noin 8200 eKr.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Läpikäytävänmäen kivikautinen asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 17.5.2005. Asuinpaikka sijaitsee Kiipunjärven ja muinaisen Rautajärven yhdistävän Rautaojan varrella olevan Ärjynsuon etelärannalla, Läpikäytävänmäen länsipäässä, Taipaleen talosta 500 m länteen. Paikalla on savipellolla erottuva selkeähkö muinaisrantatörmä, ojitetusta Rautaojasta 150 m etelään. Tämän törmän päältä löytyi metsän reunasta, jossa maa oli vähän kosteampaa ja löydöt paremmin erotettavissa, kvartseja n. 30 x 30 m alalta. Muualta pellolta ei kvartseja löytynyt. Asuinpaikka voi hyvin jatkua vielä noin 10 metriä metsän puolelle, mutta sen jälkeen mäki kohoaa jyrkästi idässä päin. Asuinpaikan aikainen ranta lienee n. 100 m mpy, joka merkitsee sitä, että se on sijainnut melko varmasti Ancylus-järven rannalla ja ajoittuu noin 8200 eKr. Periaatteessa olisi myös mahdollista, että Ärjynsuolla on ollut Rautavuoren eteläpuolelta patoutunut järviallas myöhemminkin, mutta se ei vaikuta savialangolla kovinkaan todennäköiseltä.

Löydöt

KM 35676 kvartsi-iskoksia 8 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 4

Negatiivit ja kuvat:

139940 25 Läpikäytävänmäki Asuinpaikka metsän reunassa. SW-NE. 17.5.2005

Diat:

57485 Läpikäytävänmäki Asuinpaikka metsän reunassa. SW-NE. 17.5.2005

13 Humppila Joenrantakallio (1000005273)

Muinaisjäännöstyyppi: mahdollinen asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211303 VENÄJÄ
Yhtenäiskoordinaatit p= 6765869, i= 3303440, z= 105 m mpy

Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 2,2 km pohjoiskoilliseen

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Humppilan nykyisen kirkonkylän koillispuolella Myllynkulmassa, Koenjoen etelärannalla, joen ja sen etelärantaa kiemurtelevan tien välissä. Paikalta on löytynyt yksi kvartsi-iskos taloa tai rantasaunaa varten kaivetun perustuskuopan leikkauksen hiekkaseinämästä. Tässä on rantakallion päällä noin metrin paksuinen hiekkakerros. Leikkauksen takana, sen eteläpuolella, on hieman ehjää maata, jossa mahdollista asuinpaikkaa voisi vielä olla jäljellä noin 10 neliömetrin alalla.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Löysin Joenrantakallion mahdollisen kivikautisen asuinpaikan Humppilan inventoinnissa 17.5.2005. Kohde sijaitsee Humppilan nykyisen kirkonkylän koillispuolella Myllynkulmassa, Koenjoen etelärannalla, joen ja sen etelärantaa kiemurtelevan tien välissä. Paikalta löytyi yksi hyvä kvartsi-iskos taloa tai rantasaunaa varten kaivetun perustuskuopan leikkauksen hiekkaseinämästä. Tässä on rantakallion päällä noin metrin paksuinen hiekkakerros. Leikkauksen takana, sen eteläpuolella, on hieman ehjää maata, jossa mahdollista asuinpaikkaa voisi vielä olla jäljellä noin 10 neliömetrin alalla. Tien toisella puolella, vähän itään on omakotitalotyömaa, joten perustuskuoppa voisi hyvin olla tämän talon saunamökkiä varten. Kaivettua maata on levitetty tontille, löytökohdan itäpuolelle - siitä ei kuitenkaan löytynyt mitään. Mahdollisesti tästä kaivettua maata on levitetty myös tien varren rantakalliolle löytöpaikasta n. 50 m länteen.

Löydöt

KM 35677 kvartsi-iskos

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 6

Negatiivit ja kuvat:

139939	26	Joenrantakallio	Löytöpaikka leikkauksessa. SE-NW.	17.5.2005
--------	----	-----------------	-----------------------------------	-----------

Diat:

57486		Joenrantakallio	Löytöpaikka leikkauksessa. SE-NW.	17.5.2005
-------	--	-----------------	-----------------------------------	-----------

14 Humppila Pajanala (1000005274)

Muinaisjäännöstyyppi: mahdollinen asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6759415, i= 3302903, z= 100 m mpy

Koordinaattien selite:

Sijainti: Humppilan kirkosta 4,2 km etelään

Kohdekuvaus: Mahdollinen asuinpaikka sijaitsee Taipaleen talosta n. 200 m koilliseen, Kiipunjärven ja muinaisen Rautajärven Ancyclus-aikana yhdistäneen vesireitin varrella, savipellolla, n. 50 m Rautaojasta. Paikalta on löytynyt reikäkivi (KM 20976) ja muutamia epämääräisiä kvartseja.

Tutkimukset

tuntematon, irtolöytö. Esine on löydetty 1960-luvulla Humppilan Taipaleen kylästä, Taipaleen Rn 1:51 tilalta, Pajanala-nimisestä savipellosta puinnin jälkeen, n. 200 m koilliseen pääarakennuksesta. Löydöt: KM 20976 reikäkivi.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1980. Pohjakallio on tarkastanut löytöpaikan 1.10.1980. Löytöpaikka on verrattain tasaista savipeltoa, n. 200 m koilliseen Taipaleen talosta ja Kiipunjärvestä laskevasta ojasta n. 50 m lounaaseen. Pohjakallio löysi paikalta muutaman kvartsi-iskoksen, mutta ne voivat olla peräisin vanhasta pelloksi kynnetystä tienpohjasta. 50-100 m länteen löytöpaikasta on kivinen töyry, jossa on tulenpidon jälkiä, kuonaa ja vanhoja rahoja, joista vanhin 1600-luvulta. Paikalla ei muisteta olleen pajaa.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Pajanalan reikäkiven (KM 20976) löytöpaikan Humppilan inventoinnissa 17.5.2005. Reikäkivi on löytynyt pellosta 50 m Rautaojan rannasta. Löytöpaikka sijaitsee Taipaleen talosta n. 200 m koilliseen, Kiipunjärven ja muinaisen Rautajärven Ancyclus-aikana yhdistäneen vesireitin varrella. Tarkastushetkellä savipelto oli muokattu, mutta hyvin kuiva. Peltö oli täynnä lohkottua kiveä ja modernia jätettä. Löysin suurinpiirtein reikäkiven löytöpaikalta pari hieman epämääräistä kvartssia ja Vitikkaan johtavan tien eteläpuoliselta pellosta vähän kuonaa. Kvartsien perusteella paikalla saattaa olla kivikautinen asuinpaikka.

Löydöt

KM 20976 reikäkivi
 KM 35678 kvartssia 2 kpl

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 4

Negatiivit ja kuvat:

139941	27	Pajanala	Löytöpaikka pellolla tien vasemmalla puolella. S-N.	17.5.2005
--------	----	----------	--	-----------

Diat:

57487		Pajanala	Löytöpaikka pellolla tien vasemmalla puolella. S-N.	17.5.2005
-------	--	----------	--	-----------

15 Humppila Rämölä (1000005275)

Muinaisjäännöstyyppi: mahdollinen asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762619, i= 3300046, z= 95 m mpy

Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,3 km länsilounaaseen

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven koillisrannalla, vanhalla rantatörmällä, Rämölän talosta 200 m länteen, pellolla. Tarkastushetkellä pelto oli muokattuna, maaperä on hiesumultaa. Paikalta on löytynyt vain yksi kvartsi-iskos, joka kuitenkin on varsin selvä tapaus ja muutenkin paikka on potentiaalinen kivikautiselle asuinpaikalle. Lähettyviltä on löytynyt useita irtolöytöjä ja vajaa 400 m kaakkoon on Hiidenpenkan kivikautinen asuinpaikka.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Rämölän mahdollinen kivikautinen asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 23.5.2005. Kohde sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven koillisrannalla, vanhalla rantatörmällä, Rämölän talosta 200 m länteen, pellolla. Tarkastushetkellä pelto oli muokattuna, maaperä on hiesumultaa. Paikalta löytyi vain yksi kvartsi-iskos, joka kuitenkin on varsin selvä tapaus ja muutenkin paikka on potentiaalinen kivikautiselle asuinpaikalle. Lähettyviltä on löytynyt useita irtolöytöjä ja vajaa 400 m kaakkoon on Hiidenpenkan kivikautinen asuinpaikka.

Löydöt

KM 35679 kvartsi-iskos

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

16 Humppila Järvenmäki (1000005276)

Muinaisjäänöstyyppi: mahdollinen asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6763508, i= 3299692, z= 96-97 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,4 km länsilounaaseen
Kohdekuvaus:

Kohde sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven pohjoisrannalla olevasta Järvenmäen talosta 50 m etelälounaaseen pienen uima-allaslammikon pohjoisrannalla. Paikalta on löytynyt kaksi kvartsi-iskosta, joista toinen on mahdollisesti kaavin saunamökin kuluneelta edustalta maan pinnalta. Uima-allas on kaivettu hiesusaviseen maahan. Vaikka itse löydöt vaikuttavatkin aidoilta, ei kohdetta voi pitää varmana kivikautisena asuinpaikkana, koska kaivutyöt ovat voineet aiheuttaa sen, etteivät löydöt ole lähelläkään alkuperäistä paikkaansa.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Järvenmäen mahdollinen kivikautinen asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 18.5.2005. Kohde sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven pohjoisrannalla olevasta Järvenmäen talosta 50 m etelälounaaseen pienen uima-allaslammikon pohjoisrannalla. Paikalta löytyi kaksi kvartsi-iskosta (toinen mahdollisesti kaavin), saunamökin kuluneelta edustalta maan pinnalta. Uima-allas on kaivettu hiesusaviseen maahan. Vaikka itse löydöt vaikuttavatkin aidoilta, ei kohdetta voi pitää varmana kivikautisena asuinpaikkana, koska kaivutyöt ovat voineet aiheuttaa sen, etteivät löydöt ole lähelläkään alkuperäistä paikkaansa. En tehnyt paikalle koekuoppia, koska se on pihamaa-aluetta.

Löydöt

KM 35680 kvartsi-iskoksia 2 kpl

Kertomuksen liitteet:

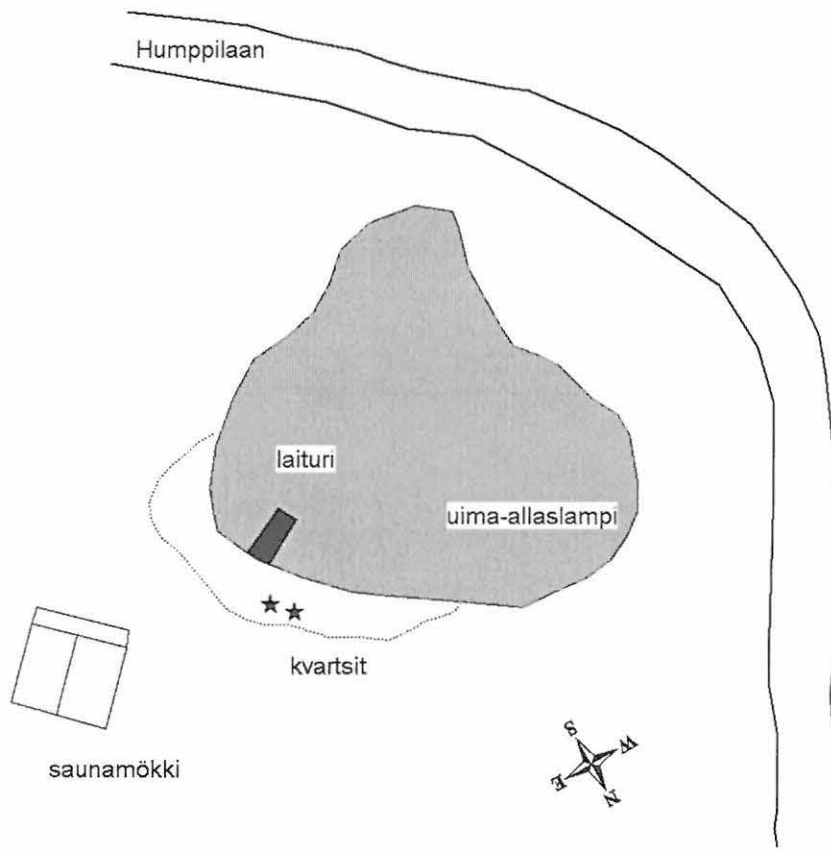
Peruskarttaote: 3

Negatiivit ja kuvat:

139942	28	Järvenmäki	Löytöjä saunan edustalta. W-E.	18.5.2005
--------	----	------------	--------------------------------	-----------

Diat:

57488		Järvenmäki	Löytöjä saunan edustalta. W-E.	18.5.2005
-------	--	------------	--------------------------------	-----------

Yleiskartta Järvenmäen mahdollisesta kivekautisesta asuinpaikasta. Ei mittakaavaan.

17 Humppila Järvenpää (1000005277)

Muinaisjäännöstyyppi: mahdollinen asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6758259, i= 3302678, z= 105-108 m mpy

Koordinaattien selite:

Sijainti: Humppilan kirkosta 5,4 km etelään

Kohdekuvaus: Kohde sijaitsee Kiipunjärven pohjoisrannalla, hiesupellolla, Järvenpään talosta 250 m itäkaakkoon Ancyclus-järven muinaisrantatörmällä. Löytöpaikasta on Kiipunjärvestä laskevan joen rantaan n. 180 m. Paikalta on löytynyt pala harmaata piitä.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Mahdollinen kivikautinen asuinpaikka löytyi Humppilan inventoinnissa 17.5.2005. Kohde sijaitsee Kiipunjärven pohjoisrannalla, hiesupellolla, Järvenpään talosta 250 m itäkaakkoon Ancyclus-järven muinaisrantatörmällä. Löytöpaikasta on Kiipunjärvestä laskevan joen rantaan n. 180 m. Tarkastin peltoa suhteellisen pitkään löytämättä muuta kuin yhden piinpalasen. Pii on harmaata, todennäköisesti skandinaavista piitä, ja saattaa hyvin olla tuluspiitä. Toisaalta yhdessä reunassa on retusoinnin jälkiä.

Löydöt

KM 35681 pii-iskos

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 4

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

18 Humppila Peuhkuri (1000005278)

Muinaisjäännöstyyppi: kiviroykkiöitä

Ajoitus: ajoittamaton

Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211303 VENÄJÄ

Yhtenäiskoordinaatit p= 6772180, i= 3303240, z= 130-140 m mpy

Koordinaattien selite: +/- 100 m

Sijainti: Humppilan kirkosta 8,6 km pohjoiseen

Kohdekuvaus: Röykkiöt (3 kpl) sijaitsevat harjulla olevasta Kaitalan talosta n. 300 m itään, harjun metsää kasvavalla itärinteellä n. 30 metrin etäisyydellä toisistaan. Suurin röykkiöistä on n. 7-8 m pitkä, 4-5 metriä leveä ja 1,20-1,40 m korkea ja pienehköistä kivistä ladottu. Toiset röykkiöt ovat matalampia, n. 40-50 cm:n korkuisia, mutta saman kokoisia laajuudeltaan kuin isompikin. Korkeimman röykkiön kivet eivät ole juuri sammaloituneet, pienemmät ovat sen sijaan täysin sammalen ja heinän peittämät.

Tutkimukset

Mikko Paloniemi, tarkastus 1958. Lapinkalman röykkiötä kaivanut Mikko Paloniemi sai kuulla kaivausapulaisiltaan, että läheisyydessä Kitusuon harjulla, Kitusuon itäpuolella on vastaavia röykkiöitä. Hän kävi tarkastamassa kiviroykkiöt. Röykkiöt (3 kpl) sijaitsevat harjulla olevasta Kaitalan talosta n. 300 m itään, harjun metsää kasvavalla itärinteellä n. 30 metrin etäisyydellä toisistaan. Suurin röykkiöistä on n. 7-8 m pitkä, 4-5 metriä leveä ja 1,20-1,40 m korkea ja pienehköistä kivistä ladottu. Toiset röykkiöt ovat matalampia, n. 40-50 cm:n korkuisia, mutta saman kokoisia laajuudeltaan kuin isompikin. Korkeimman röykkiön kivet eivät ole juuri sammaloituneet, pienemmät ovat sen sijaan täysin sammalen ja heinän peittämät.

Löydöt

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 9

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

19 Humppila Hintsa (1000005279)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta
Yhtenäiskoordinaatit
Koordinaattien selite: tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa
Sijainti:

Kohdekuvaus: KM 3239: 1 tasataltta, löytänyt Johan Jaukkari Huhdin kylän Hintsan talon maalta. Talon sijainti ei ole tiedossa.

Tutkimukset

Johan Jaukkari, irtolöytö. Esineen on löytänyt torppari Johan Jaukkari Huhdin kylän Hintsan talon maalta. K.A. Lindströmin keräys 15.3.1896. Verifikaatti. Löydöt: KM 3239: 1 tasataltta.

Löydöt

KM 3239: 1 tasataltta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote:

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

20 Humppila Honkainmäki (1000005280)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761980, i= 3300360, z= 97 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,3 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Oikokirveen (Lounais-Hämeen museo ?) on löytänyt maanviljelijä Yrjö Hyytiäinen Humppilan Järvensuon alueelta, Honkainmäen talosta n. 60 m pohjoiseen pellolta. Löytöpaikasta 90 m luoteeseen on löytynyt ojan penkasta palanutta savea.

Tutkimukset

Yrjö Hyytiäinen, irtolöytö. Oikokirveen (Lounais-Hämeen museo ?) on löytänyt maanviljelijä Yrjö Hyytiäinen Humppilan Järvensuon alueelta, Honkainmäen talosta n. 60 m pohjoiseen pellolta. Löytöpaikasta 90 m luoteeseen on löytynyt ojan penkasta palanutta savea. Löydöt: Lounais-Hämeen museo? oikokirves.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1980. Pohjakallio tarkasti löytöpaikan 12.6.1980. Se oli tasaista peltomaata. Löytäjä kertoi Viljasen ja Hammarbergin hakeneen esineen museoon, mutta paperit olivat hukassa. Löytöpaikka on Honkainmäen talon maata.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin löytöpaikan Humppilan inventoinnin yhteydessä 20.5.2005. Löytöpaikka on savipellolla heikosti erottuva järven vanha rantapenkka, jonka päältä esine on aikanaan löydetty. Pellolla oli paljon kuonaa ym. modernia jätettä, mutta mitään kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavaa ei paikalta löytynyt. Pelto-ojan penkasta, kirveen löytöpaikasta 90 m luoteeseen, löytyi palanutta savea (p= 300294, i= 6762021) ympäristöstään punaisempaa erottuvasta maasta. Ojan takana metsikössä oli vanhoja tiilenkappaleita, joten hyvin mahdollisesti saven kappaleetkaan eivät ole esihistoriallisia.

Löydöt

LHM oikokirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

21 Humppila Honkainniitty (1000005281)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761780, i= 3300600, z= 97-98 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,1 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Paikalta on löytynyt kiviesineen teräkatkelma, joka on löytäjän, Kalle Mikkolan hallussa. Esineen löytöpaikka sijaitsee savipellolla, Honkainniityn talosta 120 m kaakkoon, selvästi erottuvalla muinaisrantatörmällä.

Tutkimukset

Kalle Mikkola, irtolöytö. Yrjö Hyytiäinen kertoi Lauri Pohjakalliolle Kalle Mikkolan löytäneen kiviesineen teräkatkelman paikasta x= 6756 38, y= 2464 30. Pohjakallio ei tarkastanut löytöpaikkaa eikä tavoitellut löytäjää. Löydöt: Kiviesineen teräkatkelma (löytäjällä).

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin löytöpaikan Humppilan inventoinnissa 20.5.2005. Löytöpaikka sijaitsee savipellolla, Honkainniityn talosta 120 m kaakkoon, selvästi erottuvalla muinaisrantatörmällä. Pellolla kasvoi tarkastushetkellä viljanoras, enkä havainnut paikalla mitään. Topografisesti paikka on sopiva kivikautiselle asuinpaikalle.

Löydöt

löytäjän hallussa kiviesineen teräkatkelma

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

22 Humppila Humppilanjoen ranta (1000005282)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta

Yhtenäiskoordinaatit

Koordinaattien selite: tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa

Sijainti:

Kohdekuvaus: Pohjalaisen tasataltan (KM 13689:2) on löytänyt räätäli Ahlgrenin poika noin vuonna 1905 Humppilan kylästä Humppilanjoen varrelta. Paikan tarkempaa sijaintia ei ole myöhemmin pystytty selvittämään.

Tutkimukset

Räätäli Ahlgrenin poika, irtolöytö 1905. Esineen on löytänyt räätäli Ahlgrenin poika ainakin 50 v. aiemmin (n. 1905) Humppilan kylästä Humppilanjoen varrelta. Raittiuspuhuja Jalmari Matiston kokoelmat n:o 348. Löydöt: KM 13689: 2 pohjalainen tasatalta.

Löydöt

KM 13689: 2 pohjalainen tasatalta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote:

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

23 Humppila Kiipunjärvi (1000005283)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit
Koordinaattien selite: tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa
Sijainti:

Kohdekuvaus: Kaksoiskourutaltoa (KM 12178) on löydetty Kiipunjärven rannasta toista metriä syvältä. Mahdollisia löytöpaikkoja on kaksikin, järven molemmilla rannoilla. Kummastakaan paikasta ei ole löytynyt muuta esihistorialliseen viittaavaa.

Tutkimukset

Joose Lehtonen ja Juho Kallio, irtolöytö 1920. Esine löytyi Kiipunjärven rannasta toista metriä syvältä. Hiiltä oli ollut samassa paikassa. Esine joutui sitten Humppilan Huhtaan koululle. Löydöt: KM 12178 kaksoiskourutaltoa.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1980. Pohjakallio pyrki tarkastamaan Kiipunjärven rannasta löytyneen kaksoiskourutalton löytöpaikan 12.6.1980, mutta kukaan ei pystynyt enää osoittamaan sitä. Kunnantoinimistolla Eino Järvi sanoi, että kohdan täytyy olla joko $x=6752\ 10$, $y=2465\ 00$ tai $x=6752\ 42$, $y=2465\ 43$, koska tuolla alueella löytäjiksi mainitut henkilöt työskentelivät. Pohjakallio ei käynyt katsomassa näitä paikkoja.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Pyrin tarkastamaan esineen löytöpaikkaa Humppilan inventoinnin yhteydessä 25.5.2005. Toinen mahdollisista löytöpaikoista on järven itärannalla, Aholanvuoren länsirinteen rannalla, jossa on muutamia kesämökkejä. Rannat ovat täällä aika jyrkkiä ja maa moreenia. Periaatteessa asuinpaikka voisi olla täällä mahdollinen, mutta ainakaan leikkauksista (kukkapenkeistä, tantereilta ja tien leikkauksista) ei löytynyt mitään kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavaa. Vastarannalla maasto on loivempaa ja savisempaa, siellä ei ollut leikkauksia tarkasteltavissa.

Löydöt

KM 12178 kaksoiskourutaltoa

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote:

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

24 Humppila Perkiönmäki (1000005284)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6760220, i= 3303910, z= 112-113 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,5 km eteläkaakkoon
Kohdekuvaus: KM 27770 historiallisen ajan mela. Löytynyt Huhtaan Perkiönmäestä, kallionkolosta 1,4 m syvältä.

Tutkimukset

Yrjö Mäkinen, irtolöytö 1993. Esine on löytynyt kesämökin ympäristön raivauksen yhteydessä kallionkolosta n. 1,4 m syvyydeltä veden, mudan, risujen ja kivenpalojen joukosta. Kuopan pohjalla oli myös muutama kekäle. Esineen löytäjä on Yrjö Mäkinen (Kyläkunnantie 32 A, 00660 Helsinki). Löytöpaikka on merkitty verifikaatissa olevalle peruskarttaotteelle eli löytäjän kesämökistä 40 m koilliseen. Löydöt: KM 27770 historiallisen ajan mela.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Löytöpaikkaa ei pystytty tarkastamaan, koska verifikaatti löytyi vasta inventoinnin jälkeen Museoviraston arkistosta.

Löydöt

KM 27770 mela

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 5

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

25 Humppila Rautajärven pohja 1 (1000005285)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762260, i= 3299300
Koordinaattien selite: +/- 200 m

Sijainti: Humppilan kirkosta 4 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Lounais-Hämeen museo (ollut aiemmin Jokioisten yhteiskoululla): nelisivuinen poikkiteräinen kirves. Esine on löydetty vuonna 1958 kuivatun Rautajärven pohjasta auran viilloksen syvyydeltä mudan ja saven rajalta.

Tutkimukset

Martti Seppänen, irtolöytö 1958. Esineen on löytänyt koululainen Martti Seppänen syyskuussa 1958 Humppilan pitäjän Järvensuon kylästä, Järvensuo-nimisen tilan maalta (omist. Väinö Seppänen) Järvensuon rannalta. Esine löytyi noin auran viilloksen syvyydeltä mudan ja saven rajalta (paikka on entistä järvenpohjaa). Löydöt: Jokioisten yhteiskoulu (nykyään Lounais-Hämeen Museossa): nelisivuinen poikkikirves.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1980. Pohjakallio tarkasti löytöpaikan 12.6.1980. Paikka on hänen mukaansa kuivatun Rautajärven entistä rantapenkkää, joka on nykyisin tasaista peltoa. Löytöpaikan tarkastuksessa ei ilmennyt mitään erikoista.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin löytöpaikan Humppilan inventoinnissa 23.5.2005. Tarkastin ensin Pohjakallion tarkastuksessa mainittujen koordinaattien osoittaman paikan kuivatun Rautajärven itäpuolella olevan Katajasaaren eteläpuolella. Paikalla on tasaista savipeltoa, joka ei ole Rautajärven vanhaa pohjaa eikä rantapenkkää. Maasto nousee hyvin loivasti koilliseen taloille päin, jossa voisi olla vanha Ancylus-ranta. Paikalta ei kuitenkaan löytynyt mitään ja talon asukkaat epäilivät myös löytötietoa, sillä Seppäsiä ei ole tässä asunut eivätkä pellotkaan ole olleet Seppästen. He neuvoivat kääntymään Järvensuon tien varrella asuvan Olli Seppäsen puoleen (Rn:i 4:36), jota kävin tapaamassa. Hän kertoi olevansa löytäjän veli ja kertoi löytöpaikan, joka on aika lailla keskellä vanhan Rautajärven pohjaa. Hänen mukaansa esine on nykyään Lounais-Hämeen Museossa. Samalta paikalta oli löytynyt myös tuoheen käärittyjä verkompainokiviä, jotka joku oli vienyt Helsinkiin. En tarkastanut itse löytöpaikkaa, koska pellolla kasvoi viljaa.

Löydöt

LHM nelisivuinen poikkikirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

26 Humppila Rautajärven pohja 2 (1000005286)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762780, i= 3299770, z= 93-94 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 3,4 km länsilounaaseen

Kohdekuvaus: Paikalta on löytynyt iso kivikirves, joka on löytäjän hallussa. Löytöpaikka sijaitsee vanhan Rautajärven entisellä rantapenkalla, Harjulan talosta 430 metriä lounaaseen, ladon lounaispuolella, pellolla. Ladon ympäristö kohoaa hieman ympäristöstään ja se lienee ollut Rautajärven aikaan matala niemenkärki tai saari. Itse löytöpaikka on kohoumasta vielä joitakin metrejä lounaaseen tasaisella pellolla. Paikka on potentiaalinen kivikautiselle asuinpaikalle.

Tutkimukset

Nikkanen, irtolöytö. Yrjö Hyytiäinen on kertonut Nikkasen löytäneen ison kivikirveen tasaiselta peltomaalta. Löydöt: Kivikirves (löytäjän hallussa).

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1980. Pohjakallio tarkasti löytöpaikan mitään mainittavaa näkemättä.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Nikkasen löytämän kirveen löytöpaikan Humppilan inventoinnissa 23.5.2005. Löytöpaikka sijaitsee vanhan Rautajärven entisellä rantapenkalla, Harjulan talosta 430 metriä lounaaseen, ladon lounaispuolella, pellolla. Ladon ympäristö kohoaa hieman ympäristöstään ja se lienee ollut Rautajärven aikaan matala niemenkärki tai saari. Itse löytöpaikka on kohoumasta vielä joitakin metrejä lounaaseen tasaisella pellolla, joka oli tarkastushetkellä niin pitkällä oraalla, että tarkastaminen oli hankalaa. Pellon maaperä on kohoumalla lähinnä savimultaa. Paikka on potentiaalinen kivikautista asuinpaikkaa ajatellen.

Löydöt

löytäjän hallussa kivikirves

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

139965 29 Rautajärven pohja 2 Löytöpaikka ladosta vasemmalle. E-W. 23.5.2005

Diat:

57489 Rautajärven pohja 2 Löytöpaikka ladosta vasemmalle. E-W. 23.5.2005

27 Humppila Rautaoja (1000005287)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6761170, i= 3299450, z= 96-97 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 4,4 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Kivitaltan (KM 21990) löytöpaikka on Järvensuon alueella, tasaisella savipellolla Järvensuo 1 asuinpaikan ja Kultakankaalle johtavan tien eteläpuolella, asuinpaikan eteläpuolella olevasta talosta 140 m kaakkoon.

Tutkimukset

Antti Metsävuori, irtolöytö 1983. Esineen löysi Antti Metsävuori peltotyössä maan pinnalta, paikalla on mahdollisesti ollut aiemmin kaivettu oja. Maaperä paikalla on savea. Löydöt: KM 21990 kivitaltta.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin löytöpaikan Humppilan inventoinnissa 19.5.2005. Löytöpaikka sijaitsee tasaisella savipellolla Järvensuo 1 asuinpaikan ja Kultakankaalle johtavan tien eteläpuolella, asuinpaikan eteläpuolella olevasta talosta 140 m kaakkoon. Pelto oli tarkastushetkellä muokattu, mutta mitään ei saveen pinnalla ollut nähtävissä. Samassa yhteydessä tein koekuoppia myös löytöpaikasta 300 m kaakkoon sijaitsevalle metsäsaarekkeelle. Täällä maaperä on osittain hiekkaista, mutta löytöjä paikalta ei tullut.

Löydöt

KM 21990 kivitaltta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

28 Humppila Ruokojärvi (1000005288)

Muinaisjäänöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta
Yhtenäiskoordinaatit
Koordinaattien selite: tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa.
Sijainti:

Kohdekuvaus: KM 2907: 20 tasatalta on löydetty Juho Ruokojärven rantapellostä.
 Löytöpaikkaa ei ole voitu myöhemmin paikallistaa.

Tutkimukset

tuntematon, irtolöytö. Löydetty Juho Ruokojärven rantapellostä. Salomon Wilskmanin lähetys 3.9.1893. Löydöt:
 KM 2907: 20 tasatalta.

Löydöt

KM 2907: 20 tasatalta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote:

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

29 Humppila Takaniitynlähde (1000005289)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: rautakautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6758600, i= 3302000, z= 108-110 m mpy
Koordinaattien selite: +/- 200 m
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,6 km etelälounaaseen

Kohdekuvaus: KM 14651 soikea tuluskivi on löydetty Kiipunjärven pohjoispuolella olevien Järvenpään ja Kantolan talojen väliseltä pelloilta, Takaniitynlähteeltä kaivetun ojan kaivuussa v. 1959.

Tutkimukset

Paavo Nurminen, irtolöytö 1959. Esineen löysi maanviljelijän poika Paavo Nurminen keväällä 1959 Takaniityn lähteestä juoksevasta ojasta, n. kilometri Kiipunjärvestä länteen. Esine löytyi ojaa kaivettaessa ehkä n. 60 cm:n syvyydestä ojan pohjasavesta. Verifikaatissa on karttaluonno löytöpaikasta. Löydöt: KM 14651 soikea tuluskivi.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Pyrin tarkastamaan löytöpaikkaa Humppilan inventoinnissa 25.5.2005. Verifikaatin kartan perusteella löytöpaikkaa on vaikea paikallistaa, mutta mikäli siinä ovat etäisyyslukemat pitävät jotakuinkin paikkansa, niin löytöpaikka voisi olla pellolla Kiipunjärven pohjoispuolella olevien Järvenpään ja Kantolan talojen puolivälissä Rantinmäen ja Vetosuonmäen välissä. Lähdettä paikalle ei ole merkitty, mutta metsänrajasta on kaivettu oja, joka laskee Kivirasinkallion pohjoispuolella olevaan pieneen lammikkoon ja siitä edelleen Rautaojaan ja lopulta Koenjokeen. Kävin Kantolan tilalla, jossa ei ollut ketään paikalla ja kartan tulkinta ei onnistunut vielä kentällä, joten todennäköinen löytöpaikka jäi tarkastamatta. Sen sijaan tarkastin kaikki avoimna olleet pellot Kiipunjärven pohjoisrannalla. Sieltä ei löytynyt mitään.

Löydöt

KM 14651 soikea tuluskivi

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 4

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

30 Humppila Venäjä (1000005290)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211303 VENÄJÄ
Yhtenäiskoordinaatit
Koordinaattien selite: tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa
Sijainti:

Kohdekuvaus: Tasataltan (KM 13689:1) on löytänyt noin vuonna 1911 Lauri Vesala peltoa kyntäessään Humppilan pitäjän Humppilan kylästä. Todennäköisesti löytöpaikka on jossain Venäjän kartanon tienoilla, sillä löytäjä on työskennellyt kartanolla renkinä.

Tutkimukset

Lauri Vesala, irtolöytö 1911. Esineen on löytänyt noin vuonna 1911 Lauri Vesala peltoa kyntäessään Humppilan pitäjän Humppilan kylästä. Saatu museoon raittiuspuhuja Jalmari Matiston perukunnalta (Matiston kokoelma 347). Löydöt: KM 13689:1 tasatalta.

Lauri Pohjakallio, tarkastus 1980. Pohjakallio tapasi löytöä tiedustellessaan 12.6.1980 löytäjän lesken Humppilan vanhainkodissa. Hän ei tiennyt löydöstä mitään, mutta sanoi Vesalan olleen löytöajankohtana Venäjän kartanon renkinä. Heidät vihittiin 1923 ja tämä Fanny oli miehensä toinen vaimo.

Löydöt

KM 13689: 1 tasatalta

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote:

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

31 Humppila Yli-Jaukkari (1000005291)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762400, i= 3297470, z= 95-96 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 5,8 km länsilounaaseen

Kohdekuvaus: Piikärjen (KM 32926) löytöpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven länsipuolella, Koenjoen etelärannalla, Yli-Jaukkarin tilan päärakennuksesta n. 100 m kaakkoon. Paikka on tasaista savipeltoa.

Tutkimukset

Petro Pesonen, inventointi 2005. Tarkastin Yli-Jaukkarin piikärjen löytöpaikan Humppilan inventoinnissa 18.5.2005. Löytöpaikka sijaitsee Humppilan Järvensuon alueella, kuivatun Rautajärven länsipuolella, Koenjoen etelärannalla, Yli-Jaukkarin tilan päärakennuksesta n. 100 m kaakkoon. Tapasin esineen löytäjän, Seppo Yli-Jaukkarin, joka näytti esineen löytöpaikan, tasaisten savipellon tilansa rakennusten eteläpuolella. Hän ei ollut piikärjen lisäksi havainnut pellossa muuta mainittavaa. Aivan löytöpaikalla on hyvin matala kohouma muuten tasaaisessa pellossa, maaperä on savea. Pelto oli tarkastushetkellä kyllä muokattu, mutta sinne oli levitetty runsaasti olkisirppua, joka kuivuuden lisäksi hankaloitti havainnointia. En löytänyt pelloilta mitään.

Löydöt

KM 32926 piikärki

Kertomuksen liitteet:

Peruskarttaote: 2

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

32 Humppila Aronoja (1000005292)

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka:

Peruskartta 211302 HUMPPILA
Yhtenäiskoordinaatit p= 6762410, i= 3300390, z= 96-97 m mpy
Koordinaattien selite:
Sijainti: Humppilan kirkosta 3 km lounaaseen

Kohdekuvaus: Oikokirves (Lounais-Hämeen museo 3572) on löytynyt noin puoli kilometriä pohjoiseen Honkainmäen talosta, peltoa kynnettäessä. On mahdollista, että kirves on löytynyt 200 m lounaaseen sijaitsevalta Hiidenpenkan asuinpaikalta.

Tutkimukset

Yrjö Hyytiäinen, irtolöytö. Esineen on löytänyt maanviljelijä Yrjö Hyytiäinen Humppilan Järvensuon kylään kuuluvan Rautajärven pohjamudasta. Esine on löytynyt Honkainmäen talosta puoli kilometriä pohjoiseen peltoa kynnettäessä. Löydöt: Lounais-Hämeen museo 3572 oikokirves.

Petro Pesonen, inventointi 2005. Sain tietää esineen tarkemmasta löytöpaikasta vasta jälkitöiden yhteydessä. Lauri Pohjakallio kysyi löytäjän, Yrjö Hyytiäisen pojalta Teppo Hyytiäiseltä löydöstä. Hän kertoi esineen löytyneen puoli kilometriä Honkainmäen talosta pohjoiseen peltoa kynnettäessä. Tämä paikka on lähellä Koenjokeen laskevaa Aronojaa. Vajaa 200 m paikasta lounaaseen on Hiidenpenkan asuinpaikka ja saattaa hyvin olla, että esine on täältä peräisin - löytötiedot eivät ole niin tarkkoja, että löytöpaikkaa pystyttäisiin tarkalleen sanomaan.

Löydöt

LHM 3572 oikokirves

Kertomuksen liitteet:

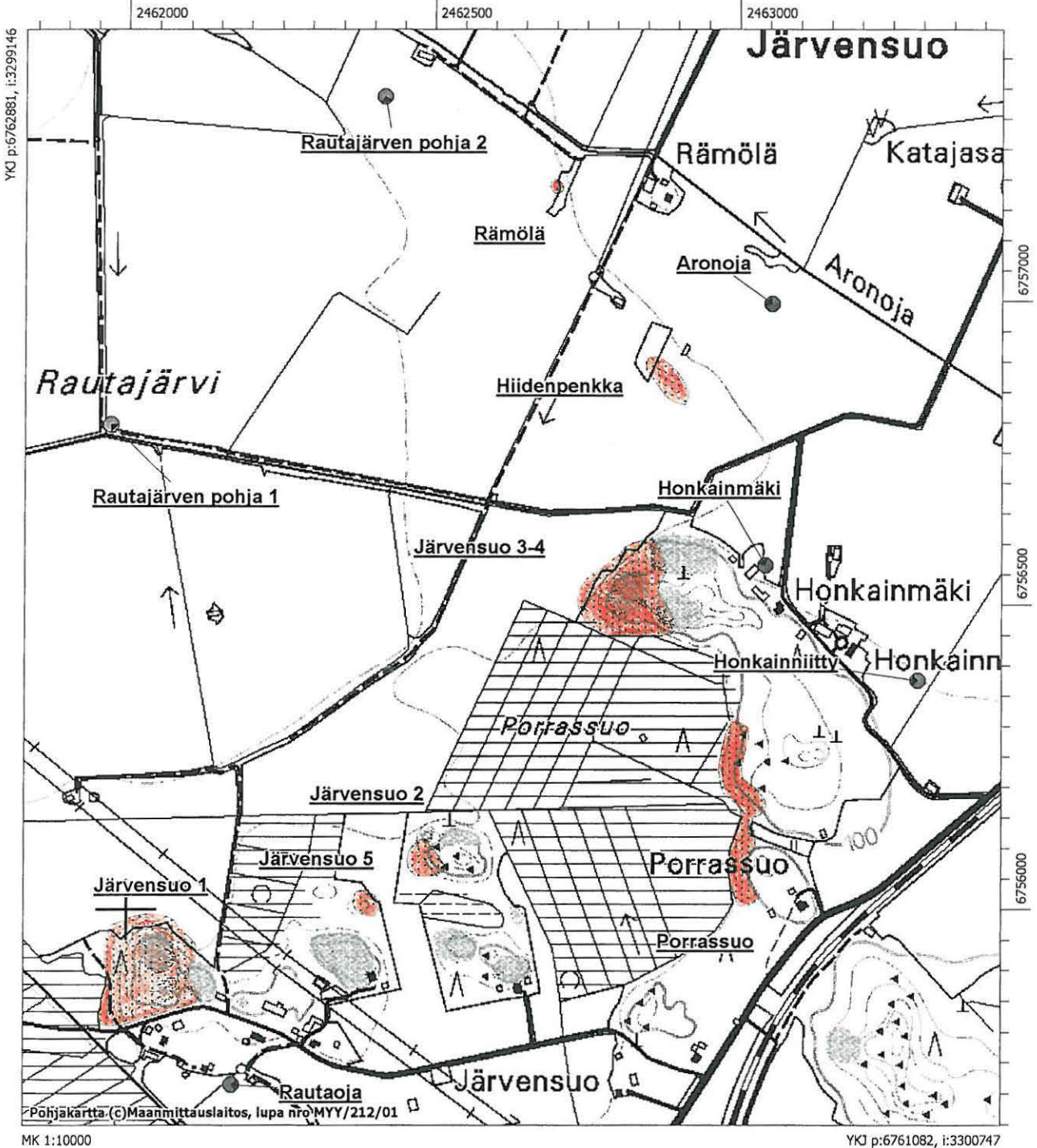
Peruskarttaote: 1

Negatiivit ja kuvat:

Diat:

Humppilan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 1.

- Humppila Järvensuo 1 (103010001) – kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka
 Humppila Järvensuo 2 (103010002) – kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka
 Humppila Järvensuo 3-4 (103010003) – kivi- ja varhaismetallikautinen asuinpaikka
 Humppila Järvensuo 5 (1000005265) – varhaismetallikautinen asuinpaikka
 Humppila Porrassuo (1000005266) – kivikautinen asuinpaikka
 Humppila Hiidenpenkka (1000005270) – kivikautinen asuinpaikka
 Humppila Rämölä (1000005275) – mahdollinen kivikautinen asuinpaikka
 Humppila Honkainmäki (1000005280) – kivikautinen löytöpaikka, Lounais-Hämeen museo: oikokirves
 Humppila Honkainniitty (1000005281) – kivikautinen löytöpaikka, löytäjällä: kivesineen katkelma
 Humppila Rautajärven pohja 1 (1000005285) – kivikautinen löytöpaikka, Lounais-Hämeen museo: nelisivuinen poikkikirves
 Humppila Rautajärven pohja 2 (1000005286) – kivikautinen löytöpaikka, löytäjällä: kivi kirves
 Humppila Rautaoja (1000005287) – kivikautinen löytöpaikka, KM 21990 kivitallta
 Humppila Aronoja (1000005292) – kivikautinen löytöpaikka, Lounais-Hämeen museo 3572 oikokirves
- Ote peruskartasta 2113 02 Humppila.

Humppilan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 2.

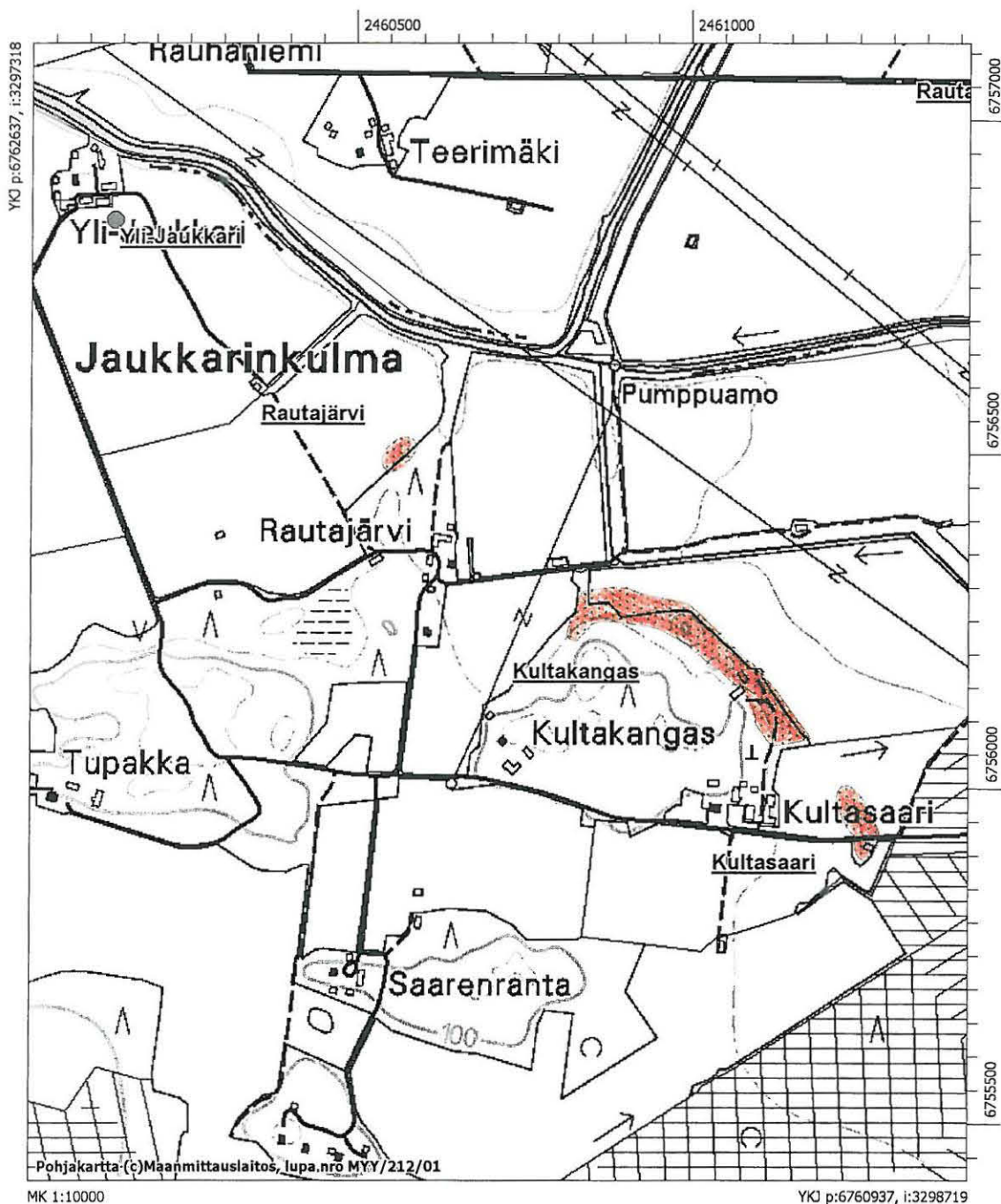
Humppila Kultasaari (1000005267) – kivikautinen asuinpaikka

Humppila Kultakangas (1000005268) – kivikautinen asuinpaikka

Humppila Rautajärvi (1000005269) – kivikautinen asuinpaikka

Humppila Yli-Jaukkari (1000005291) – kivikautinen löytöpaikka, KM 32926 piikärki

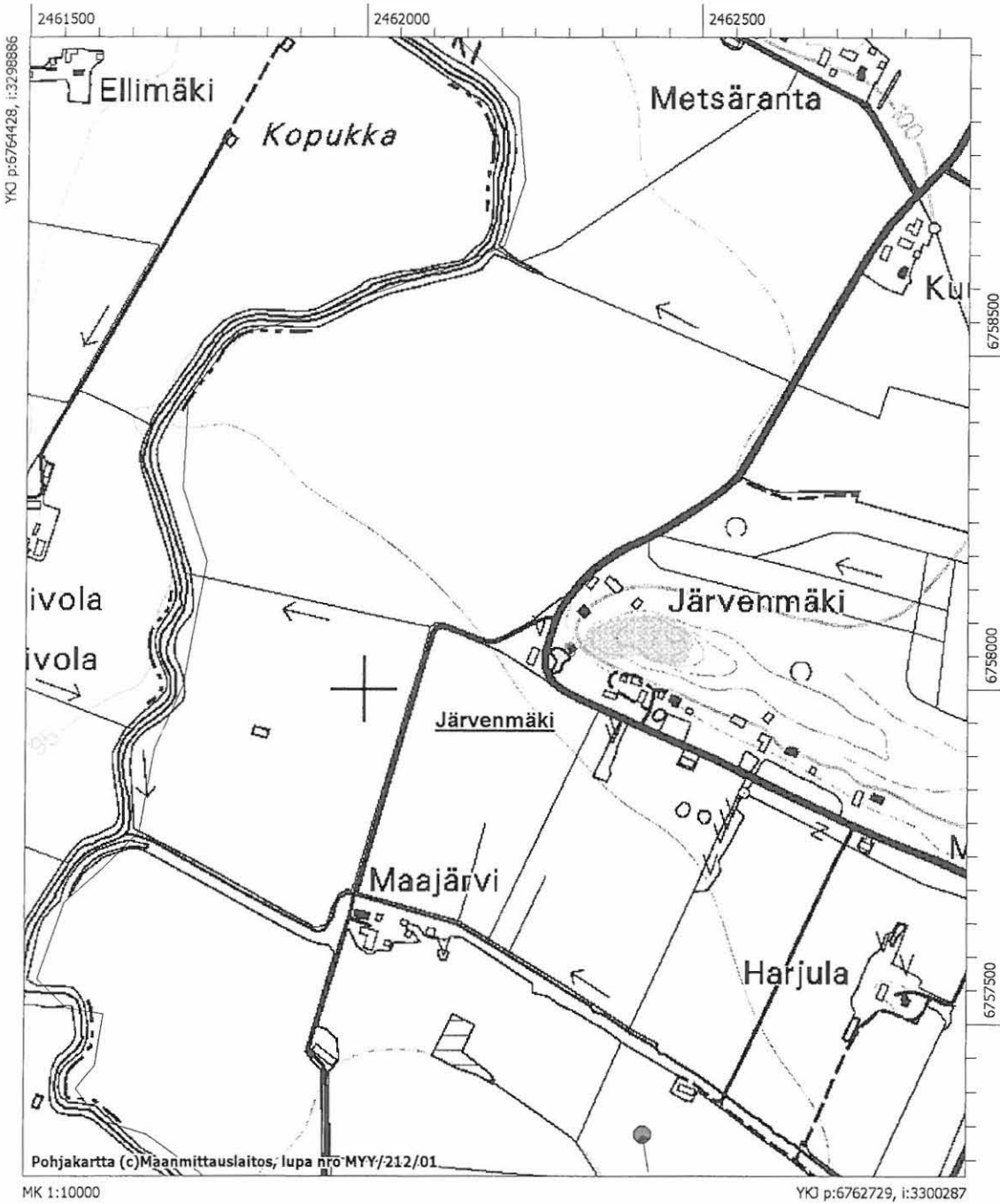
Ote peruskartasta 2113 02 Humppila.

Humppilan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 3.

Humppila Järvenmäki (1000005276) – mahdollinen kivikautinen asuinpaikka

Ote peruskartasta 2113 02 Humppila.

Humppilan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 4.

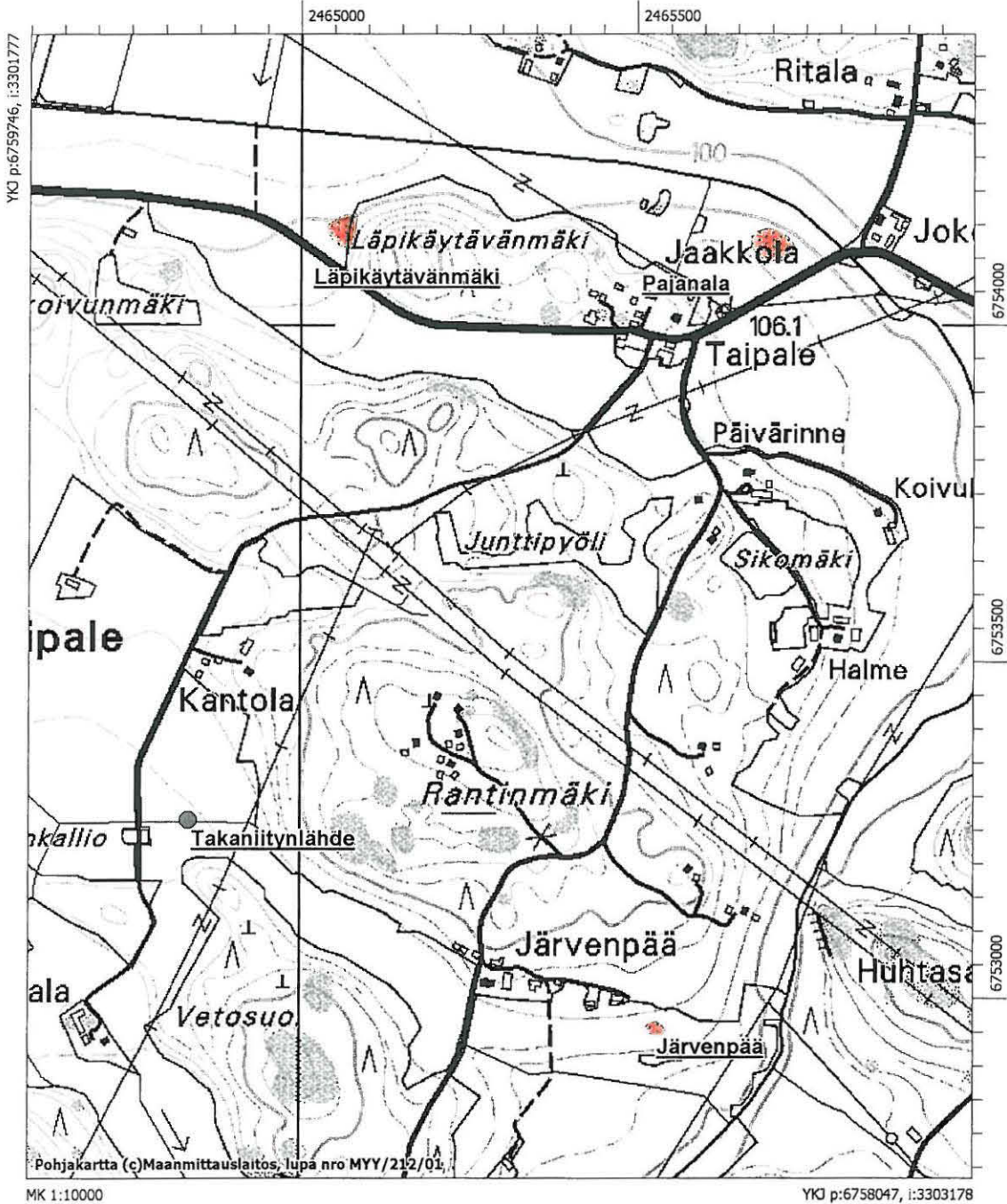
Humppila Läpikäytävänmäki (1000005272) – kivikautinen asuinpaikka

Humppila Pajanala (1000005274) – mahdollinen kivikautinen asuinpaikka

Humppila Järvenpää (1000005277) – mahdollinen kivikautinen asuinpaikka

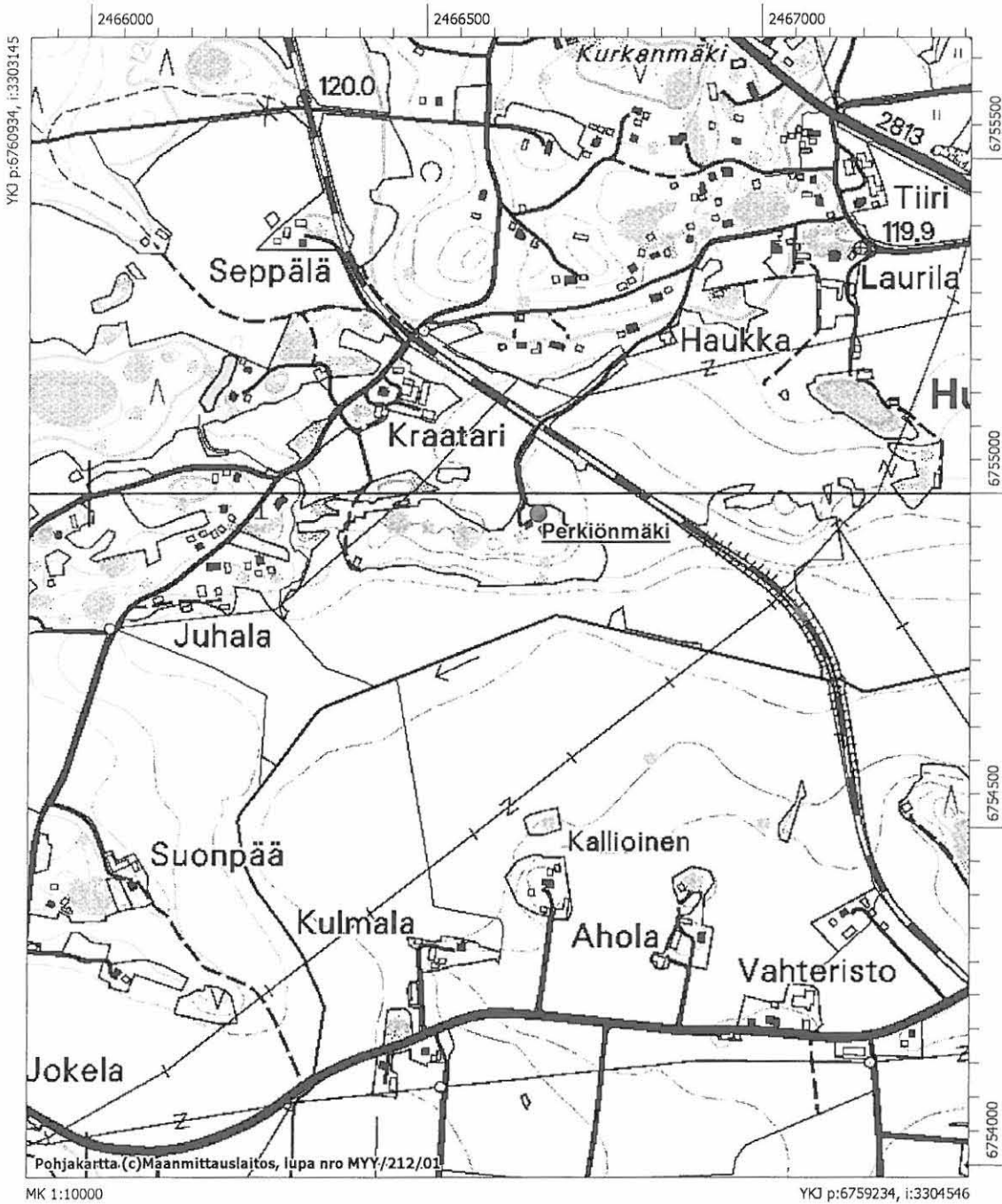
Humppila Takaniitynlähde (1000005289) – rautakautinen löytöpaikka, KM 14651 soikea tuluskivi

Ote peruskartasta 2113 02 Humppila.

Humppilan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 5.

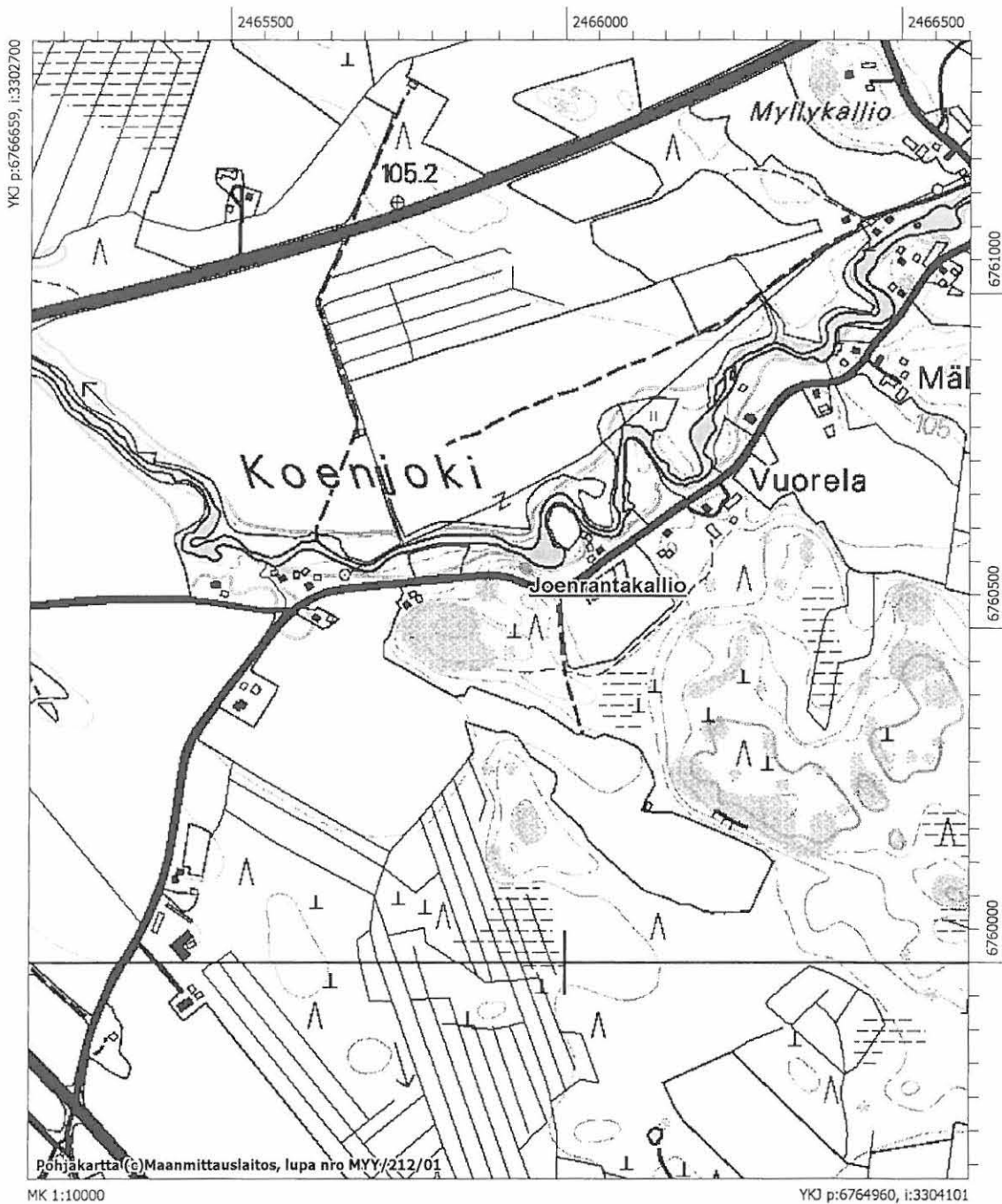
Humppila Perkiönmäki (1000005284) – historiallisen ajan löytöpaikka, KM 27770 mela
Ote peruskartasta 2113 02 Humppila.

Humppilan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 6.

Humppila Joenrantakallio (1000005273) – mahdollinen kivikautinen asuinpaikka

Ote peruskartasta 2113 03 Venäjä.

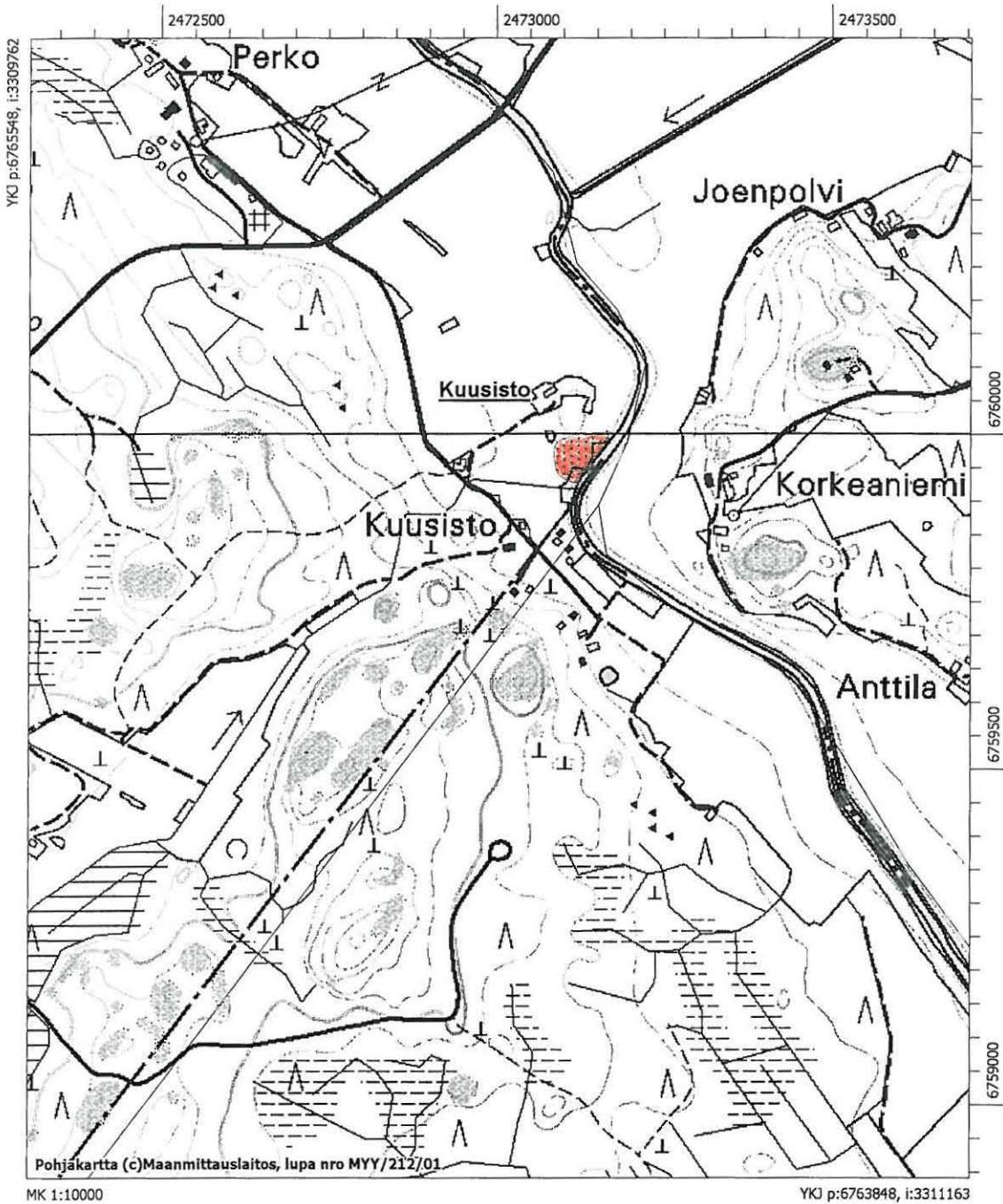

Humppilan esihistorialliset muinaisjännökset, peruskarttaote 7.

Humppila Kuusisto (1000005271) – kivikautinen asuinpaikka

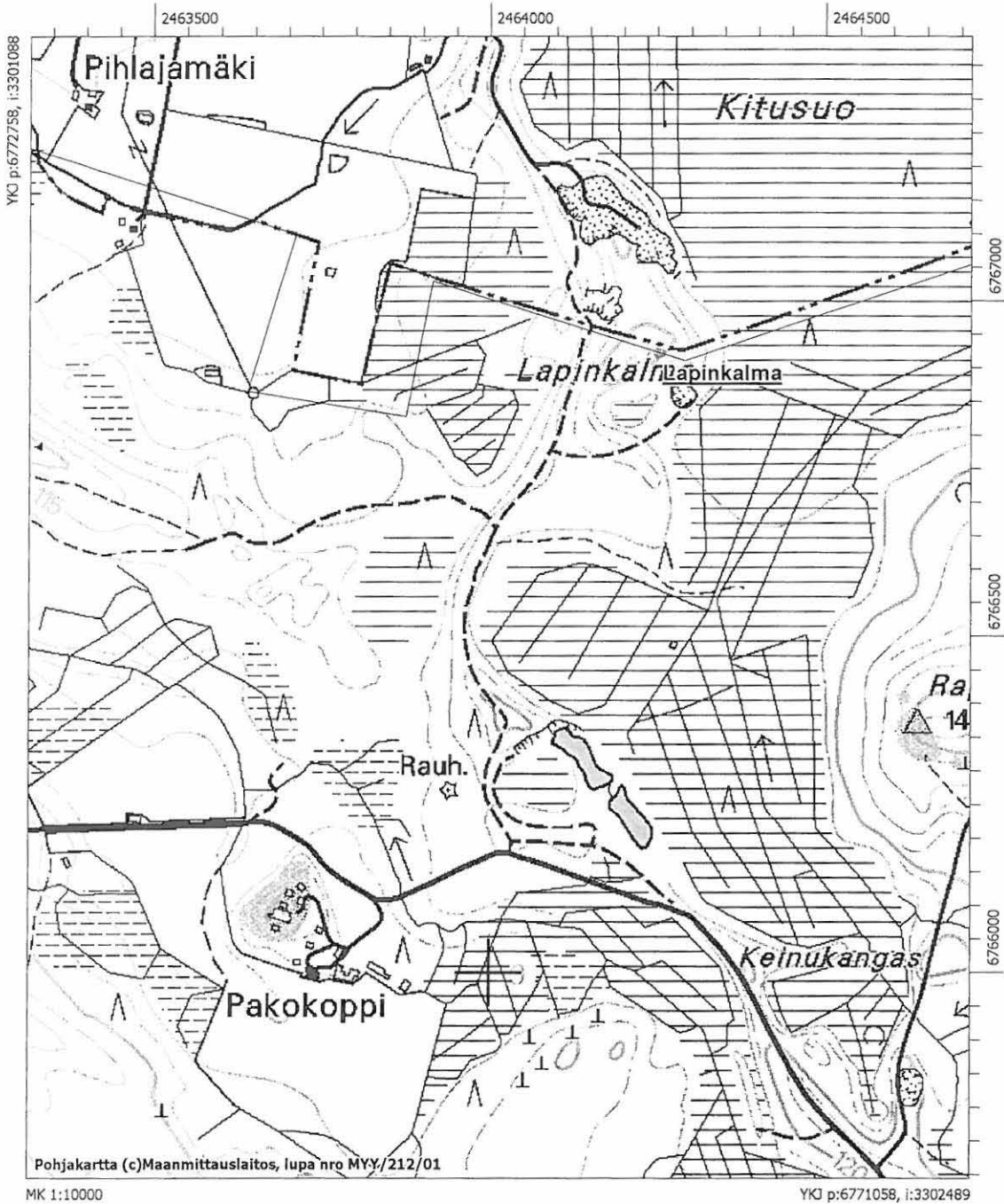
Ote peruskartoista 2113 05 Latovainio ja 2113 06 Matku.

Humppilan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 8.

Humppila Lapinkalma (103010004) – ajoittamaton kiviröykkiö

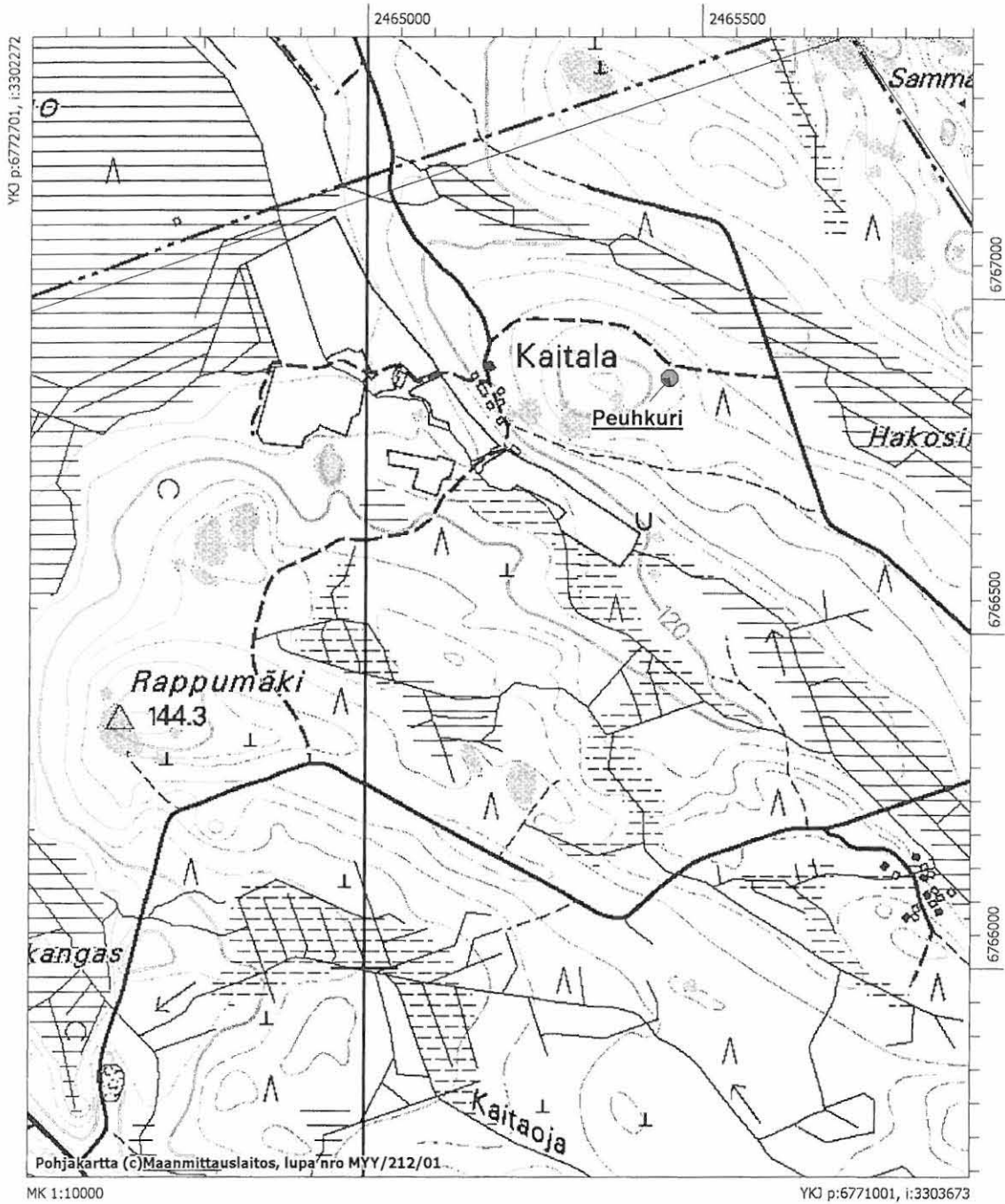
Ote peruskartasta 2113 03 Venäjä

Humppilan esihistorialliset muinaisjäännökset, peruskarttaote 9.

Humppila Peuhkuri (1000005278) – ajoittamattomia kiviröykkiöitä

Ote peruskartasta 2113 03 Venäjä

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 1. Järvensuo 1. Siiriäisen kaivausalue metsän reunassa suoraan edessä, kuva otettu suokaivausalueelta. SW-NE.19.5.2005. (139950).

Kuva 2. Järvensuo 1. Kuoppanummen löytöalue kahden kallion välisessä laaksossa. E-W.19.5.2005. (139948).

Kuva 3. Järvensuo 1. Koekuoppalöytöjä kallion oikealta puolelta tasanteelta. S-N.19.5.2005. (139949).

HUMPPILAN INVENTOINTI

Petro Pesonen 2005

Kuva 4. Järvensuo I. Koekuoppalöytöjä tasanteelta, isosta kivistä vasemmalle. NE-SW.19.5.2005. (139947).

Kuva 5. Järvensuo I. Louhos on kuvan keskellä olevien pienten puiden juurakoiden takana, kuva otettu pellon reunasta. NE-SW.9.6.2005. (139997).

Kuva 6. Järvensuo I. Kvartsilouhos kallioseinämässä. SE-NW.9.6.2005. (139995).

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

*Kuva 7. Järvensuo 1. Lähikuva
kvartisisuonesta. 9.6.2005. (139996).*

*Kuva 8. Järvensuo 2. Kvartsilouhos. S-
N. 19.5.2005. (139952).*

*Kuva 9. Järvensuo 2. Iskujälki
kvartisisuonessa. S-N. 19.5.2005. (139951).*

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 10. Järvensuo 2. Asuinpaikka laaksossa, panoraama. S-N.19.5.2005. (139953-139955).

Foto: Petro Pesonen

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 11. Järvensuo 2. Kiviröykkiötä mäen etelärinteellä. S-N.19.5.2005. (139956).

Kuva 12. Järvensuo 3-4. Vanha löytöpaikka tasanteella pellolta kuvattuna. NW-SE.20.5.2005. (139961).

Kuva 13. Järvensuo 3-4. Järvensuo 3:n vanha löytöpaikka. NE-SW.20.5.2005. (139960).

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

*Kuva 14. Järvensuo 3-4. Asuinpaikka-
 aluetta kallioiden välisellä tasanteella. NE-
 SE.20.5.2005. (139958).*

*Kuva 15. Järvensuo 3-4. Koekuoppa
 tasanteelle. E-W.20.5.2005. (139959).*

*Kuva 16. Lapinkalma. Kaivettu kiviröykkiö.
 W-E.24.5.2005. (139966).*

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

*Kuva 17. Porrassuo. Pohjoinen löytöalue
 törmän päällä. NW-SE.20.5.2005. (139962).*

*Kuva 18. Porrassuo. Keskinen asuinpaikka
 Porrassuon rantatasanteella. NE-
 SW.20.5.2005. (139963).*

*Kuva 19. Kultasaari. Löydöt kokon edestä.
 SE-NW.18.5.2005. (139944).*

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 20. Kultasaari. Löytöjä pellostä kuvan etualalta ja tien toiselta puolelta kokon luota. NE-SW.18.5.2005. (139945).

Kuva 21. Kultakangas. Löytöalue A pellon reunassa. NW-SE.19.5.2005. (139957).

Kuva 22. Kultakangas. Löytöalue D. Tuulenkaato, josta löytöjä. N-S.18.5.2005. (139946).

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 23. Hiidenpenkka. Asuinpaikka vanhalla Rautajärven törmällä. SE-NW.23.5.2005. (139964).

Kuva 24. Kuusisto. Asuinpaikka peltokumpareen eteläpuolella joen rannalla. NW-SE.31.5.2005. (139976).

Kuva 25. Läpikäytävänmäki. Asuinpaikka metsän reunassa. SW-NE.17.5.2005. (139940).

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 26. Joenrantakallio. Löytöpaikka leikkauksessa. SE-NW.17.5.2005. (139939).

Kuva 27. Pajanala. Löytöpaikka pellolla tien vasemmalla puolella. S-N.17.5.2005. (139941).

Kuva 28. Järvenmäki. Löytöjä saunan edustalta. W-E.18.5.2005. (139942).

HUMPPILAN INVENTOINTI
Petro Pesonen 2005

Kuva 29. Rautajärven pohja 2. Löytöpaikka ladosta vasemmalle. E-W.23.5.2005. (139965).